

Výroční zpráva o plnění regionálních funkcí krajských knihoven na území ČR za rok 2012

Zpracováno na základě Ročních zpráv o výkonu regionálních funkcí v roce 2012 v jednotlivých krajích ČR,
poskytnutých krajskými knihovnami.

Praha, Knihovnický institut Národní knihovny ČR. Červen 2013.

Obsah

Hlavní závěry RF 2012	3
Úvod	6
I. Cíle regionálních funkcí	7
II. Stručná charakteristika roku 2012	9
III. Druhy činností v rámci regionálních funkcí	15
1. Poradenská a konzultační činnost	21
2. Statistika knihovnických činností	26
3. Vzdělávání knihovníků, semináře, porady	28
4. Tvorba výměnných fondů, jejich cirkulace a distribuce	33
5. Pomoc při revizi a aktualizaci knihovnických fondů	41
6. Nákup a zpracování knihovnických fondů z prostředků obcí	43
7. Servis výpočetní techniky	47
IV. Hodnocení financování regionálních funkcí, hospodaření	53
V. Závěr	61
Přílohy	67

Hlavní závěry RF 2012

Rok 2012 byl důležitým mezníkem fungování programu regionálních funkcí (RF), znamenal počátek druhého desetiletí jeho existence. Již proto se nelze vyhnout ohlédnutí, na jakých výsledcích prvního desetiletí fungoval rok 2012, jak se knihovny pověřené výkonem RF přiblížily cílům programu

- Zajištění dostupnosti veřejných knihovnických a informačních služeb ve všech místech České republiky
- Vyrovnání rozdílů v úrovni poskytování veřejných knihovnických a informačních služeb obyvatelům měst a malých obcí
- Zajištění kvality a kontinuity veřejných knihovnických a informačních služeb v návaznosti na informační potřeby uživatelů
- Odstranění nežádoucích diferencí v úrovni poskytování veřejných knihovnických a informačních služeb mezi jednotlivými regiony a kraji
- Účelná dělba práce a koordinace odborných činností v kraji
- Efektivní využití veřejných finančních prostředků
- Garance průběžné aktualizace knihovního fondu knihoven provozovaných obcemi
- Udržení odborného standardu služeb v knihovnách regionu
- Garance kvalifikačního růstu pracovníků knihoven (celoživotní vzdělávání)?

Podrobné odpovědi jsou obsahem jednotlivých kapitol této výroční zprávy. K jak velkému rozvoji a modernizaci veřejných knihovnických a informačních služeb (VKIS) došlo, vyjadřují i srovnání základních údajů roku 2012 s rokem 2011, zatím nejúspěšnějším rokem RF – rokem 2009 a přelomovým rokem pro RF – rokem 2005. Zatímco v roce 2002 bylo předmětem pozornosti knihoven s RF cca 5 700 knihoven na celém území ČR, v roce 2012 to bylo o téměř 300 knihoven více - 5 982 knihoven. Zásadní část těchto knihoven jsou knihovny obcí nebo malých měst. Péči o ně již několik let vyvíjí 14 krajských a 85 pověřených knihoven (od roku 2012 86 PK). Ty realizují svou pomoc celou řadou služeb, z nichž 7 je od samého počátku programu považováno za stěžejní, nezbytné pro dosažení cílů, a proto byly i standardizovány. Po deseti letech se potvrdilo, že jsou skutečně nezbytnými nástroji RF a zároveň vykrytalizovaly i ty nejnnutnější a z hlediska zájmu obsluhovaných knihoven nejžádanější. Jsou jimi:

Poradenská a konzultační činnost, kterou v roce 2012 využívalo 6 187 knihoven. V této oblasti jsou statisticky evidovány a vykazovány konzultace a metodické návštěvy. Obě činnosti si udržují maximálně možný zájem ze strany obsluhovaných knihoven. Např. počet konzultací se za 11 let trvání programu téměř zdvojnásobil. Během let jich nepřetržitě přibývá, což je projevem důvěry knihovníků vůči metodikům KK a PK a projevem zájmu zkvalitňovat služby. Během 11 let se vyvinuly i nové formy konzultací a poradenské činnosti. Vznikly a stále se vylepšují části webů KK a PK určených právě k podávání informací obsluhovaným knihovnám a jejich provozovatelům, vycházejí knihovnické zpravodaje – elektronicky i klasickou cestou. Internetizace knihoven pomohla nebyvalou využívat i elektronickou poštu. Knihovníci obecních knihoven mohou na svou otázku obdržet reakci prakticky ihned. Témata konzultací jsou v průběhu let různá, přibývá jich a obvykle jsou stejná i pro oblast vzdělávání. Aktuálními tématy a směry byl novelizovaný Standard VKIS, Koncepce rozvoje knihoven ČR na léta 2011 – 2015. Metodické návštěvy jsou realizovány na základě plánů, jsou časově náročné a náročné i finančně. Přesto však jsou

chápaný jako nezbytné. Standard ukládá metodikům navštívit každou obsluhovanou knihovnu nejméně 1x ročně. **V roce 2012 byla každá obslužená knihovna navštívena 2x.** Poradenství zásadním způsobem ovlivnilo úspěšnou internetizaci knihoven, schopnost knihovníků všestranně využívat ICT a nasazovat je jako nově poskytovanou formu knihovnických a informačních služeb. Významně též přispělo k nebývalému rozvoji komunitních funkcí knihoven v místech, k proměně knihoven z pouhých půjčoven knih na centra s funkcemi kulturními, relaxačními i vzdělávacími.

Na dalším místě, co do zájmu obsluhovaných knihoven (především obecních), je služba **Cirkulace výměnných knihovních fondů (VF)**. VF jsou specifickým druhem knihovních fondů, budovaných knihovnamí plnicími RF a určených ke společnému užívání knihoven obvodu. Jejich budování a cirkulace po knihovnách jsou nejen ekonomicky velmi výhodné, ale garantují nesrovnatelně širší nabídku, než je tomu v případě stálých knihovních fondů jednotlivých knihoven. Zájem o soubory VF vytrvale během let roste. Např. **v roce 2002 využívalo VF 3 390 knihoven, v roce 2012 již 5 254 knihoven. Zatímco v roce 2002 bylo expedováno 9 623 souborů, které dohromady obsahovaly 408 221 knih (knihovních jednotek – k. j.), v roce 2012 to bylo již 22 806 souborů obsahujících celkem 1 305 930 k. j.** Nutno podotknout, že VF se v současné době orientují nejen na knihy, ale i na časopisy, zvukové knihy, v příhraničních oblastech i cizojazyčnou literaturu apod. Aktuálnost a kvalita VF však naráží na finanční těžkosti související jednak s nestabilním a nedostatečným financováním celého programu v některých krajích, ale i s rostoucími cenami knih. I to je předmětem rozborů a hodnocení této výroční zprávy.

Vedle dvou výše zmíněných služeb RF stojí co do významu služba **Vzdělávání knihovníků a semináře** i služba Porady. Rozvoj moderních knihovnických a informačních služeb nelze realizovat bez průběžného celoživotního vzdělávání knihovníků. Vzdělávání v rámci Programu RF je samostatně sledováno až od roku 2003. Témata jsou dána trendy rozvoje oboru a cíli koncepcí a záměrů celorepublikového i regionálního významu. Jsou částečně identická s tématy Poradenských služeb. Díky tomuto vzdělávání a za podpory MK v rámci programu VISK2 jsou knihovníci systematicky proškolení v dovednostech využívat ICT, a to na úrovni ECDL, ve schopnostech využívat informačních databází, pracovat v automatizovaných systémech, založit a spravovat vlastní webové stránky a řadě dalších. Velmi oblíbené jsou přednášky a semináře o literaturách jednotlivých národů, z oblasti literární teorie, z oblasti marketingu, zájem je o témata inovující poznatky z oboru atd. **V roce 2012 bylo uskutečněno 544 vzdělávacích akcí v rámci RF, jichž se zúčastnilo 7 565 knihovníků z 3 278 knihoven.**

Nelze opominout ani význam služby **Servis výpočetní techniky**. Zatímco jej v roce 2002 využilo 397 obsluhovaných knihoven, v roce 2012 to již bylo 831 knihoven.

Výkon regionálních funkcí přímo závisí na výši finančních dotací krajů. Zatímco dotace od roku 2002 průběžně rostly (dotace státu) a poklesly až v roce 2005 (poprvé financováno kraji), udržovaly se na zhruba stejné hladině až do nejúspěšnějšího roku – roku 2009. V roce 2010 nastal strmý pokles dotací, který pokračoval i v roce 2012.

Snižování již tak dost napjatých rozpočtů na RF poznamenává především nákup výměnného fondu a snižování počtu pracovníků, kteří RF vykonávají. Problémy se podrobně zabývá tato zpráva, a to jak ve srovnání let 2011 a 2009, tak i z hlediska vývoje RF pod krajskou

samosprávou, tj. ve srovnání s rokem 2005. Srovnán je i vývoj jednotlivých krajů, zdůrazněny dopady a možná budoucí rizika pro úspěšnou realizaci RF.

Finanční restrikce nebyly charakteristické pro všechny kraje, naopak, i proto lze dopady vysledovat. Již při srovnání let 2005, 2009, 2010 a 2011 (Příloha č. 8). Je zřejmé, jak je na finančních prostředcích závislý celkový rozvoj úrovně VKIS v krajích a regionech (výsledky jednotlivých standardizovaných služeb), jak je závislý i na počtu metodiků (Příloha č. 7). V krajích, kde nedošlo k žádnému nebo jen zanedbatelnému a přechodnému poklesu výše krajských dotací, nedošlo ani k poklesu výkonu a rozvoji VKIS v obsluhovaných knihovnách. Regiony, kde se výkon RF na určitou dobu pozastaví nebo zpomalí, se knihovny dostávají do situace, kdy ostatní kraje mají vyřešeny jedny cíle a úkoly, a pracují na dalších, kdežto ony se teprve snaží dosáhnout standardu. Odstranění takových diferencí bude vyžadovat opět vyšší výkony, tudíž i finanční náklady.

V průběhu 11 let trvání programu navázali metodici v mnohých krajích dobré vztahy s obcemi – provozovateli obsluhovaných knihoven. Průběžně **vysvětlují představitelům obcí, jak se mohou spolupodílet na zkvalitňování VKIS** poskytovaných jejich občanům: od poskytnutí příspěvku na kmenové knihovní fondy, přes příspěvek na společně budovaný VF, zlepšování prostorových podmínek a vybavení knihovny, až po odměňování dobrovolného knihovníka a celou řadu dalších možností.

Výsledky roku 2012 potvrdily, že se kvalita, resp. účinnost pomoci v rámci RF v některých krajích dostala i nad standardy požadovanou úroveň. Zároveň se ale potvrdila křehkost tohoto stavu a jeho závislost na výši krajské dotace.

Druhé desetiletí trvání programu RF je i časem, kdy bude třeba **věnovat pozornost vyrovnávání rozdílů v konkrétních oblastech VKIS – zavádění elektronických forem služeb, podpoře a rozvoji komunitních funkcí obsluhovaných knihoven, dobrému umístění a vybavení knihoven atd., samozřejmě za udržení standardu 7 základních služeb RF**. To zase vyžaduje i adekvátní finanční zajištění RF knihoven. Proto bude **prvořadým úkolem zajistit alespoň návrat k ekonomickým podmínkám roku 2009 – zastavení poklesu počtu metodiků**, pečovat o jejich schopnosti a dovednosti, řešit problémy s budováním knihovních fondů, a to jak výměnných tak kmenových.

Úvod

Tato výroční zpráva je vyhotovena v rámci úkolů Národní knihovny ČR, v souladu s § 9, odst. 2, písm. g) zák. č. 257/2001 Sb.¹ a podle požadavků Metodického pokynu Ministerstva kultury k zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven a jejich koordinaci na území České republiky² (dále Metodický pokyn RF). Ten ukládá Národní knihovně vypracovat na základě výročních zpráv a výkazů za jednotlivé kraje výroční zprávu o regionálních funkcích (dále RF) na celém území ČR.

Rok 2012 byl již jedenáctým rokem trvání Programu RF na území ČR. Začátek jeho celoplošného fungování, za podpory a financování státem,³ spadá do roku 2002. V roce 2005 (k 1. 1. 2005) přešla zodpovědnost za Program RF na kraje, a to včetně finančních prostředků novelou zákona o rozpočtovém určení daní⁴. Odpovědnost za výkon RF je uložena krajským knihovnám knihovním zákonem.⁵ Výroční zpráva je strukturována v souladu s doporučením Metodického pokynu RF:

1. Cíle regionálních funkcí
2. Stručná charakteristika roku
3. Hodnocení sedmi základních služeb, jimiž jsou RF naplňovány a které jsou uvedeny v Metodickém pokynu RF i hodnocení dalších činností k dosažení aktuálních cílů vytčených dohodou s krajskými knihovnami (dále KK), nebo formulované jen v jednotlivých krajích, porovnání se standardy, zhodnocení podílu jednotlivých krajů na celkovém vývoji RF knihoven v ČR, zjištěné problémy výkonu jednotlivých regionálních funkcí, atd.
4. Hodnocení financování regionálních funkcí a analýza hospodaření s finančními prostředky
5. Závěry.

Výsledky roku 2012 jsou srovnány s výsledky za rok 2011 a 2009, jako nejméně úspěšným rokem trvání Programu RF. Tam, kde je to významné pro historii Programu RF, ještě s výsledky roku a 2005, event. s rokem 2002.

¹ Zák. č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon) v platném znění

² METODICKÝ pokyn Ministerstva kultury k zajištění výkonů regionálních funkcí knihoven a jejich koordinaci na území České republiky. Praha: Ministerstvo kultury ČR, 2005. 16 s. Dostupné na <http://knihovnam.nkp.cz/docs/MetPokynMK05.doc>

³ USNESENÍ VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY ze dne 16. ledna 2002 č. 68 o Programu podpory zajištění výkonu regionálních funkcí. Dostupné na http://racek.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/

⁴ Zák. č. 1/2005 Sb., kterým se mění z. č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní.

⁵ § 11) odst.3, zák. č. 257/2001 Sb. v platném znění

I. Cíle regionálních funkcí

V Metodickém pokynu RF2 jsou formulovány cíle, které mají trvalou platnost. Jsou jimi:

1. Zajištění dostupnosti veřejných knihovnických a informačních služeb ve všech místech České republiky
2. Vyrovnání rozdílů v úrovni poskytování veřejných knihovnických a informačních služeb obyvatelům měst a malých obcí
3. Zajištění kvality a kontinuity veřejných knihovnických a informačních služeb v návaznosti na informační potřeby uživatelů
4. Odstranění nežádoucích diferencí v úrovni poskytování veřejných knihovnických a informačních služeb mezi jednotlivými regiony a kraji
5. Účelná dělba práce a koordinace odborných činností v kraji
6. Efektivní využití veřejných finančních prostředků
7. Garance průběžné aktualizace knihovního fondu knihoven provozovaných obcemi
8. Udržení odborného standardu služeb v knihovnách regionu
9. Garance kvalifikačního růstu pracovníků knihoven (celoživotní vzdělávání).

Tyto celorepublikově platné cíle byly i pro rok 2012 konkretizovány a doplňovány aktuálními úkoly, které souvisely s vývojovými trendy oboru, zohledňovaly aktuální potřeby celorepublikového charakteru i konkrétní podmínky v krajích.

K dosažení cílů RF má většina krajských knihoven vytvořeny dokumenty v podobě krajských koncepcí RF. Krajské koncepce a zásady RF mají různou váhu a závaznost⁶, avšak stanovují vedle trvalých cílů RF a cílů pro dané období i způsob a formu jejich financování, druhy a typy služeb a činností v rámci RF, jejich množství a kvalitu. V zásadě navazují na Metodický pokyn RF.² Základní dokumenty pro výkon RF jednotlivých krajů zveřejňují KK na svých webových stránkách ve speciálních sekcích⁷. Krajským Koncepcím RF v některých krajích vypršela platnost spolu s Koncepcí rozvoje knihoven v ČR na léta 2004 – 2010.⁸ V těchto krajích pak zpracovali koncepci novou, ať již jako část Koncepce rozvoje knihoven v kraji, nebo jako samostatný dokument týkající se pouze RF, nebo jsou tyto dokumenty připravovány k aktualizaci tak, aby navazovaly na Koncepci rozvoje knihoven v ČR na léta 2011 – 2015.⁸

Pro zajištění rovnoměrného výkonu RF v systému knihoven byl Ministerstvem kultury doporučen standard jednotlivých druhů služeb, jimiž jsou regionální funkce naplňovány.² Standard upravuje kvalitativní a kvantitativní parametry výkonu služeb RF. Při jeho aplikaci se přihlíží

⁶ V některých krajích jsou tyto dokumenty schváleny příslušným krajským zastupitelstvem, radou, jinde jsou cíle RF součástí koncepcí rozvoje knihovnictví v krajích nebo jde o dokumenty, které sice nebyly schváleny samosprávnými orgány krajů, avšak pro oblast knihoven jsou významným nástrojem řízení.

⁷ Adresy dostupné na http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=10_RegFceRozc.htm

⁸ Dostupné na http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=03_deklarace.htm&

ke konkrétním podmínkám a specifickým jednotlivých krajů a jejich regionů. Standard představuje soubor nároků na způsob a úroveň poskytování služeb, jimiž jsou naplňovány regionální funkce krajskými a pověřenými knihovnami:

1. Poradenská a konzultační činnost, metodické návštěvy, plány, rozbor
2. Statistika knihovnických činností
3. Vzdělávání knihovníků, semináře a porady
4. Tvorba výměnných knihovnických fondů, jejich cirkulace a distribuce
5. Pomoc při revizi a aktualizaci knihovnických fondů
6. Nákup a zpracování knihovnických fondů pořízených z prostředků provozovatele (obce) a jejich distribuce
7. Servis automatizovaného knihovnického systému.

Kromě regionálních funkcí vymezených standardem vykonává KK a jí pověřené knihovny (dále PK) další nezbytné činnosti napomáhající rozvoji knihoven a jejich veřejných knihovnických a informačních služeb (dále VKIS), které si stanovují jako aktuální cíle. Stále větší důraz je kladen na to, aby i aktuální cíle byly akceptovány pokud možno všemi kraji.

Aktuálními cíli roku 2012 bylo především: pozastavit snižování finančních částek, jimiž kraje RF financují, pokračovat v úsilí o bezproblémové fungování RF tak, aby nedocházelo k narušování výkonu RF a jejich kontinuálního vývoje, zkvalitňovat celoživotní vzdělávání knihovníků, prosazovat novelizovaný Standard VKIS⁹, seznámit knihovníky a provozovatele s touto novelizovanou verzí, zlepšovat využívání informačních a komunikačních technologií v knihovnách - obsah a aktuálnost webových stránek knihoven, vzdálený přístup k elektronickým službám i v knihovnách obcí, další plošné nasazení regionálních automatizovaných knihovnických systémů, pomoc rozvoji školních knihoven spolupráce s paměťovými institucemi a odbornými knihovnami v regionech. Také během roku 2012 hrozilo několikrát pozastavení Programu internetizace knihoven, a přes jeho schválení vládou spolu s Koncepcí rozvoje knihoven,⁸ nebyla obnovena smlouva mezi Telefónica Czech Republic, a. s., a Ministerstvem kultury a provoz internetu je od 28. 3. 2013 plně v kompetenci provozovatelů knihoven.¹⁰

⁹ METODICKÝ pokyn Ministerstva kultury k vymezení standardu veřejných knihovnických a informačních služeb poskytovaných knihovnami zřizovanými a/nebo provozovanými obcemi a kraji na území České republiky. Praha: MK ČR, 2011. 9 s. Č.j.: MK 59158/2011

Dostupný na http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=03_Leg/01_LegPod/MetodVKIS_2011.htm&

¹⁰ Podrobné informace na http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=11_PIK.htm

II. Stručná charakteristika roku 2012

RF v roce 2012 plnilo RF 14 krajských knihoven a 86 pověřených knihoven.

Obsluhováno bylo 5 982 knihoven (příjemců regionálních služeb).

RF vykonávalo 225,9 pracovníků v celkovém přepočteném stavu na plně zaměstnané.

Krajské samosprávy financovaly RF celkovou částkou 109,06 mil. Kč.

Z dalších zdrojů bylo na RF vynaloženo cca 24 mil. Kč.

Celkem bylo na RF v ČR vynaloženo 132,72 mil. Kč (s příspěvkem obcí na nákup VF 135 mil. Kč)

Rok 2012 byl nejen osmým rokem řízení a financování regionálních funkcí samosprávou krajů, ale i jedenáctým rokem, kdy program RF funguje v knihovnách ČR celoplošně, především však prvním rokem druhého desetiletí celoplošného fungování RF. V roce 2012 se celková suma krajských dotací na RF oproti roku 2011 dále propadla, a to téměř o 6 mil. Kč. To znamená, že byla o 24,4 mil. Kč nižší než částka převedená státem krajům již pro rok 2005. Vlastní výkon RF a koordinaci na území krajů realizovaly krajské knihovny.¹¹ Za koordinaci RF v celé České republice odpovídá Národní knihovna,¹² která jako centrum systému knihoven vykonává koordinační, odborné, informační, analytické, výzkumné, standardizační, metodické a poradenské činnosti. V jejich rámci celostátně metodicky řídí výkon RF a vyhodnocuje jejich plnění. Tyto aktivity uskutečňuje ve spolupráci se sekci SDRUK¹³ pro regionální funkce. Koordinace je realizována individuálními konzultacemi, pravidelnými poradami s odpovědnými pracovníky krajských knihoven, semináři, aktivní účastí pracovníků KI NK ČR na seminářích a dalších vzdělávacích akcích pořádaných v rámci výkonu RF pro obsluhované knihovny, tvorbou pomůcek pro řídicí činnosti (Benchmarking,¹⁴ Standard VKIS⁹) a širokým spektrem dalších informací na webu KI NK ČR,¹⁵ v neposlední řadě i zpracováním a zveřejněním celorepublikových výročních zpráv výkonu regionálních funkcí knihoven. V hodnoceném roce se uskutečnil workshop pro metodiky a ředitele krajských knihoven Krajské koncepce rozvoje knihoven do roku 2015, jehož náplní byla tvorba krajských koncepcí, a to ve dnech 11. – 12. 6. 2012 v Pardubicích.¹⁶ V jednotlivých krajích podle § 11 odst. 3 a 4 zák. č. 257/2001 Sb., plní a koordinuje plnění regionálních funkcí vybraných základních knihoven v kraji krajská knihovna.¹⁷ Povinností krajů je zajistit z peněžních prostředků svých rozpočtů plnění těchto funkcí, přičemž finanční prostředky přešly na kraje k 1. 1. 2005 novelou zákona o rozpočtovém určení daní,¹⁸ a to i s uvedením konkrétní výše

¹¹ Odst. 3 § 11, zák. č. 257/2001 Sb., knihovního zákona v platném znění

¹² § 9 odst. 2 písm. g) zák. č. 257/2001 Sb., knihovního zákona v platném znění

¹³ Sdružení knihoven ČR. Dostupné na <http://www.svkos.cz/sdruk/odborne-sekce/sekce-pro-regionalni-funkce/clanek/sekce-pro-regionalni-funkce/>

¹⁴ Dostupné na http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=02_Odb/Benchmarking.htm

¹⁵ Dostupné na <http://knihovnam.nkp.cz/index.php3>

¹⁶ Dostupné na http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=02_Odb/Krajske_koncepce_semin_2012.htm

¹⁷ Funkci krajské knihovny plní v Jihomoravském kraji Moravská zemská knihovna v Brně, zřízená Ministerstvem kultury a na území hlavního města Prahy Městská knihovna v Praze, zřízená hlavním městem Prahou.

¹⁸ Zákon č. 1/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Částka 1 Sbírkový zákonů 2005, str. 1 – 6.

peněžní částky pro každý kraj. Od tohoto data je zcela na rozhodnutí krajských zastupitelstev, jak podpoří fungování RF v kraji, resp. jak podpoří kvalitu a dostupnost knihovnických a informačních služeb pro všechny obyvatele kraje, a to i v nejmenších místech. Vývoj financování RF v krajích v letech 2005 až 2012 zachycuje tabulka níže.

Finanční částky, které přešly ze státu na kraje v roce 2005 a které byly skutečně kraji na RF přiděleny v roce 2005 a vývoj přidělování těchto prostředků až do roku 2012 (v tisících Kč)

Kraj	PHA	SČ	JČ	PL	KV	ÚL	LB	HK	PA	VYS	JM	OL	ZL	MS	Celkem
2005 ze státního do krajského rozpočtu	2 881	19 283	11 773	8 583	3 665	10 166	5 312	8 823	8 176	10 196	13 598	9 877	8 550	12 612	133 495
2005 kraji na RF přiděleno	2 881	15 764	11 184	6 000	3 665	10 166	5 312	8 823	8 176	10 127	14 050	9 920	8 550	12 569	127 187
2006 kraji na RF přiděleno	3 031	15 832	13 512	6 500	4 006	7 500	4 500	8 823	8 250	10 127	14 360	10 200	8 734	12 812	128 187
2007 kraji na RF přiděleno	3 038	15 832	13 000	7 000	4 006	8 000	5 000	8 823	7 000	10 431	14 360	10 200	8 863	12 812	128 365
2008 kraji na RF přiděleno	2 886	15 992	13 000	7 500	4 049	8 000	5 300	10 122	7 200	10 744	14 405	10 200	9 543	13 194	132 135
2009 kraji na RF přiděleno	2 700	15 992	13 000	8 000	3 863	8 000	5 440	10 122	7 200	11 066	14 450	10 250	9 734	13 723	133 540
2010 kraji na RF přiděleno	2 567	7 200	10 000	7 630	3 670	8 000	5 440	9 358	5 850	9 513	13 450	9 300	10 008	13 723	115 709
2011 kraji na RF přiděleno	2 210	7 000	11 000	6 700	3 656	8 000	5 440	9 230	5 850	9 392	13 450	9 300	9 800	13 723	114 751
2012 kraji na RF přiděleno	2 073	7 500	11 000	5 950	3 591	8 000	5 500	8 300	4 047	9 392	13 450	9 300	6 800	14 135	109 038

Již první rok rozhodování krajů o finančních částkách na RF byl poznamenán snížením vůči převedené celkové částce od státu. V následujících letech se částka pomalu dorovnávala, až **rok 2009** znamenal **v celkovém součtu za ČR dorovnání částky** (ba mírné navýšení), kterou stát krajům převedl. **Rok 2010** již byl poznamenán **strmým poklesem sumy krajských financí na RF**. Částka se octla pod úroveň nejslabšího roku – roku 2005, a to na 115,7 mil. Kč. Následující dva roky celková částka dále klesá. **V roce 2011 představuje meziroční pokles 1 mil. Kč a rok 2012 znamená meziroční pokles dokonce 5,7 mil Kč. Rozdíl mezi rokem 2012 a neoptimálnějším rokem – rokem 2009 představuje pokles 24,5 mil Kč.** V součtu za ČR představovaly krajské dotace na výkon RF v roce 2012 109 mil. Kč. Dále se prohloubil **kritický stav ve Středočeském kraji** a problematické zůstávají i podmínky pro výkon RF v několika dalších krajích, např. Plzeňském, Pardubickém a Zlínském kraji, nově pak v Královéhradeckém kraji. Příloha č. 8. Snižování finančních prostředků, ať již skokové nebo postupné, s sebou přináší pokles výkonů, především těch přímo závislých na finančních prostředcích. **Z hlediska celé ČR to negativně ovlivňuje kontinuální rozvoj RF a prohlubuje mezikrajové rozdíly v podmínkách pro poskytování VKIS a výsledky roku 2012 to potvrzují.**

Financování RF, pokud nedojde k návratu k roku 2005, je dlouhodobě nedostačující, což ohrožuje nejen dosažení vytčených cílů Programu RF, ale i jeho samotné fungování. Již v předešlých letech bylo možné vysledovat rozdíly ve výkonech příjemců RF a jimi poskytovaných

veřejných knihovnických a informačních služeb (dále VKIS) v krajích s rozdílnou úrovní financování a opakovaně na to bylo upozorňováno. Viz grafy v Příloze č. 7 v návaznosti na Přílohu č. 8.

Podrobně o financování v kapitole IV. Hodnocení financování regionálních funkcí, hospodaření. Grafické vyjádření v Příloze č. 8.

Ve sledovaném roce využívalo RF 5 982 knihoven (v roce 2011 5 979 knihoven). Znamená to, že průměrně bylo v každém kraji obsluhováno 427,3 základních knihoven a každá knihovna plní RF (KK i PK) obsluhovala průměrně 60 knihoven. Každé z 5 982 obsluhovaných knihoven „pomáhal“ profesionální knihovník v rozsahu pracovního úvazku 0,04 (stejně jako v letech předešlých). Každý metodik s plným pracovním úvazkem obsluhoval průměrně 26 knihoven (v roce 2011 27 a v roce 2010 26 knihoven).

Situaci v krajích v roce 2012 vyjadřuje tabulka

Kraj	PHA	SČ	JČ	PL	KV	ÚL	LB	HK	PA**	VYS	JM	OL	ZL	MS	ČR
Počet PK + KK	0	4	9	15	2	7	3	6	3	4	8	7	3	15	86
Počet pracovníků zajišťujících RF	5,48	14,46	22,75	15,17	7,65	16,05	12	17	8	16,00	27,43	20,62	16,7	27,038	225,90
Počet obsluhovaných knihoven	40	822	612	496	120	302	223	396	415	571	692	487	398	408	5 982
Počet obsluhovaných knihoven na 1 PK a KK	40	164	61	31	40	38	56	57	104	114	77	61	100	26	59,8
Počet obsluhov. knihoven na 1 prac. úv.	7	57	27	33	16	19	19	23	53	36	25	24	24	15	26
Velikost prav. úvazku na jednu obsluh. knihovnu	0,14	0,02	0,04	0,03	0,06	0,05	0,05	0,04	0,02	0,03	0,04	0,04	0,04	0,07	0,04

Počet knihoven, které vykonávají RF (KK a PK) se od roku 2008 prakticky nemění, v roce 2012 představoval 86 PK a 14 KK. Přibyla 1 pověřená knihovna, a to v Plzeňském kraji. Počet knihoven v celé ČR, které byly obsluhovány, nepatrně oproti roku 2011 vzrostl, a to o 3, na 5 982 knihoven. Významnou událostí systému RF bylo zastavení dlouholetého poklesu počtu pracovníků vykonávajících činnosti v rámci RF, dokonce došlo k nárůstu o 2,3 pracovního úvazku. Počet metodiků v roce 2012 činil 225,9 pracovních úvazků přepočtených na plně zaměstnané. Stav pracovníků k 31. 12. 2012 se vůči stavu k 31. 12. 2005 snížil o 43,34 pracovního úvazku. Meziroční nárůst počtu pracovníků je z hlediska celorepublikového zanedbatelné. Smysluplné navýšení v roce 2012 oproti předcházejícímu roku učinili pouze v krajích Jihočeském a Pardubickém, v dalších krajích došlo buď k bezvýznamnému nárůstu či dokonce k poklesu. Počty pracovních úvazků určených na výkon RF by se neměly snižovat jako v letech předešlých. Nároky a úkoly pro 1 pracovní úvazek se v některých krajích stávají nesplnitelnými. Se snižováním počtu pracovních úvazků se sice zvyšuje průměrná hodnota výkonových ukazatelů, v současné situaci to však znamená pokles intenzity a kvality poskytovaných služeb RF obsluhovaným knihovnám, mnohdy i absenci některých služeb a v konečném důsledku snížení kvality a kvantity VKIS poskytovaných veřejnosti obsluhovanými knihovnami. Ve skutečnosti se kraje značně liší. Počet

pracovních úvazků je přímo závislý na výši dotace na výkon RF a je to první oblast v rámci RF, která je při nedostatku finančních prostředků krácena. Již kalamitní stav vykazuje opět kraj Středočeský.

Počty pracovníků vykonávajících RF v krajích (přepočtený stav na plně zaměstnané)

kraj	PHA	SČ	JČ	PL	KV	ÚL	LB	HK	PA	VYS	JM	OL	ZL	MS	ČR celkem
r. 2005	9,00	31,35	28,00	15,99	8,35	22,55	14,30	17,40	11,40	16,50	30,00	22,00	16,80	25,60	269,24
r. 2006	8,83	22,67	25,00	15,74	9,75	20,55	11,40	16,9	10,1	16,00	30,46	25,21	16,30	25,67	258,08
r. 2007	8,16	21,10	25,75	15,74	9,05	20,45	11,50	16,60	7,05	16,00	32,10	25,20	16,68	25,17	250,55
r. 2008	5,13	20,80	25,71	14,92	9,05	17,88	11,50	17,10	6,10	16,00	31,06	23,68	17,20	26,48	242,61
r. 2009	5,11	21,35	25,19	15,38	8,75	17,72	11,50	17,50	6,10	16,00	30,72	23,15	17,70	27,24	243,36
r. 2010	5,44	17,09	22,65	15,50	8,25	16,43	11,60	17,50	5,90	16,00	28,31	23,14	17,48	27,34	232,62
r. 2011	5,29	14,87	20,95	15,09	7,90	15,95	11,60	17,30	6,25	16,00	27,81	20,19	17,09	27,34	223,62
r. 2012	5,48	14,46	22,75	15,17	7,65	16,05	11,60	17,15	7,80	16,00	27,43	20,62	16,7	27,038	225,90
2012/2011	0,19	-0,41	1,80	0,08	-0,25	0,10	0,00	-0,15	1,55	0,00	-0,38	0,44	-0,39	-0,30	2,28
2012/2005	-3,52	-16,89	-5,25	-0,82	-0,70	-6,50	-2,70	-0,25	-3,60	-0,50	-2,57	-1,38	-0,10	1,44	-43,34

Další údaje a ukazatele vyjadřující závislost výkonu RF na počtu pracovních úvazků v krajích, např. počty obsluhovaných knihoven, velikost pracovního úvazku na 1 obsluhovanou knihovnu, počet obsluhovaných knihoven na 1 knihovnu vykonávající RF, jsou uvedeny v částech III. 1 až 7 a v grafické podobě v Příloze č. 7.

Ve většině krajů byla vedle oficiálních celorepublikových cílů² řešena řada aktuálních úkolů konkretizujících obecně formulované cíle, např. zvýšit efektivitu využívání ICT, zvýšit kvalitu a aktuálnost webových stránek obsluhovaných knihoven, zlepšit informační sílu této pomůcky v rámci RF, další rozšiřování a zprovoznování automatizovaných regionálních knihovnických systémů, vystavení knihovnických katalogů obecních knihoven na webech knihoven a jejich zpřístupnění veřejnosti přes webové rozhraní, seznámit knihovníky a provozovatele s novelizovaným Standardem VKIS.⁹ Všechny krajské knihovny a všechny pověřené knihovny (s třemi výjimkami v Plzeňském kraji) provozují pro své obsluhované knihovny na webových stránkách samostatnou sekci informací o RF (nabízené služby, FAQ, odborné informace a studijní materiály).¹⁹ Bohužel s velmi rozdílnou kvalitou. Je pravidlem, že KK v rámci výkonu RF systematicky hodnotí služby obsluhovaných knihoven a podmínky, za kterých poskytují VKIS. K hodnocení využívají Metodického pokynu MK k vymezení standardu veřejných knihovnických a informačních služeb (dále Standard VKIS⁹) a kalkulátoru programu StatExcel.²⁰ Dále se rozšiřovala pravidelná komunikace mezi metodiky KK

¹⁹ Adresář KK a PK dostupný na http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=10_RegFceRozc.htm

²⁰ produkt SVK v Hradci Králové

a PK a zřizovateli obsluhovaných knihoven. To vše ale za ztížených finančních a s tím souvisejících podmínek. Proto i v sumárním číselném vyjádření je zřejmá stagnace, mnohde pokles číselných vyjádření sedmi standardizovaných služeb RF. Alarmující však jsou finálně podmíněná odsouzení zavádění některých rozvojových trendů v obsluhovaných knihovnách. Stagnaci, kterou stávající situace vyvolává, není vždy možné vyjádřit číselně a negativní důsledky se projeví až za nějaký čas.

Vykazované hodnoty výkonů RF za rok 2012 ve většině případů poklesly oproti roku 2011. Stejně tomu bylo i v meziročním srovnání let 2011 a 2010. Viz Přílohy č. 3 a 4. **Snížování výkonů bezprostředně souvisí s trvalým nedostatkem počtu pracovníků,** neboť již zmíněný meziroční nárůst se týkal pouze dvou krajů. **Problém představuje** i další snížení prostředků na RF, které se v některých krajích musí promítnout i do výše částky na **doplňování výměnných fondů (dále VF).** Především dva kraje (Královéhradecký a Pardubický) usilovaly o finanční spoluúcast provozovatelů obsluhovaných knihoven pro následující léta. Přestože byly na **náкуп nových knih do výměnných fondů (dále VF)** vynaloženy vyšší částky téměř o 400 tisíc Kč (v roce 2011 o 1,5 mil Kč), bylo nakoupených knih opět méně. Přitom zájem ze strany obsluhovaných knihoven o soubory z VF je trvale vysoký. **Většina obcí však nadále upřednostňuje pouze soubory z výměnných fondů** zatím bez finanční spoluúčasti na jejich doplňování. Meziročně přibylo obcí, které na budování VF přispívají, a to o 139, tj. o 38 % stavu roku 2011. Znamená to obrát ve vývoji do roku 2011.²¹ Viz Příloha č. 1, č. 2 i č. 8. **Současně ubylo obcí, které pro své knihovny nechaly nakupovat stálý knihovní fond, což také znamenalo obrát ve vývoji od roku 2009. V roce 2012 přispívalo svým knihovnám na nákup KF 1 119 obcí, v roce 2011 přispívalo 1 224 obcí. Celková částka představovala sumu 14,7 mil. Kč, zatímco v roce 2011 sumu vyšší než 15 mil. Kč, to znamená meziroční pokles o necelých 0,6 mil. Kč.** Příspěvek obcí na nákup a zpracování kmenových fondů vlastních knihoven je projevem zájmu o potřeby obyvatel v místě pokles v roce 2012 ilustroval zhoršenou finanční situaci obcí. **Současně se však zvyšují ceny knih a oba trendy znamenají rok od roku menší počet nových přírůstků.** Viz Přílohu č. 4. To je situace naléhavě vyžadující řešení, aby nedošlo ke ztrátě obsahové a titulové atraktivity VF.

Zastaralý a početně nedostatečný knihovní fond spolu s nedostatečným počtem metodiků v PK a KK představují dvě klíčové oblasti, na nichž se promítne snižování finančních prostředků na RF a současně i dva klíčové momenty, na nichž závisí samotná funkčnost regionálních služeb, resp. programu RF.

Ani v roce 2012 se nezdařilo vzbudit větší zájem malých profesionálních knihoven,²² jejichž pracovníci by se ve větším počtu měli i sami zajímat, jaké služby RF mohou využít a k jakému prospěchu vlastní knihovny, resp. uživatelů. Např. počet knihoven, jejichž pracovnice se účastnily porad, meziročně poklesl o 739, tj. o 23%. **Pomoc malým profesionalizovaným knihovnám by měla být i nadále jedním z aktuálních cílů a úkolů pro PK a KK v příštím období stejně jako úkol zaměřit se na zřizovatele a provozovatele těchto knihoven. Jde**

²¹ Tento údaj je sledován od roku 2009. Do roku 2011 přispívajících obcí ubývalo, v r. 2012 se tento vývoj zastavil a lze očekávat, že bude pokračovat v opačném směru.

²² Malá profesionalizovaná knihovna – termín, který není oficiálně vymezen, jedná se o knihovny s 1, 2 max. 3 pracovními úvazky. V některých případech se však nezájem týká i městských knihoven.

především o to, vzbudit zájem tamních knihovnic průběžně se vzdělávat, navazovat kontakty s kolegy, shánět inspiraci, účastnit se celostátních kampaní, ale často i o získání zcela základních informací o provozu a způsobech poskytování VKIS, např. i o povinnostech knihovny v rámci platné legislativy. Vzbudit zájem o všestranný rozvoj VKIS knihovny, v níž jsou zaměstnány.

O dvě služby v rámci RF – poradenství a cirkulaci souborů z VF je trvalý zájem knihoven i jejich zřizovatelů a jsou již celou dobu fungování programu RF jednoznačně nejžádanějšími. Především zájem o výměnné fondy, resp. cirkulační soubory je stále vyšší. Zásadně přibýlo jak expedovaných souborů, tak počet knihovních jednotek (dále k.j.) v nich.

4% meziroční pokles počtu knihoven, které využily některou ze služeb poradenských a konzultačních nepředstavuje sice nijak alarmující údaj, avšak meziroční pokles počtu konzultací již zaslouží pozornost. Může to být způsobeno m.j. i upřesněním metod vykazování.

Finanční problémy RF v roce 2012 a předešlých dvou let způsobily poklesy standardizovaných služeb. Jestliže nebyly ve všech případech zatím významné, pak jen díky mimořádnému úsilí pracovníků KK i PK vykonávajících služby RF, těch je však, především v některých krajích, již delší dobu naprostý nedostatek. Zlepšení finanční situace Programu RF je nanejvýš nutné.

III. Druhy činností v rámci regionálních funkcí

RF jsou naplňovány řadou služeb obsluhovaným knihovnám, z nichž sedm níže vyjmenovaných tvoří obligatorní základ. Pro zajištění rovnoměrného výkonu regionálních funkcí v systému knihoven je využíván **Standard RF²**. Standard upravuje kvalitativní a kvantitativní parametry výkonu těchto služeb, představuje soubor nároků na způsob a úroveň jejich poskytování. Při aplikaci Standardu RF se přihlíží ke konkrétním podmínkám a specifickým jednotlivých krajů a jejich regionů.

1. Poradenská a konzultační činnost, metodické návštěvy, plány, rozborů
2. Statistika knihovnických činností
3. Vzdělávání knihovníků, semináře a porady
4. Tvorba výměnných knihovních fondů, jejich cirkulace a distribuce
5. Pomoc při revizi a aktualizaci knihovních fondů
6. Nákup a zpracování knihovních fondů pořízených z prostředků provozovatele (obce) a jejich distribuce
7. Servis automatizovaného knihovního systému (servis výpočetní techniky).

PK a KK vykázaly plnění RF, resp. 7 standardizovaných služeb ve Statistickém výkazu výkonu regionálních funkcí za rok 2012. Výkaz je povinnou přílohou ročních zpráv jednotlivých krajů zasílaných KI NK ČR. KK sumarizuje výkazy PK a přikládá sumář k roční zprávě o plnění regionálních funkcí v daném kraji. Z krajských sumářů je zpracován sumář za celou ČR, který je Přílohou č. 3, tamtéž je srovnán se sumářem za předešlý rok. V Příloze č. 4 jsou výsledky roku 2012 srovnány s výsledky let 2002, 2005, 2009 a 2011. V Příloze č. 5 jsou uvedeny rozdíly mezi rokem 2005 a 2012 (osm let RF v kompetenci krajů) a v Příloze č. 6 rozdíly mezi roky 2002 a 2012 (první rok fungování RF a jedenáctý, resp. první rok druhého desetiletí fungování Programu RF).

Rok 2012, stejně jako rok 2011, byl poznamenán finančními problémy a z toho plynoucími poklesy některých výkonů. Snižování finančních prostředků, ať již skokové nebo postupné, s sebou přináší pokles výkonů, především těch přímo závislých na finančních prostředcích. **Z hlediska celé ČR to negativně ovlivňuje kontinuální rozvoj RF a prohlubuje mezikrajové rozdíly v podmínkách pro poskytování VKIS. Výsledky roku 2012 to znovu potvrzují. Změny lze pozorovat při srovnání výsledků let 2012 a 2011 (Příloha č. 3) a ještě zřetelněji při srovnání let 2005 a 2012 (Příloha č. 5), osmi let v režimu krajského samosprávného fungování RF. V tomto období výrazně poklesl počet pracovníků RF a došlo i na pokles finančních prostředků na nákup VF.** Vývoj jednotlivých standardizovaných služeb je podle krajů uveden v grafické podobě v Příloze č. 7.

Kromě RF vymezených standardem vykonávaly KK a PK další nezbytné činnosti napomáhající rozvoji obsluhovaných knihoven, resp. jimi poskytovaných VKIS. Některé kraje své specifické cíle regionálního charakteru konkretizovaly v krajských koncepcích RF nebo adekvátních dokumentech.

Vedle toho si **některé kraje pro rok 2012 stanovily aktuální cíle**, které nejsou oficiálně formulovány v základních dokumentech, avšak jejich řešení je naléhavé. Ty **nejnaléhavější jsou projednávány v komisi SDRUK pro RF a doporučeny k celorepublikové pozornosti**. Byly jimi stejně jako v letech předešlých např. pokračování v proškolení knihovníků knihoven obcí v dovednostech ovládat ICT a ve schopnosti účinně asistovat návštěvníkům knihoven při jejich využívání, zavádění a správa vlastních webových stránek v malých knihovnách, zvyšování aktuálnosti obsahu webů KK a PK určených k pomoci obsluhovaným knihovnám, průzkumy spokojenosti uživatelů, seznamování knihovníků i provozovatelů knihoven s aktualizovaným Standardem VKIS, metodici KK a PK se připravovali na vytvoření Koncepce rozvoje knihoven svých krajů a koncepce rozvoje RF, účast knihoven v soutěžích, podíl na výchově ke čtenářství, pomoc školním knihovnám a celá řada dalších.

Úroveň a kvalita VKIS obsluhovaných knihoven významnou měrou závisí na osobnosti pracovníků plnících RF a na jejich počtu.

Počet pracovníků

Mezi základní podmínky výkonu RF patří i počty pracovníků, kteří tyto funkce naplňují. Jak bylo uvedeno již na str. 11, počty pracovních úvazků se rok od roku snižují, výjimku představuje pouze rok 2009 a také rok 2012. **Vývoj meziročních změn zachycuje tabulka**

Rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
rozdíl oproti předchozímu roku	-10,45	- 11,16	- 7,53	- 7,94	+ 0,75	- 10,75	- 9	+ 2,28

Celkový stav pracovníků, kteří vykonávají RF, se od roku 2005 do roku 2012 včetně snížil o 43,34 pracovního úvazku, a to i přes mírné navýšení v roce 2012. Je nanejvýš nutné, aby počet pracovníků dále neklesal, neboť takový trend s sebou nese řadu nebezpečí pro úspěšnost RF. **Přes opakovaná upozornění na rizika s tím spojená trval problém i v roce 2012, přestože ve dvou krajích (Jihočeském a Pardubickém) došlo k mírnému navýšení.** K naprosto nejdrastičtějšímu snížení počtu pracovníků došlo již dříve ve Středočeském kraji. Snižování počtu pracovníků je, v rozporu s rozšířenou představou, jen minimálně spjata s racionalizačními záměry a efektivitou. Naopak, je způsobeno snižováním krajských dotací na RF, které i v té výchozí částce byly poměrně skromné. V kraji Jihočeském a Pardubickém došlo po jednorázovém snížení k opětovnému dorovnávání. **Argument o efektivitě výkonu RF, kterým je snížení počtu pracovníků zdůvodňováno, však nelze doložit žádnými údaji, naopak lze v této souvislosti vysledovat snižování výkonů RF a navíc hrozí, nebo již i nastal pokles kvality RF, ustrnutí knihovnických a informačních služeb na zastaralých formách v obsluhovaných knihovnách a prohlubování již nyní značných mezikrajových rozdílů.** Další kraje vykázaly jen nepatrná snížení, nebo naopak setrvaly na stejném počtu pracovních úvazků. V průběhu sledovaných let (od r. 2005) navýšil počet pracovníků RF pouze 1 kraj ze 14, ostatní kraje počet snížily. Ale ani počty pracovních úvazků metodiků nemůžeme považovat za zcela vypovídající, a to zvláště v těch regionech, kde jsou ve větší míře uplatňovány fakturované služby bývalých střediskových knihoven, neboli RF jsou naplňovány dodavatelským způsobem. V takových případech nelze zjistit přesné údaje

o velikostech pracovních úvazků, resp. personální náročnosti jednotlivých služeb v daném kraji. To způsobuje problémy při použití komparačních metod. **Pohyb počtu pracovních úvazků určených pro výkon RF** v letech 2005 až 2012 zachycuje i tabulka na str. 11 a graficky je vyjádřen na Příloze č. 7.

Stejně jako v předešlých výročních zprávách²³ je třeba zdůraznit, že **snižování počtu pracovníků RF (metodiků) má negativní vliv** nejen na objem prací a výkony v rámci RF, ale především na obsah a kvalitu služeb poskytovaných v rámci RF a potažmo **na úroveň VKIS obsluhovaných knihoven. Stav pracovních úvazků metodiků musí zůstat minimálně na úrovni některého z předešlých let, nejlépe rok 2005 nebo rok 2009, mají-li být naplněny vytčené cíle RF.** Na straně jedné ubývá výkonných metodiků a zároveň, na straně druhé, je na tyto specialisty kladeno stále více náročnějších úkolů zasahujících do nejširšího spektra činností v knihovnách. Příkladem požadavků na schopnosti a dovednosti pracovníka RF jsou: dobrá znalost oboru a jeho nejnovějších trendů, schopnost koncepčně pracovat, analyzovat, plánovat, argumentovat, organizovat, instruovat knihovníky v širokém spektru činností v knihovnách vykonávaných, jednat s knihovníky i představiteli obcí, vystoupit na veřejnosti atd. Metodici dosud nejsou v rámci oboru vnímáni jako typ specialistů, na které jsou kladeny ty z nejvyšších nároků. Přitom jedním z nejabsurdnějších jevů s tím spojených, je přijímání pracovníků na místa metodiků na dobu určitou. Takové řešení sice zaručuje dodržení finančních limitů, avšak vylučuje osobní nasazení pracovníků, snahu po maximálních a co nejkvalitnějších výkonech, snahu průběžně se vzdělávat, snižuje celkovou motivaci. Omezené finanční prostředky jsou spojeny i s dalším negativním jevem – velkou generační výměnou. Efektivní zapracování nových metodiků předpokládá souběh zkušeného a nového pracovníka. To však také finanční dotace na RF neumožňují. Nároky na tyto pracovníky může přiblížit i příklad toho, jaké **průměrné výkony za rok podá jeden metodik s plným pracovním úvazkem;** konstruováno pouze z údajů o 7 standardizovaných činnostech, o kterých jsou k dispozici údaje z výkazů RF. Výčet v tabulce níže neobsahuje administrativu, přípravu dokumentů pro knihovníky i obce, plánování, pomoc při formulaci i následné realizaci nejrůznějších projektů knihoven, vlastní sebevzdělávání a řadu dalších činností, ale i osobnostních charakteristik, které nejsou nikde sledovány, ale jsou naprosto nezbytné pro úspěšný výkon RF. Metodik by měl být zkušený a uznávaný odborník, plně orientovaný v trendech vývoje, znalý podmínek v regionu. **Trvalý nedostatek pracovních úvazků metodiků představuje významné riziko pro dosažení cílů programu RF.**

Tabulka uvádí výkony v rámci jednotlivých standardizovaných služeb RF v přepočtu na 1 pracovní úvazek metodika tak, jak se vyvíjely v letech

²³ Výroční zprávy RF dostupné na http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=10_RegFceRozc.htm

Průměrné výkony 1 metodika (plný pracovní úvazek)	2005	2009	2011	2012
Průměrný počet obsluhovaných knihoven	22	25	27	26
Poskytnuté konzultace	74	88	107	96
Realizované metodické návštěvy	43	49	52	52
Zpracované statistické výkazy (včetně sumářů)	25	25	29	29
Organizace vzdělávacích akcí (včetně lektorování)	3	2,6	2,4	2,4
Pořádání a vedení porad	2	2	1,8	2
Pomoc při revizi KF (k. j.)	8 583	7 749	9 781	9 729
Nákup knih z prostředků obcí (k. j.)	375	386	421	413
Zpracování knih z prostředků obcí (k. j.)	492	646	707	690
Roční přírůstek VF v k. j. (nákup, zpracování, úprava)	920	987	828	818
Distribuce výměnných souborů (počet souborů)	72	86	99	101
Počet svazků ve výměnných souborech (k. j.)	3 257	4 861	5 591	7 781
Při rozvozech souborů a metodických návštěvách ujede (km)	1 352	1 460	1 377	1 356

Počet obsluhovaných knihoven

Počet obsluhovaných knihoven se během let postupně mírně snižuje. Trend však nepředstavuje žádné podstatné změny v systému knihoven a jen lokálně může způsobovat komplikace v dostupnosti knihoven a z celorepublikového pohledu v zanedbatelném množství případů. Úbytek obsluhovaných knihoven má několik příčin, podrobně popsanych v předešlých výročních zprávách²⁴. Některé obce zrušily knihovny bez náhrady. Na druhé straně byly zřízeny a pro veřejnost otevřeny knihovny nové nebo byla jejich činnost obnovena. **Vykázaný počet obsluhovaných knihoven v roce 2012 činí 5 982.** Přestože v roce 2011 počet obsluhovaných knihoven klesl pod hranici 6 tisíc, představuje postupný vývoj VKIS počet aktivních a úspěšnějších knihoven. Tento počet současně představuje knihovny s trvalým zájmem o odbornou pomoc

²⁴ Dostupné na http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=10_RegFceRozc.htm&

poskytovanou v rámci RF, a to jak ze strany knihovníků obecních knihoven, tak i ze strany obcí. Vlivem víceleté pomoci knihovnám obcí dochází i k tomu, že další obce, které dosud neprovozovaly knihovnu, se k této povinnosti vůči svým občanům přihlásily, knihovnu zřídily nebo znovu obnovily její činnost. **Nepatrné meziroční změny v počtech obsluhovaných knihoven v krajích** se budou objevovat i nadále, jsou projevem běžných vývojových změn – uzavírání nepracujících knihoven, rušení nerentabilních poboček, znovuotevírání nových či rekonstruovaných knihoven a poboček. Péče o umístění a vybavení knihoven je především v posledních letech velmi intenzivní a úspěšná. Je to i výsledek úspěšného působení metodiků, že se zlepšuje vztah obcí ke knihovnám a přes těžké finanční období i růstu významu VKIS v malých obcích.

Za pomoci KK a PK v rámci výkonu RF usilují obce daleko větší měrou o splnění Standardu VKIS⁹ a jeho požadavkům na umístění a vybavení knihoven. Svou významnou roli při tom sehrává i aktivní účast knihovníků v krajských soutěžních komisích i ústřední komisi soutěže Vesnice roku,²⁵ kde jsou hodnoceny i knihovny soutěžících obcí. Významnou roli v zlepšování podmínek knihoven ze strany provozovatelů má cena Knihovna roku²⁶ a několik soutěží SKIP a jeho partnerů.²⁷ Pokračoval i zájem odborných knihoven o vybrané služby RF, především o konzultační, poradenské a o vzdělávání. Mnohé kraje si spolupráci s odbornými knihovnami zahrnuly do koncepcí a plánů výkonů RF. Zvýšená pozornost se týkala stejně jako v předešlých třech letech paměťových institucí, nejčastěji muzejních knihoven, archivů, ale i knihoven školních.

Pohyb počtu obsluhovaných knihoven v krajích během posledních sedmi let ilustruje tabulka níže. K 31. 12. 2012 bylo v systému RF o 3 obsluhované knihovny více než v roce 2011 a o 99 knihoven méně než v roce 2005. Meziročně ubyly knihovny především v krajích Středočeském a Jihočeském. Naopak nejvíce knihoven přibýlo v krajích Ústeckém a Moravskoslezském. Rušeny jsou v zásadě knihovny dlouhodobě uzavřené.

²⁵ Dostupné na <http://vesniceroku.cz/obec>

²⁶ Dostupné na http://wwwold.nkp.cz/o_knihovnach/KnRoku/2012/index.htm

²⁷ Svaz knihovníků a informačních pracovníků uděluje spolu s partnery např. cenu Městská knihovna roku, Kamarádka knihovna a další. Dostupné na <http://www.skipcr.cz/akce-a-projekty/akce-skip/tyden-knihoven-1.-7.-rijna-2012-2013-16.-rocnik>

Vývoj počtu obsluhovaných knihoven v jednotlivých krajích v letech 2005 až 2012 zachycuje tabulka

Počet obsluhovaných knihoven v kraji	PHA	SČ	JČ	PL	KV	ÚL	LB	HK	PA	VYS	JM	OL	ZL	MS	ČR celkem
V roce 2005	38	839	615	506	125	305	221	386	422	582	734	514	399	395	6 081
V roce 2006	39	825	620	502	127	305	222	386	420	575	724	501	399	398	6 043
V roce 2007	39	833	623	503	121	304	220	391	423	575	710	501	403	384	6 030
V roce 2008	39	834	628	501	121	299	223	395	421	575	708	457	401	401	6 003
V roce 2009	39	827	622	498	121	298	222	397	416	570	702	489	401	417	6 019
V roce 2010	39	828	625	495	121	300	224	397	414	569	697	494	401	418	6 022
V roce 2011	39	832	621	493	118	291	223	397	415	570	695	491	399	395	5 979
V roce 2012	40	822	612	496	120	302	223	396	415	571	692	487	398	408	5 982

Vedle údajů o finančním zajištění a počtu pracovních úvazků metodiků mají údaje o počtu obsluhovaných knihoven velký význam při posuzování vykonávaných RF a při komparaci výkonů krajů a regionů. Lze z nich vypočítat řadu ukazatelů charakterizujících region, stav, podmínky i výkony, např. počet obsluhovaných knihoven na 1 pracovní úvazek v kraji nebo velikost pracovního úvazek.

První rok druhého desetiletí fungování RF a současně osmý rok financování a řízení výkonu RF v krajích potvrzuje, že je i nadále třeba častěji společně komunikovat a vzájemně se i v průběhu roku informovat s cílem následné koordinace postupů při sledování cílů RF. Nezbytná bude i systematictější péče o odborný růst nové generace metodiků v PK i KK. Ta by měla směřovat k tomu, aby se z výkonu RF zcela nevytratily především cíle „Vyrovnání rozdílů v úrovni poskytování veřejných knihovnických a informačních služeb obyvatelům měst a malých obcí a „Odstranění nežádoucích diferencí v úrovni poskytování veřejných knihovnických a informačních služeb mezi jednotlivými regiony a kraji“, jejichž dosažení se mnohde, zaváděním nových a neověřených standardů, norem a pravidel spolu s výraznými finančními omezeními, vzdaluje.

Po dosažení a často i překročení kvantitativních ukazatelů Standardu RF se zřetelně rýsují kvalitativní rozdíly služeb v krajích resp. v jednotlivých regionech. To se projevuje především v úrovni modernizace vlastních VKIS poskytovaných obsluhovanými knihovnami, na využívání ICT, poskytování elektronických služeb, na roli knihoven v komunitním životě míst, na umístění i vybavení knihovny. Velkou pozornost si i v následujících letech vyžádá působení na profesionální knihovny s malým počtem pracovních úvazků, na jejichž zřizovatele a provozovatele na celkové posílení pozice a role knihovny v každém městečku a větší obci.

1. Poradenská a konzultační činnost

Poradenská a konzultační činnost je velmi účinnou a úspěšnou službou, která zásadně ovlivňuje úroveň a dostupnost VKIS v knihovnách obcí i měst v regionech, a účinným nástrojem k prosazování cílů střednědobých i dlouhodobých plánů PK a KK. Ze sedmi standardizovaných služeb je tradičně službou nejvyhledávanější. Viz Příloha č. 7.

O konzultace projevují zájem všechny typy základních knihoven od obecních s „dobrovolným“ knihovníkem až po knihovny profesionalizované a knihovny s odborným zaměřením. Vedle klasických forem osobních jednání a telefonických dotazů je využívána elektronická pošta a další možnosti, které ICT nabízejí, např. tzv. elektronická metodika. Počet konzultací je i projevem ustálení RF v regionech a projevem důvěry knihovníků obsluhovaných knihoven k metodikům a jejich práci. Vedle širokého spektra běžných odborných dotazů ovlivňují výsledky i témata úkolů souvisejících s aktuálními celorepublikovými trendy a cíli (Koncepce rozvoje knihoven ČR na léta 2011 - 2015²⁸). Obsahem této funkce je nejširší spektrum odborných knihovnických témat počínaje těmi základními, až po témata nová či vysoce specializovaná, témata z oblasti organizační, legislativní atd.

Nejčastěji uváděná témata konzultací a poradenských služeb

rok	téma
2002 2003	evidence knihoven, § 5 a násl. zák. č. 257/2001 Sb., žádosti, přílohy
2004 až 2006	internetizace knihoven a PIK, poradenství k podávání projektů do VISK, Knihovny 21. století, dalších programů i strukturálních fondů
2006	zavádění a obsluha vlastních webových stránek knihoven, autorskoprávní vztahy, konzultace s knihovníky odborných knihoven, PIK
2007	dokončování internetizace dosud nepřipojených knihoven, PIK úsilí o zaevidování u MK dosud neevidovaných knihoven, dokončovací práce na projektu Benchmarking, seznamování s jeho využitím a metodikou sebehodnocení, další kultivace a sjednocování statistické evidence a vykazování regionální automatizované knihovní systémy, webové stránky knihoven, dálkový přístup do OPAC
2008	masivnější zavádění regionálních automatizovaných knihovních systémů, další zkvalitňování webů knihoven, nová statistická evidence a vykazování od 1. 1. 2009, PIK

²⁸ Dostupné na <http://knihovnam.nkp.cz/index.php3?>

2009	zlepšení kvality, resp. informačního potenciálu webových stránek KK a PK určených obsluhovaným knihovnám, zkvalitňování webových stránek obsluhovaných knihoven, regionální automatizované systémy, dálkový přístup do OPAC nová statistická evidence a vykazování od 1. 1. 2009 zpracování projektů do grantových programů, ekonomicko právní otázky otázky spojené s pravidly a podmínkami pro čerpáním dotací
2010	zkvalitňování informačního potenciálů webových stránek KK a PK určených obsluhovaným knihovnám, zkvalitňování webových stránek obsluhovaných knihoven, regionální automatizované systémy, dálkový přístup do OPAC, využívání MVS, příprava na další elektronické služby dálkově přístupné i v nejmenších knihovnách, e-booky, zpracování projektů do grantových programů, ekonomicko právní otázky spojené s čerpáním dotací, povinnosti knihoven spojené s autorským právem knihovny jako komunitní centra, soutěžení knihoven
2011	zkvalitňování informačního potenciálů webových stránek KK a PK určených obsluhovaným knihovnám, zkvalitňování webových stránek obsluhovaných knihoven, regionální automatizované systémy, dálkový přístup do OPAC, využívání MVS, příprava na další elektronické služby dálkově přístupné i v nejmenších knihovnách, e-booky, připojení knihoven k internetu prostřednictvím PIK realizace průzkumů spokojenosti uživatelů konkrétních knihoven zpracování projektů do grantových programů, ekonomicko právní otázky spojené s čerpáním dotací, povinnosti knihoven spojené s autorským právem knihovny jako komunitní centra, dobrovolnictví v knihovnách, soutěžení knihoven novelizovaný standard VKIS, Program Benchmarking, práce s handicapovanými uživateli a projekt Bezbariérová knihovna, Koncepce rozvoje knihoven v letech 2011 - 2015
2012	stejná témata jako v roce předešlém metodická pomoc při formulaci projektů do programů VISK a Knihovna 21. století seznamování provozovatelů (především obcí) s novelizovaným Standardem VKIS a jeho prosazování v knihovnách seznamování odborné veřejnosti s jednotlivými úkoly a kroky při naplňování Koncepce rozvoje knihoven v letech 2011-2015 tvorba nebo příprava Krajských koncepcí rozvoje knihoven a RF

Zájem o poradenské služby kontinuálně rok od roku vzrůstal, až se v roce 2010 ustálil, ale v roce 2012 neočekávaně mírně poklesl. **Počet knihoven, jimž byly poskytnuty konzultace, nebo v nichž PK a KK vykonaly metodickou návštěvu se v roce 2012 oproti roku 2011 snížil, a to o 258 obslužených knihoven.²⁹ Klesl počet konzultací a naopak počet metodických návštěv se meziročně zvýšil. V roce 2012 se uskutečnilo 21 705 konzultací (o 2 261 konzultací méně než v roce 2011, tj. o 9,4%). Metodických návštěv bylo zrealizováno v roce 2012 11 790 (o 156, tj. o 1,3% více než v roce předešlém).**

Vývoj v ČR během let 2002, 2005 až 2012 ilustruje tabulka, vývoj v jednotlivých krajích je v grafech uveden v Příloze č. 7

Poradenská a konzultační činnost v roce	2002	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2012
Počet obslužených knihoven	5 389	6 395	6 687	6 522	6 438	6 553	6 533	6 187
Počet poskytnutých konzultací	13 162	19 988	20 308	20 745	21 013	21 420	21 339	21 705
Počet metodických návštěv	9 294	11 550	11 789	11 762	11 689	12 004	11 533	11 790

V roce 2012 byla průměrně v každém kraji ČR poskytnuta poradenská služba 442 knihovnám (v roce 2011 460 knihovnám). V každém kraji se uskutečnilo průměrně 1 550 konzultací (v roce 2011 celkem 1 712 konzultací), tj. každé obslužené knihovně byly poskytnuty v průměru 4 konzultace. Pouze 2 ze 14 krajů vykazují významnější nárůst konzultací (kraj Moravskoslezský a kraj Vysočina).

Vývoj počtu konzultací v jednotlivých krajích v letech 2005, 2009, 2011 a 2012

Kraj	PHA	SČ	JČ	PL	KV	ÚL	LB	HK	PA	VYS	JM	OL	ZL	MS	Ø ČR
Počet poskytnutých konzultací															
v roce 2005	207	1873	3493	1225	319	885	327	2082	1912	1035	1421	2271	1683	1255	1428
v roce 2009	256	2138	2965	1007	342	921	427	3137	1907	1193	1820	1995	1828	1484	1530
v roce 2011	243	2471	3480	1110	461	942	514	3083	2644	1323	2452	1962	2077	1204	1712
v roce 2012	246	2204	2928	995	448	987	479	2540	2349	1454	2203	1613	2003	1256	1550

Kontinuální růst počtu konzultací trval až do roku 2009, v roce 2010 se zastavil a počet konzultací nevýznamně poklesl. V roce 2011 však prudce stoupl a překonal zatím dosažené maximum, avšak rok 2012 znamenal opět značný pokles. Důvod lze hledat i v upřesnění statistického vykazování.

²⁹ Obslužená knihovna = knihovna odebírající konkrétní službu

Obsluhovaná knihovna = knihovna zapojená do programu, může odebírat jednu nebo všechny služby.

V každém kraji bylo v roce 2012 průměrně uskutečněno 842 metodických návštěv (v roce 2011 tento průměr činil 831). V průměru byly během roku 2012 všechny obslužené knihovny navštíveny dvakrát. Významný meziroční nárůst metodických návštěv vykázal kraj Středočeský a Moravskoslezský. Avšak významný meziroční úbytek metodických návštěv vykázal kraj Plzeňský.

Počet metodických návštěv v jednotlivých krajích v letech 2005, 2009, 2011 a 2012

Kraj	PHA	SČ	JČ	PL	KV	ÚL	LB	HK	PA	VYS	JM	OL	ZL	MS	Ø ČR
Počet metodických návštěv															
v roce 2005	91	1144	1553	1235	651	473	888	987	412	906	1025	957	874	354	825
v roce 2009	91	1161	1724	1209	513	576	736	1123	438	1199	871	782	1004	577	857
v roce 2011	86	960	1525	1344	379	503	766	1089	476	1361	917	651	1060	517	831
v roce 2012	102	1232	1479	1157	438	542	721	1065	453	1323	936	680	1064	598	842
rozdíl v letech 2012/2011	16	272	-46	-187	59	39	-45	-24	-23	-38	19	29	4	81	11

Vývoj konzultací a metodických návštěv v letech 2005, 2009, 2011 a 2012 v krajích je zachycen v Příloze č. 7.

Výsledky a výkonové ukazatele za rok 2012 v jednotlivých krajích obsahuje tabulka

Kraj	PHA	SČ	JČ	PL	KV	ÚL	LB	HK	PA	VYS	JM	OL	ZL	MS	Ø ČR
Poradenská a konzultační činnost															
Počet obslužených knihoven	40	852	604	498	117	340	266	400	417	562	669	595	391	436	442
Počet konzultací na jednu obsluženou knihovnu	6,15	2,59	4,85	2,00	3,83	2,90	1,80	6,35	5,63	2,59	3,29	2,71	5,12	2,88	3,51
Počet metod. návštěv na 1 obsluženou knihovnu	2,55	1,45	2,45	2,32	3,74	1,59	2,71	2,66	1,09	2,35	1,40	1,14	2,72	1,37	1,91
Počet obsluhovaných knihoven	40	822	612	496	120	302	223	396	415	571	692	487	398	408	427
Počet konzultací na 1 obsluhovanou knihovnu	6,15	2,68	4,78	2,01	3,73	3,27	2,15	6,41	5,66	2,55	3,18	3,31	5,03	3,08	3,86
Počet metod. návštěv na 1 obsluhovanou knihovnu	2,55	1,50	2,42	2,33	3,65	1,79	3,23	2,69	1,09	2,32	1,35	1,40	2,67	1,47	2,18

Standard RF z hlediska celé ČR byl překročen a po obsahové stránce naplněn, avšak s různou intenzitou a kvalitou. Potěšující je i postupné zlepšení ve Středočeském kraji. Kvantitativně je standardizován pouze počet metodických návštěv v knihovnách - **každá z obslužených knihoven má být navštívena minimálně 1x za rok, celorepublikový průměr vykazuje hodnotu 1,91**. Standard je ve všech krajích naplněn, a v některých krajích i několikanásobně překračován již řadu let. Potvrzuje se zkušenost z praxe, že **pravidelné a především časté metodické návštěvy výrazně přispívají ke zvyšování kvality služeb obsluhovaných knihoven**. V současnosti je jedna návštěva v obsluhované knihovně ročně chápána jako nedostačující počet. Pravidelné a častější setkání s knihovníkem přímo v jeho knihovně a soustavný kontakt se zřizovateli knihoven se velmi osvědčuje, osobní jednání výrazně přispívá ke zkvalitňování VKIS v knihovnách. Problémy v některých krajích ale přetrvávají

při pohledu na obsahovou stránku poradenské a konzultační činnosti. Základní i aktuální cíle v jednotlivých krajích se diametrálně liší. Zatímco v jedněch krajích již dospěli k plošnému rozšíření webových stránek a téměř k úplné automatizaci i v knihovnách s neprofesionálním pracovníkem, v jiných krajích se potýkají s fungováním základních knihovnických a informačních služeb, navázání kontaktů s provozovateli, ba i knihovníky, umístěním knihovny atp. Je to způsobeno především trvalým nedostatkem finančních prostředků a snižováním počtu metodiků pod únosnou hranici. Standard sice je splněn, ale po stránce obsahu, který reflektuje aktuální směry a trendy vývoje, některé kraje silně zaostávají. Součástí standardu služby „Poradenská a konzultační činnost“ je i forma služby realizovaná prostřednictvím **vydávání zpravodaje**. Trvale vyhledávanými jsou tituly krajských knihoven např. U nás (Královéhradecký kraj),³⁰ Duha (Jihomoravský kraj),³¹ Krok (Olomoucký kraj),³² Světlik – Svět libereckých knihoven,³³ Zvuk Zlínského kraje.³⁴ Tato periodika, doplňující časopis Čtenář,³⁵ mají velký význam pro praxi knihoven v konkrétních regionech. I když některé z nich nejsou zaměřeny speciálně na knihovnickou problematiku, ale na literární a kulturní dění, jsou však s činnostmi knihoven významně spjaty. Všechny vycházejí v klasické formě i elektronicky, nebo pouze v elektronické podobě jako Knihovnický zpravodaj Vysočina³⁶ a přesahují významem hranice kraje. Mnohé PK vydávají skromnější typ metodického zpravodaje, avšak zaměřeného na konkrétní obsluhované knihovny, pro jejichž vnitřní potřebu jsou vydávány. Tento typ informační pomůcky je v současnosti vydáván zpravidla pouze elektronicky. Vedle tištěných zpravodajů a dalších forem tištěného informování obsluhovaných knihoven jsou v současnosti již běžně využívány a nabývají na stále větším významu **webové stránky krajských a pověřených knihoven**, resp. jejich speciální část určená obsluhovaným knihovnám. V roce 2012 byl výjimkou pouze Plzeňský kraj (3 malé PK a rozsahem i KK).³⁷ V tomto ohledu je třeba připomenout i **Standard RF, část 3. „Kritéria výběru knihovny pověřené výkonem regionálních funkcí“**, kde v části 2.8 je uvedena tato podmínka: „**má vlastní webovou stránku knihovny a prezentuje na ní informace a potřebné materiály pro knihovny a jejich provozovatele ve smluvním okruhu působnosti**“. Zlepšení webových stránek určených speciálně obsluhovaným knihovnám a jejich zřizovatelům patřilo i v roce 2012 v mnoha krajích k prioritám. Bohužel stále přetrvávají velké, až diametrální rozdíly v jejich kvalitě a aktuálnosti. Na kvalitních a aktuálních webových stránkách se objevují všechny důležité informace, aktuality, sdělení, pokyny a návody, legislativa i praktické pomůcky i studijní materiály ke stažení. Pro operativní a otevřenou komunikaci zřizují KK a PK i elektronické konference určené jen obsluhovaným knihovnám nebo zaheslované stránky, vyžadující na návštěvníkovi registraci. Elektronická forma informování a vzájemné komunikace je nástrojem hojně používaným v poradenské a konzultační činnosti knihoven, urychluje ji, zjednodušuje a činí ji nepřetržitě dostupnou. Všechny obsluhované knihovny mají k dispozici internet, a tudíž jej stále více knihoven využívá kromě jiného i pro běžnou komunikaci se svou obsluhující knihovnou a k průběžnému sledování informací a novinek z oboru. V této

³⁰ Dostupné na <http://www.svkhk.cz/Pro-knihovny/Zpravodaj-U-nas.aspx>

³¹ Dostupné na <http://duha.mzk.cz/>

³² Dostupné na <http://www.vkol.cz/cs/dokumenty/krok---kulturni-revue-olomouckeho-kraje/>

³³ Dostupné na <http://www.kvkli.cz/cz/region/svetlik-r18.html>

³⁴ Dostupné na <http://www.kfbz.cz/zvuk.htm>

³⁵ Dostupné na <http://ctenar.svkkk.cz/>

³⁶ Dostupné na <http://kzv.kkvysociny.cz>

³⁷ Dostupné na http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=10_RegFceRozc.htm

oblasti jsou otevřeny další velké možnosti i pro vzdělávání (zvyšuje se zájem o e-learningové formy) a sebevzdělávání knihovníků a zintenzivnění komunikace mezi knihovníky navzájem. Internetizace knihoven se i v oblasti metodické práce ukázala jako velmi prozíravý krok. Přes opětovné meziroční zlepšení využívání webových stránek a internetu při naplňování RF jsou mnohé obsluhované knihovny teprve na začátku a s nepřetržitým rozvojem všech technologií rozdíl narůstají. Rozdíly se týkají i knihoven krajských a pověřených a to je třeba urychleně vyřešit. Stále nejsou oficiálně formulovány nejracionalnější možnosti, resp. formy elektronické metodické práce, formulovány „povinné“ informace a údaje na jednotlivých úrovních knihoven s RF, tj. KK i PK a jejich vzájemné propojení tak, aby byly technologie co nejefektivněji využity i pro účely RF. Zajímavým příkladem je přesné definování typů informací, které postupuje dále krajská knihovna a které postupují dále pověřené knihovny svým obsluhovaným praktikovaným v kraji Libereckém. Zlepšovat je nutné i webové stránky určené široké veřejnosti, především u malých profesionálních knihoven, kde by tato forma služby měla již být samozřejmostí. Některé webové stránky mívají mnoho nedostatků. Bývají velmi strohé, jen s oznámeními stálých základních charakteristik knihovny, nejsou interaktivní ani aktuální. Úspěšně se zvětšuje počet webových stránek knihoven v nejmenších obcích, a to díky soustředěnému působení metodiků. Inspiraci lze hledat např. i mezi účastníky soutěže Biblioweb,³⁸ soutěže každoročně vyhlašované Svazem knihovníků a informačních pracovníků (dále SKIP), nad kterou převzala záštitu Asociace krajů ČR. Webová stránka a její využívání knihovnou je jednou z moderních služeb uživatelům a v současné době i základem a předpokladem dosažení cílů Koncepce rozvoje knihoven ČR na léta 2011 - 2015²⁸.

2. Statistika knihovnických činností

Počátkem roku 2012 byl proveden pravidelný sběr statistických údajů, resp. vyplnění výkazů Kult(MK) 12-01 za rok 2011. Pro KK s PK to představuje nejen kontrolu správnosti, ale v případě PK i uložení do elektronické databáze NIPOS. Opět velkou výhodou měly kraje, které využívají program StatExcel SVK HK, neboť ten byl spolu s NIPOS upraven tak, aby umožňoval jednorázové kopírování (import) údajů za každou vykazující jednotku. Knihovny, které tento program pro zpracování statistiky využívají, měly další zjednodušení administrativní práce s výhodou odstranění možností chyb. V těch obvodech, kde je automatizace a využívání dálkového přístupu značně rozšířeno, resp. zavedeno, tam metodici mají možnost pomoci knihovníkům i elektronickou cestou. V roce 2012 bylo již běžnou rutinou věnovat metodice evidence a vykazování VKIS soustavnou celoroční pozornost nejen v rámci poradenské činnosti, ale i na poradách a seminářích. Na webech některých knihoven pověřených RF jsou často umístěny metodické pomůcky nebo na ně bylo odkázáno³⁹. Obsluhovaným knihovnám ale i jejich provozovatelům jsou systematicky vysvětlovány důvody co nejpřesnější evidence a vykazování a seznamování jsou i s možnostmi využití sebraných dat pro hodnocení i plánování vlastního rozvoje. Současně některé KK zpracovávají i krajské statistiky a s výsledky seznamují jak knihovníky, tak jejich provozovatele (např. Jihočeská vědecká knihovna,⁴⁰ Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové,⁴¹ Knihovna V.Čtvrtka

³⁸ Dostupné na <http://www.skipcr.cz/akce-a-projekty/akce-skip/biblioweb-2012>

³⁹ Pomůcky a informace vystavuje i KI NK ČR. Dostupné na http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=01_stat.htm&

⁴⁰ Přehled činnosti ... Dostupné na <http://www.cbvk.cz/index.php?lang=CZ&s=knihovny&pg=regionalnifunkce>

⁴¹ Knihovny Královéhradeckého kraje v roce ... Dostupné na <http://www.svkhhk.cz/Pro-knihovny/Dokumenty/Dokumenty-ke-stazeni.aspx>

v Jičíně⁴² či Městská knihovna v Česká Lípě⁴³ a dalších. Mnohé PK s výsledky pravidelně seznamují provozovatele obsluhovaných knihoven a seznamují i s možnostmi využití např. v Benchmarkingu nebo v rámci hodnocení Standardu VKIS9.

V roce 2012 pomohly KK a PK 6 442 knihovnám a jejich zřizovatelům se zpracováním statistického výkazu Kult (MK) 12-01 za rok 2011, tj. o 7 knihoven méně než v roce 2011. Zpracováno bylo **celkem 6 598 statistických výkazů a sumářů**, tj. o 51 výkazů a sumářů více než v roce 2011. Vzhledem k postupující elektronizaci v oboru knihovnictví věnují KK a PK pozornost nejen kvalitě zpracovávaných statistických údajů, ale zároveň i systematicky pečují o jednotnost vykazovaných údajů, respektování pokynů k vyplňování formulářů, sledují údaje o nových formách služeb (především on-line) a pečují o příslušný SW tak, aby statistický formulář byl stále přívětivější a aby sledované údaje byly v konečném výsledku co nejuplněnější a spolehlivé. Mnohé knihovny s RF zpracovaly nejrůznější pomůcky a vystavily je na svých webech. Vedle. Vedle ucelených informací, průběžně aktualizovaných, na webu KI NK ČR,⁴⁴ jsou to např. elektronická verze Deníku knihovny – na webu Knihovny V. Čtvrťka v Jičíně,⁴⁵ Knihovna K.H.Máchy v Litoměřicích vystavila řadu pomůcek.⁴⁶

Statistika v jednotlivých krajích a průměrné hodnoty této činnosti v roce 2012 vyjadřuje tabulka

Kraj	PHA	SČ	JČ	PL	KV	ÚL	LB	HK	PA	VYS	JM	OL	ZL	MS	Ø ČR
Statistika knihovnických činností Kult (MK) 12-01															
Počet obslužených knihoven	39	831	619	495	120	290	223	387	423	580	678	1 027	397	333	460
Počet zpracovaných statistických výkazů	39	818	1 218	591	120	294	240	413	423	555	684	569	323	311	471
Počet zpracovaných výkazů na 1 obsluženou knih.	1,0	1,0	2,0	1,2	1,0	1,0	1,1	1,1	1,0	1,0	1,0	0,6	0,8	0,9	1,0
Počet zpracovaných výkazů na 1metodika	7,1	56,6	53,5	39,0	15,7	18,3	20,7	24,1	54,2	34,7	24,9	27,6	19,3	11,5	29,1

Standard byl splněn téměř všemi knihovnami plnicími RF na území ČR, a to jak ve strategickém cíli, tak periodicitě. Celostátně je i nadále aktuální pravidelné proškolení a pomoc obsluhovaným knihovnám nejen v malých obcích, ale i knihovnám profesionálním. Jako **nezbytné** se jeví **pravidelné každoroční zařazení tématu do porad či seminářů** před koncem kalendářního roku či hned na začátku roku následujícího. Správné a jednotné přístupu k této činnosti zkvalitňuje ve svém důsledku i výsledky takových nástrojů řízení jako jsou Standard VKIS⁹ a Benchmarking knihoven.¹⁴ Statistické výsledky knihoven jsou vyhodnocovány na krajské úrovni i na úrovni regionů, jejich význam roste i v práci metodiků. Data jsou jednotlivými knihovnami zveřejňována na vlastních webových stránkách, hodnocení, ba i srovnávání je poskytováno zřizovatelům a provozovatelům knihoven.

⁴² Statistika za rok 2012. Dostupné na http://knihovna.jicin.cz/statistika_2012.pdf

⁴³ Metodický list 1/13 Dostupné na <http://www.knihovna-cl.cz/Dokumenty-ke-stazeni-a-odborne-informace/275.html>

⁴⁴ Dostupné na http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=01_stat.htm&

⁴⁵ Dostupný na http://knihovna.jicin.cz/informace_pro_knihovny.htm

⁴⁶ Dostupné na <http://region.knihovnalitomerice.cz/ke-stazeni.html>

3. Vzdělávání knihovníků, semináře, porady

Vzdělávání knihovníků je prvním krokem k dosažení vytčených cílů RF knihoven a předpokladem rozvoje knihoven a jejich služeb. Tato činnost je těsně provázána s dalšími programy podporujícími zvyšování kvalifikace knihovníků a s veškerou činností knihoven. Školící střediska KK disponují zkušenými poradateli, pracovníky angažovanými na výkonu RF, velmi úspěšně si vedou i pracovníci celé řady PK. Ti všichni rozvinuli školení a vzdělávání pracovníků knihoven včetně dobrovolných knihovníků nebyvalou měrou. Kvantitativně sice vykazuje tato činnost od roku 2005 výkyvy, ale je třeba zdůraznit, že jsou průběžně hledány nejrůznější nové formy a aktuální témata vzdělávacích akcí. Trvale aktuální je otázka závaznosti dalšího vzdělávání a sebevzdělávání knihovníků. Přesně jsou pojmenovány a obecně známy překážky, které knihovníkům brání v účasti na vzdělávání, stále však neexistují účinné nástroje, které by mohly významně ovlivnit zájem a účast. Určité posílení motivace by mohla přinést novela Standardu VKIS,⁹ v němž je indikátor vzdělávání stanoven na 48 pracovních hodin ročně na 1 pracovníka (profesionální knihovny) a 8 pracovních hodin na knihovníka knihovny s týdenní provozní dobou nižší než 10 hodin. Vzhledem k vážnosti, jaké se novelizovaný standard těší, je možné doufat ve zlepšení účasti pracovníků knihoven na vzdělávacích akcích. Např. Školící středisko MSVK v Ostravě vydává účastníkům vzdělávacích akcí potvrzení o účasti na konkrétním semináři, workshopu apod., aby bylo možné doložit plnění tohoto indikátoru Standardu VKIS, ale i Standardu RF.²

Zatímco rok 2009 zaznamenal nejvyšší počet vzdělávacích akcí, účasti knihovníků, ba i zvýšení celkového rozsahu vyučovacích hodin, následující léta došlo ke stálému poklesu a pokračoval ve všech sledovaných ukazatelích, s výjimkou počtu účastníků vzdělávání, i v roce 2012. Důvodů je několik a jsou prakticky stejné jako v předešlých letech: snižování finančních prostředků knihoven, a to nejen na RF, malý důraz na celoživotní vzdělávání ze strany zaměstnavatelů, resp. absence oficiálních motivačních nástrojů.

S tím je spojena i jedna z priorit Koncepce rozvoje knihoven ČR na léta 2011 až 2015 - Lidské zdroje, v jejímž rámci je i formulace koncepce celoživotního vzdělávání knihovníků. Výhodiskem jsou výsledky celostátní dotazníkové akce probíhající právě v hodnoceném roce Analýza mzdové, věkové a vzdělanostní struktury Pracovníků knihoven v České republice 2012.⁴⁷ **Obsah a témata vzdělávacích aktivit** zpravidla předcházejí realizaci celorepublikového nebo celokrajského cíle RF. Žádaná témata, formy, čas a místo realizace vzdělávacích akcí si již většina krajů zjišťují anketami a dotazníky a současně sledují i přípravu knihovníků na nejbližší cíle a úkoly. V některých krajích i v roce 2012 pokračovali v proškolení knihovníků profesionálních i obecních knihoven ve využívání modulů regionálních automatizovaných knihovnických systémů, v dovednostech využívat ICT (např. katalogizace v návaznosti na používaný automatizovaný systém, novinky, změny, Google – nejen vyhledávač). Ve všech krajích byly realizovány i ve sledovaném roce časté a hojně navštěvované kurzy a semináře zaměřené na současnou literaturu, národní literatury, jejich překlady, literaturu pro děti, na výchovu ke čtenářství, práci s handicapovanými občany. V předešlých letech se osvědčila organizace vzdělávání v krajích tak, že KK pořádá semináře pro profesionální knihovníky, PK pak pro dobrovolné knihovníky svých

⁴⁷ Dostupné na http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=05_St/pruzkum_2012.htm&

obvodů event.. i knihovníky z malých profesionalizovaných knihoven. (Např. v Moravskoslezském kraji mají v knihovnách velkých měst k dispozici vybavené učebny). Pro vzdělávání dobrovolných knihovníků jsou e-learningové kurzy pro knihovníky z malých obecních knihoven, ve smyslu knihovnického minima (autor Moravskoslezská vědecká knihovna), nebo zveřejňování studijních materiálů na webových stránkách určených obsluhovaným knihovnám (SVK Hradec Králové). V roce 2012 bylo kladně hodnoceno rozšíření možností vzdělávat se odborně on-line. Téměř ve všech krajích proběhly kurzy či semináře s tematikou informační výchovy ve veřejných knihovnách, v pořádání počítačových kurzů pro profesionální i pro dobrovolné knihovníky (pro profesionální knihovníky častěji již zaměřené na nadstavbové moduly MS Office, multimediální prezentace, bezpečnou práci na internetu apod.). Nadále jsou vyžadována a pořádána školení vyhledávacích strategií v oborových portálech, jednotlivých licencovaných databázích, v dovednostech používat plnotextové databáze, jak se sociálními sítěmi, využití webu pro práci s různými komunitami. Jedním z aktuálních úkolů roku 2012 bylo proškolení metodiků v dovednosti realizovat dotazníková šetření v knihovnách (sestavení dotazníků, vyhodnocení, využití výsledků) a to nejen v souvislosti se zjišťováním spokojenosti uživatelů (MZK Brno pořádala např. akce Výzkumy v knihovnách a využití en-line nástrojů Nástroje.knihovna.cz). Pořadatelé se soustředili i na téma marketingu v knihovnách (taktéž MZK Brno), práci s nepřizpůsobivými uživateli v knihovnách atd. Všechny regiony pokračovaly v proškolení knihovníků ve schopnostech a dovednostech spravovat vlastní webové stránky. V Moravskoslezském kraji pořádali kurz pro začínající knihovníky školních knihoven.

Vzdělávacích akcí pořádaných KK a PK se v roce 2012 zúčastnilo 3 278 knihoven, tj. o 304 knihoven méně než v roce 2011 (3 582 knihoven). Z celkového počtu 941 vzdělávacích akcí (o 139 více než v roce 2011) bylo 544, tj. 58 % uskutečněno právě v rámci RF, a to v celkovém rozsahu 1 838 vyučovacích hodin. Vzdělávání (v rámci RF) se zúčastnilo 7 565 knihovníků, což je o 420 účastníků více než v roce 2011. V roce 2012 bylo v každém kraji uspořádáno průměrně necelých 39 vzdělávacích akcí v rámci RF (v roce 2011 to bylo 39), každé z nich se průměrně zúčastnilo 15,41 knihovníka (v roce 2011 15,3). Každá akce trvala průměrně 3,5 vyučovací hodiny (v roce 2011 4,3) Meziroční rozdíly oproti roku 2011 jsou patrné z Přílohy č. 3 a vývoj v letech 2005, 2009, 2011 a 2012 z Příloh č. 4 a 5. Graficky je vzdělávání podchyceno i v Příloze č. 7.

Meziroční rozdíly výsledků za celou ČR jsou zachyceny v následující tabulce

Vzdělávání knihovníků, semináře	2011	2012	+/-
Počet obslužených knihoven	3 582	3 278	-304
Počet všech vzdělávacích akcí	802	941	139
z toho: počet akcí v rámci RF	545	544	-1
Počet všech účastníků	12 901	16 200	3 299
z toho: počet účastníků akcí v rámci RF	7 145	7 565	420
Počet všech vyučovacích hodin	4 762	4 644	-118
z toho: počet vyučovacích hodin v rámci RF	2 241	1 838	-403

8 krajů ze 14 vykázalo nárůst vzdělávacích akcí v rámci RF. Výrazněji kraje Jihomoravský a Vysočina, Praha a Ústecký kraj. Naopak pokles zaznamenal kraj Jihočeský a Olomoucký. Např. Jihočeský kraj patřil v předešlých letech k velmi aktivním, počet akcí kontinuálně rostl, proto meziroční pokles ještě nemusí znamenat odklon od vzdělávání, ale přechodnou stagnaci způsobenou i přechodným snížením částky na RF. Hledáme-li hlavní příčiny obecného útlumu vzdělávání, jsou ve všech krajích obdobné – nedostatek finančních prostředků na straně pořadatele i účastnických knihoven, problémy s uvolňováním pracovníků z profesionálních knihoven s malým počtem pracovníků, rozdílný den v týdnu, kdy má knihovna pro veřejnost zavřeno, neochota provozovatele knihovnicka uvolnit, termín a čas konání vzdělávací akce pro dobrovolné knihovníky. Silně negativní roli hraje nepochopení významu soustavného vzdělávání pro zdárný výkon profese jak knihovníky, tak i provozovateli knihoven i absence oficiální závaznosti celoživotního vzdělávání profesionálních pracovníků knihoven. V každém případě **by mělo být vzdělávání závazné nejen pro metodiky KK a PK, kteří bez celoživotního vzdělávání a soustavné inovace vlastních vědomostí a dovedností nemohou kvalitně vykonávat svou funkci, ale pro všechny knihovníky, kteří tuto činnost vykonávají jako svou profesi.** Celoživotní vzdělávání není stále dostatečně doceněno jako nezbytný předpoklad kvalitního výkonu profese knihovníka na jakékoliv pozici. To se pak odráží v neinformovanosti knihovníků o vývojových trendech a nových možnostech pro knihovny a ve svém důsledku na kvalitě VKIS.

Počet vzdělávacích akcí v rámci RF v krajích v letech 2005 až 2012

Kraj	PHA	SČ	JČ	PL	KV	ÚL	LB	HK	PA	VYS	JM	OL	ZL	MS	Ø ČR
rok 2005	21	60	51	58	15	30	25	39	19	65	56	54	18	45	40
rok 2006	33	44	58	78	3	25	15	54	21	53	63	64	16	59	42
rok 2007	32	50	73	44	1	13	17	50	19	36	52	50	21	66	37
rok 2008	30	39	95	38	1	32	20	42	23	46	59	47	27	52	39
rok 2009	38	46	87	42	4	20	20	45	26	56	117	46	26	55	45
rok 2010	42	36	63	47	7	18	15	42	22	65	131	39	27	41	43
rok 2011	34	26	86	50	4	13	18	39	32	45	108	41	24	25	39
rok 2012	42	31	60	49	1	21	23	30	27	57	120	23	30	30	39
rodíl 2012-2011	8	5	-26	-1	-3	8	5	-9	-5	12	12	-18	6	5	0

Vzdělávání je ale třeba posuzovat nejen počtem vykázaných akcí, ale i v souvislosti s dalšími údaji. Např. s průměrným počtem účastníků na jedné akci (zájem knihovníků), kde dosáhly v roce 2012 nejvyšších hodnot v krajích Ústeckém, Moravskoslezském, Olomouckém a Libereckém, nebo v průměrné délce trvání jedné akce (v počtu vyučovacích hodin), kde nejvyššího počtu vyučovacích hodin na 1 akci dosahují kraje Středočeský, Moravskoslezský a Karlovarský. Poslední dva roky naznačují, že možná cesta je i pořádání menšího počtu akcí s delší dobou trvání (v hodinách). To by mohla být cesta, při dobré volbě témat a dodržení standardem požadovaného množství hodin.

Údaje o vzdělávání v rámci RF za jednotlivé kraje v roce 2012 jsou uvedeny v tabulce, zajímavé je jejich srovnání s průměrnými údaji

Kraj	PHA	SČ	JČ	PL	KV	ÚL	LB	HK	PA	VYS	JM	OL	ZL	MS	Průměr
Počet obslužených knihoven	7	258	235	281	34	203	148	244	165	339	481	342	279	262	234,14
Počet všech vzdělávacích akcí	197	37	65	49	23	30	28	56	29	137	135	33	52	70	67,21
z toho: počet akcí v rámci RF	42	31	60	49	1	21	23	30	27	57	120	23	30	30	38,86
Počet všech účastníků	3 274	650	691	707	312	598	509	736	473	3 688	1 414	701	1 025	1422	1 157,14
z toho: počet účast. akcí v rámci RF	21	566	559	644	10	526	455	473	411	1 048	1 174	459	576	643	540,36
Počet všech vyučovacích hodin	1 239	176	282	141	216	188	126	223	112	445	446	290	268	493	331,68
z toho: počet vyučov. hodin v rámci RF	115	153	179	141	4	68	76	127	74	215	374	78	130	105	131,25
Ukazatele															
Počet vzděláv. akcí RF na 1 obsluž.knih.	6,00	0,12	0,26	0,17	0,03	0,10	0,16	0,12	0,16	0,17	0,25	0,07	0,11	0,11	0,17
Počet vyuč. hodin na 1 vzděláv. akci RF	2,74	4,92	2,98	2,88	4,00	3,21	3,30	4,23	2,74	3,77	3,12	3,37	4,33	3,50	3,38
Počet účastníků 1 vzděláv. akce RF	0,50	18,26	9,32	13,14	10,00	25,05	19,78	15,77	15,22	18,39	9,78	19,96	19,20	21,43	13,91
% obsluhovaných kn., které se účastnily	18%	31%	38%	57%	28%	67%	66%	62%	40%	59%	70%	70%	70%	64%	55%

Údaje druhé části tabulky (pouze vzdělávání v rámci RF) ilustrují, jak se v mnohých krajích o vzdělávání zajímá jen malá část obsluhovaných knihoven. Některé kraje naopak vykazují zájem i těch knihoven, které nejsou příjemci služeb RF, tzn., že nejsou obsluhovanými knihovnami. Jsou to nejrozličnější odborné knihovny, počínaje muzejními, přes školní až k vysokoškolským, ústavním a dalším. Nejvyšší účast obsluhovaných knihoven vyjádřenou v procentech zaznamenávají kraje Jihomoravský, Olomoucký, Zlínský a Ústecký.

Počet obslužených knihoven, jejichž knihovníci se vzdělávání zúčastnili se meziročně opět snížil, a to 304 knihoven. Vzdělávání v rámci RF se zúčastnili pracovníci pouze 55 % obsluhovaných knihoven, v roce 2011 to činilo 58%. .

Z celkového počtu uspořádaných vzdělávacích akcí v PK a KK v roce 2012 bylo 58 % akcí realizováno v rámci RF, v roce 2011 67% a v roce 2010 dokonce 72%. KK zaměřují své vzdělávací aktivity na široké spektrum typů a druhů knihoven, resp. knihovníků. PK vzdělávají povětšinou knihovníky obecních knihoven a menších profesionalizovaných knihoven. Mnohé vzdělávací formy pro knihovníky obcí - např. instruktáž a trénink - zařazují KK i PK spíše do programů porad jako krátký vzdělávací blok (1, max. 2 vyuč. hodiny). Z těchto údajů by mělo vyplývat, že tři čtvrtiny vzdělávání jsou určeny právě pro příjemce regionálních služeb a z prostředků na tyto funkce jsou zpravidla i hrazeny.

Porady

Porady jsou v oblasti regionálních služeb prostředkem koordinace, informování a vzájemné výměny názorů a poznatků. V mnohých regionech jsou porady spojovány se vzděláváním, to se týká především obecních knihoven. Ve sledovaném roce bylo v celé ČR uspořádáno **378 porad** (v roce 2011 393 porady), **jichž se zúčastnilo 4 743 knihovníků z 2 475 knihoven** (v roce 2011 to činilo 4 990 účastníků z 3 214 knihoven). Při meziročním srovnání došlo v roce 2012 ke snížení počtu zúčastněných knihoven (o 739), snížení počtu porad (o 15) i snížení počtu účastníků (o 247). V roce 2012 uspořádaly knihovny s RF **každého kraje průměrně 27 porad** (v roce 2011 28 porad). Průměrný počet účastníků jedné porady vzrostl z 12,4 účastníka v roce 2011 **na 12,2 v roce 2012**. Viz Přílohy č. 3, č. 4 až 7.

Údaje za jednotlivé kraje v roce 2012 obsahují následující tabulky (grafické vyjádření na Příloze č. 7)

Kraj	PHA	SČ	JČ	PL	KV	ÚL	LB	HK	PA	VYS	JM	OL	ZL	MS	Ø ČR
Porady															
Počet obslužených knihoven	15	161	173	253	33	182	58	154	218	358	339	217	92	222	176,79
Počet akcí	1	10	38	46	10	18	13	41	37	27	43	38	29	27	27
Počet účastníků celkem (v kraji)	20	234	438	498	95	147	114	538	417	391	758	360	337	396	338,79
Průměrný počet účastníků na jedné poradě 2012	20,0	23,4	11,5	10,8	9,5	8,2	8,8	13,1	11,3	14,5	17,6	9,5	11,6	14,7	12,5

Vývoj počtu uspořádaných porad v období let 2005, 2009, 2011 a 2012 v jednotlivých krajích ČR

Kraj	PHA	SČ	JČ	PL	KV	ÚL	LB	HK	PA	VYS	JM	OL	ZL	MS	Ø ČR
v roce 2005	1	53	36	77	9	17	18	48	31	32	43	45	27	37	34
v roce 2009	1	31	39	49	10	17	17	35	39	25	46	40	29	80	33
v roce 2011	1	23	35	49	11	18	17	38	37	26	43	38	30	27	28
v roce 2012	1	10	38	46	10	18	13	41	37	27	43	38	29	27	27

Průměrná účast knihovníků na 1 poradě podle krajů, srovnání let 2005, 2009, 2011 a 2012

Kraj	PHA	SČ	JČ	PL	KV	ÚL	LB	HK	PA	VYS	JM	OL	ZL	MS	Ø ČR
v roce 2005	23,0	10,8	11,4	6,7	10,7	10,2	11,6	9,3	9,8	10,3	16,8	8,8	12,9	11,7	10,5
v roce 2009	21,0	13,5	12,1	10,1	9,0	12,5	11,7	10,9	8,9	13,0	18,9	10,3	10,0	11,6	12,4
v roce 2011	11,0	14,0	10,6	10,7	9,8	12,4	9,8	13,3	9,9	16,0	18,8	9,8	12,9	15,1	12,4
v roce 2012	20,0	23,4	11,5	10,8	9,5	8,2	8,8	13,1	11,3	14,5	17,6	9,5	11,6	14,7	12,5

Standard

Strategickým cílem služby Vzdělávání knihovníků, semináře, porady je zajištění celoživotního vzdělávání knihovníků a jejich informovanosti o aktuálním vývoji oboru jako podmínky vzájemné spolupráce a koordinace knihoven. Standard pro vzdělávání stanovuje, aby každý profesionální pracovník absolvoval za rok 30 hodin a dobrovolný knihovník 8 hodin vzdělávání. Od října roku 2011 je v platnosti novelizovaný Standard VKIS,⁹ který navrhuje počet hodin celoživotního vzdělávání profesionálních pracovníků na 48 ročně, 8 hodin pro dobrovolného pracovníka zůstává jako v původní verzi.

Jako součást vzdělávání jsou standardizovány i porady s obsluhovanými knihovnami. Část KK naplnila požadavek 4 porad ředitelů PK ročně, stejně tak je zčásti naplňován cíl uspořádat 2 porady ročně pro neprofesionální knihovníky. Přetrvávají obtíže s účastí knihovníků malých profesionálních knihoven. Uváděné důvody jsou pestré, avšak z hlediska potřeby vzdělávání jako a informovanosti jako podmínky úspěšného rozvoje VKIS překonatelné (např. jednotný tzv. zavírací den v regionu, pobídkové nástroje, vývoz kurzů do regionů jednotlivých PK, atd.). Jak ukazují výsledky roku 2012 a jejich hodnocení v krajských výročních zprávách RF, bude ještě k jejich vyřešení třeba několikaletého úsilí. **Důležité je o významu celoživotního vzdělávání přesvědčit nejen knihovníky, ale i provozovatele knihoven. A v této souvislosti směřovat své úsilí i na cíle priority 20. Koncepce rozvoje knihoven na léta 2011 – 2015⁴⁸.**

4. Tvorba výměnných fondů, jejich cirkulace a distribuce

Výměnný fond, jako specifický druh knihovních fondů budovaných výhradně v síti knihoven územně samosprávných celků, se právě svým účelem ukázal jako nezbytný prostředek ke zkvalitňování dostupnosti dokumentů a informací v nich obsažených a ke stírání rozdílů v kvalitě služeb knihoven ve městech a v malých obcích. Tím, že výměnný fond cirkuluje po knihovnách, je jeho budování a využívání efektivní a ekonomické. Původně výměnné fondy pomáhaly především těm obcím, které neměly takový finanční potenciál, aby jejich knihovna byla dostatečně „atraktivní“ a mohla uspokojovat požadavky občanů. Poslední roky je stále hojněji využívají i ty obce, které sice financují nákup KF ve své knihovně, avšak není pro ně hospodárné doplňovat je v takové šíři, jakou zajišťují cirkulující soubory z výměnných fondů. To všechno jsou, jak ostatně potvrzují několikaleté výsledky, důležité argumenty pro další realizaci této služby a její upevnění v souvislosti s ekonomickými problémy. Budování VF naráželo i v roce 2012, stejně jako v letech předešlých, na problémy související s výší krajské dotace na RF. Zároveň rostou ceny knih, a proto se jich za stejnou hodnotu pořídí méně, přičemž stále více malých knihoven má zájem VF využívat. Navíc, jak některé kraje ve zprávách uvádějí, čtenáři v obcích preferují nově vydané knihy a především beletrii. Tam, kde jsou obsluhované knihovny automatizovány a propojeny s PK, si složení výměnných souborů mohou samy dálkově ovlivňovat. Tak se dostala na pořad dne otázka, jak

⁴⁸ Priorita 20, část F. Rozvoj lidských zdrojů. Koncepce rozvoje knihoven ČR na léta 2011 – 2015. Dostupné na <http://knihovnam.nkp.cz/index.php3?>

posilovat finanční částku na nákup VF, klonit se k nějaké specializaci VF, posílit vícezdrojové financování? Kraje, které problém již v roce 2012 řešily, přistoupily k jednání s obcemi o vícezdrojovém financování nákupu (tj. soustavné obnovy) VF, např. kraj Královéhradecký a Pardubický. Tím přibýlo v roce 2012 v ČR obcí, které se na financování obnovy VF, a v roce 2013 lze další nárůst očekávat.

K 31. 12. 2012 dosáhly výměnné fondy v rámci celé ČR objemu **3 170 527 knihovních jednotek** (dále k. j.). Znamená to, že **pro každou obslouženou knihovnu bylo k dispozici průměrně 603 k. j. výměnného fondu**. Průměrně je v každém kraji ČR k dispozici VF o velikosti více než 226 tisíc k. j. V roce 2011 to bylo necelých 219 tisíc k. j. **Roční přírůstek VF činil 184 729 k. j.**, zatímco v roce **v roce 2011 to bylo 185 036 k. j.** (Množství nově nakoupených k. j. již několik let klesá. Byť meziroční rozdíl tentokrát nebyl tak vysoký, přírůstek byl o 304 k. j. v roce 2012 menší, než v roce 2011). **Finanční částka** za celou ČR věnovaná z krajských dotací na RF na nákup VF **v roce 2012 činila 28 571 812 Kč**, tj. **o necelých 391 tisíc Kč méně než v roce 2011**. Částka **za rok 2012 představuje 26,2%** z celkových krajských dotací na RF (v roce 2011 25,2 %). Velmi zajímavý je vývoj finanční částky v jednotlivých krajích v letech 2005, 2009, 2011 a 2012. Je nutno upozornit, že částka na nákup KF se již od r. 2005 zvyšovala, (s výjimkou kritického roku – roku 2010), avšak velikost přírůstku VF se naopak rok od roku mírně snižuje vlivem růstu cen knih, resp. od roku 2010 nepřekročila hodnotu 200 tisíc k. j. VF byl i v roce 2012 **doplňován nejen z finančních prostředků krajů, ale i z prostředků obcí, a to v 10 ze 14 krajů**. 8 krajů využívá zároveň i dalších finančních zdrojů. Jsou jimi Praha, Karlovarský, Ústecký, Liberecký Královéhradecký a Pardubický. Kraje Středočeský a Zlínský, ačkoliv vykázaly přírůstek ze „zdrojů dalších,“ by vzhledem k počtu doplněných k. j. měly též patřit spíše mezi jmenované. Praha a Liberecký kraj pořizují VF výhradně z prostředků dotace kraje. Jihomoravský a Zlínský kraj budovaly VF výhradně z finančních prostředků kraje a naopak, kraje Středočeský, Jihočeský, Plzeňský, Vysočina, Olomoucký a Moravskoslezský kraj budovaly VF v roce 2012 ze všech tří sledovaných zdrojů: z krajské dotace na RF, z finančních prostředků obcí a z dalších zdrojů.

V roce 2012 věnovaly KK a PK zvýšenou pozornost budování VF a přes velmi obtížnou finanční situaci nebyly poklesy již tak drastické jako rozdíly v letech 2010 a 2011.

Meziroční rozdíly ukazatelů budování výměnného fondu v ČR znázorňuje tabulka níže a Příloha č. 3.

Výměnný fond	2010	2011	+/-
Stav výměnného fondu k 31.12 v k. j.	3 062 950	3 170 527	107 577
Roční přírůstek VF	185 036	184 729	-307
Zakoupeno z dotace na RF (v k. j.)	167 220	160 823	-6 397
Zakoupeno z prostředků obcí (v k. j.)	12 029	14 228	2 199
Zakoupeno z finan. prostř. dalších zdrojů (v k. j.)	4 854	5 444	590

Údaje za jednotlivé kraje o budování VF i o finančních nákladech s tím spojených jsou uvedeny v Přílohách č. 7. a č. 8.

Stav VF k 31. 12. 2012, přírůstky za rok a počet doplněných k. j. podle původu finančních prostředků v jednotlivých krajích (v k. j.)

Kraj	PHA	SČ	JČ	PL	KV	ÚL	LB	HK	PA	VYS	JM	OL	ZL	MS	Celkem
Výměnný fond (v k. j.)															
Stav výměnného fondu k 31. 12. 2012	10 848	258 105	312 792	324 160	133 673	185 805	83 008	351 401	427 517	324 149	219 200	192 510	121 039	226 320	3 170 527
Roční přírůstek VF	664	6 920	16 537	14 702	7 961	12 149	6 529	16 269	10 821	19 498	21 241	14 360	10 279	26 799	184 729
Zakoupeno z dotace na RF	664	6 698	12 513	12 153	5 414	10 422	5 972	14 311	8 529	15 385	20 594	13 176	10 265	24 727	160 823
Zakoupeno z prostředků obce	0	150	178	2 233	2 917	1 078	0	1 958	2 249	827	0	858	0	1 780	14 228
Zakoupeno z jiných zdrojů	0	19	626	316	0	0	0	0	0	3 286	576	326	14	281	5 444

Přírůstek VF v k. j. z hlavního finančního zdroje – krajské dotace v letech 2005 až 2012 po jednotlivých krajích

Kraj	PHA	SČ	JČ	PL	KV	ÚL	LB	HK	PA	VYS	JM	OL	ZL	MS	Celkem
2005 – Zakoupeno z dotace krajů na RF	1177	31059	18267	11702	5481	12026	5273	17477	21269	25409	23399	20058	8753	22386	223 736
2006 – Zakoupeno z dotace krajů na RF	1326	42724	21759	13205	5388	11202	3797	16525	22052	29096	23301	22026	6407	22934	241 742
2007 – Zakoupeno z dotace krajů na RF	1250	41039	21992	13907	4728	13663	5814	14175	24036	27921	21216	18209	5613	22396	235 959
2008 – Zakoupeno z dotace krajů na RF	1208	38647	18373	14494	4706	10832	5606	16364	22383	23228	17588	15453	8268	22925	220 075
2009 – Zakoupeno z dotace krajů na RF	1412	36247	21598	13744	4081	10212	5355	17070	22032	23326	20530	16780	5649	21648	219 684
2010 – Zakoupeno z dotace krajů na RF	1265	5810	12913	13051	3955	11424	5696	14835	15544	19306	17488	11919	8737	22716	164 659
2011 – Zakoupeno z dotace krajů na RF	1307	3620	14933	12998	4585	10957	5708	12880	15241	18305	19621	13789	10089	23187	167 220
2012 – Zakoupeno z dotace krajů na RF	664	6698	12513	12153	5414	10422	5972	14311	8529	15385	20594	13176	10265	24727	160823

Pozornost si vynucuje meziroční pokles počtu doplněných k. j. opět v kraji Středočeském a nově pak v krajích Královéhradeckém a Pardubickém. V Kraji Vysočina byl řadu let kladen důraz na mimořádně velké objemy nových přírůstků proto, aby byl vytvořen dostatečně velký VF.

Roční přírůstek VF upravuje i **Standard RF**.² Stanovuje minimální přírůstek VF v 1 PK (nebo KK) budující VF na 1 500 k. j. za rok pro cca 80 obsluhovaných knihoven. Z následující tabulky je patrné, že standard neplní 4 kraje (co do počtu přírůstků na PK (nebo KK)).

Důvody tkví v nízké finanční částce na doplňování VF, ta je zpravidla stanovena maximálně možná z přidělené nízké dotace, a v rostoucích cenách knih, ale i v menším počtu obsluhovaných knihoven, než předpokládá Standard RF.

Roční přírůstek na 1 knihovnu s RF v roce 2012

Kraj	PHA	SČ	JČ	PL	KV	ÚL	LB	HK	PA	VYS	JM	OL	ZL	MS	ČR	Stand.
Počet knihoven budujících VF*	1	5	10	15	3	8	4	6	4	5	8	7	4	15	95	1
Počet knihoven, které VF využívají	21	729	537	453	86	270	193	343	372	504	600	430	342	374	5 254	80
Počet obsluh., na 1 knihovnu budující VF	21	146	54	30	29	34	48	57	93	101	75	61	86	25	55	80
Roční přírůstek v k. j.	664	6 920	16 537	14 702	7 961	12 149	6 529	16 269	10 821	19 498	21 241	14 360	10 279	26 799	184 729	1 500
Průměrný roční přírůstek na 1 knihovnu s VF	664	1 384	1 654	980	2 654	1 519	1 632	2 712	2 705	3 900	2 655	2 051	2 570	1 787	1 945	1 500

* V některých krajích doplňují VF i KK, pokud vykonávají RF i v intencích PK (obvykle v rámci okresu), jsou započteny do zde uváděného stavu

Počet doplněných k. j. v jedné knihovně plnicí RF neplní v porovnání se standardem pouze kraj Středočeský, a to z důvodů nedostatku finančních prostředků a kraj Plzeňský – vzhledem k většímu počtu PK a menší částce na nákup VF z krajské dotace.

Pozornost věnovaná VF je vyjádřena výší finančních prostředků vynaložených v jednotlivých krajích na jeho doplňování, tzn. na nákup VF. Ještě výstižnější je pak vyjádření v procentech z celkových nákladů na RF. Přehled o finančních objemech vynaložených na doplňování VF v roce 2012 je obsahem následující tabulky, grafické vyjádření je uvedeno v Příloze č. 8.

Finance na budování VF v roce 2012 v krajích (pouze z krajských dotací)

	PHA	SČ	JČ	PL	KV	ÚL	LB	HK	PA	VYS	JM	OL	ZL	MS	Celkem
Celkové náklady (v Kč)	2 073 260	7 500 000	11 000 000	5 950 000	3 591 000	8 000 000	5 500 000	8 300 000	4 047 000	9 392 000	13 450 000	9 300 000	6 800 000	14 135 000	109 038 260
z toho na VF (v Kč)	163 063	1 106 034	2 908 331	2 146 915	857 881	1 954 171	1 055 791	2 490 044	1 322 223	2 909 287	3 647 775	2 171 792	1 225 754	4 612 751	28 571 813
na nákup VF v % z celku	7,9%	14,7%	26,4%	36,1%	23,9%	24,4%	19,2%	30,0%	32,7%	31,0%	27,1%	23,4%	18,0%	32,6%	26,2%

Prostředky na nákup VF v KČ (z krajských dotací), vývoj v letech 2005 až 2012

	PHA	SČ	JČ	PL	KV	ÚL	LB	HK	PA	VYS	JM	OL	ZL	MS	Celkem
v roce 2005	190679	4947402	2710540	1744063	693443	2490208	712667	2679934	3477761	4266437	3753521	2941623	1292356	3465750	35366384
v roce 2006	178882	6512000	3795383	1968424	771299	1755710	553071	2496475	3556367	3914831	3948548	3259937	1462876	3676096	37849899
v roce 2007	171579	6518011	3691284	2139296	775181	1851585	899031	2342686	3660518	4187639	3571387	2724626	1347540	3792507	37672869
v roce 2008	169958	6517958	3821143	2311826	780913	1859980	919726	2819344	3722408	4107932	3506497	2493552	1510713	3951990	38493940
v roce 2009	238911	6448005	3906206	2458784	696176	1974661	944005	2862473	3718069	4459970	3707243	2649138	1483758	3898643	39446042
v roce 2010	219470	0	2239015	2454989	677300	2077348	988908	2401880	2571048	2994818	3473131	1771718	1592995	4041976	27504597
v roce 2011	196818	642779	2 860 127	2 035 204	849 057	2 035 971	984 039	2 285 101	2 487 232	2 941 844	3 480 107	2 188 651	1 753 913	4 221 684	28 962 527
v roce 2012	163063	1106034	2908331	2146915	857881	1954171	1055791	2490044	1322223	2909287	3647775	2171792	1225754	4612751	28571813
rozdíl 2012 a 2011	-33755	463255	48204	111712	8824	-81800	71752	204943	-1165009	-32557	167668	-16859	-528159	391066	-390715

Procentuální vyjádření na Příloze č. 8.

Částka věnovaná na nákup VF v roce 2012 byla nižší o 391 tisíc Kč než v roce 2011, dosáhla 28,6 mil. Kč. Polovina krajů – 7 částku dále nesnižovala oproti předešlému roku, k významnému snížení došlo v krajích Pardubickém, Zlínském a Ústeckém. Výraznějšího meziročního nárůstu částky na nákup VF vykázaly kraje Středočeský,⁴⁹ Moravskoslezský a Jihomoravský. KK a PK hledají další finanční zdroje k budování VF. Již v roce 2010 začaly jednat s obcemi, zda by nepřispívaly na budování společných VF, jako je tomu již řadu let např. v okrese Děčín, Ústí nad Orlicí, v kraji Karlovarském a v některých obvodech Královéhradeckého kraje a dalších. V roce 2012 v tomto ohledu intenzivně jednaly knihovny krajské a pověřené se zastupiteli obcí, aby se podíleli na doplňování VF nějakou, předem nasmlouvanou částkou (kraje Královéhradecký a Pardubický). **Celkově v ČR přispívalo v roce 2012 na budování VF pouze 507 obcí, což je již 9,6 % obcí, jejichž knihovny VF využívají** (v roce 2011 to činilo 368 obcí, tj. 7 %).

Přes veškeré finanční problémy dbají KK a PK na kvalitu VF a dostatečné uspokojení zájmu obcí o novinky v cirkulačních souborech, na zkvalitnění skladby a aktuálnosti VF. Stále častěji a v hojnějším počtu se soustředují i na rozšíření druhů dokumentů ve VF – na časopisy, CD, zvukové knihy apod. VF je stále základním pilířem při poskytování RF obsluhovaným knihovnám, resp. knihovní fondy jsou základem veřejných knihovnických a informačních služeb knihoven všech velikostí. Jeho aktuálnost, široké tematické a druhové spektrum, jichž by nemohly dosáhnout knihovny samy. Další velkou předností je fakt, že je vysoce ekonomicky výhodný k veřejným prostředkům. Z těchto důvodů je výměnnému fondu a jeho cirkulaci po obsluhovaných knihovnách věnována soustavná a vysoká pozornost. I vliv knihovníků na skladbu souborů pro vlastní knihovnu je s postupující automatizací stále vyšší, a to propojováním knihoven pomocí regionálních automatizovaných systémů.

⁴⁹ I když vynaložená částka nemůže, vzhledem k velikosti Středočeského kraje, tamní situaci vyřešit

Cirkulace výměnného fondu

Cirkulace výměnných fondů byla i v roce 2012 hned vedle poradenských a konzultačních činností nejžádanější službou. Počet knihoven, které využívají souborů VF, zůstal z celorepublikového pohledu na úrovni předešlého roku, procentuálním vyjádření na hodnotě 88%.⁵⁰ **V roce 2012 využilo** možnosti obohatit svůj knihovní fond (dále KF) výměnnými soubory **5 254 knihoven z celkového počtu obsluhovaných knihoven** (o 3 knihovny méně než v roce předešlém). **Jedná se trvale o jednu z nejžádanějších standardizovaných služeb RF. Celkem bylo v ČR expedováno 22 806 souborů** (o 772 soubory více než v roce 2011), které dohromady obsahovaly **1 305 930 k. j.** (o 55 573 k. j. více než v roce 2011). To znamená, že **1 soubor obsahoval průměrně 57 k. j.** stejně jako v roce 2011. Každá z obslužených knihoven obdržela za rok 2012 průměrně **4,3 cirkulační soubory a v nich dohromady 249 k. j.** Jinak řečeno, **v každé obci, jejíž knihovna je zapojena do programu RF a využívá cirkulační služby, obdrželi uživatelé knihovny v roce 2012 průměrně 249 nových knih,** tento počet se opět meziročně zvýšil, a to o 11 knih. Trvalý zájem o službu vyjadřují následující tabulky a Přílohy č. 3 až č. 6 a grafy v Příloze č. 7.

Vývoj zájmu v jednotlivých krajích zachycuje tabulka, vyjadřuje v % počet knihoven využívajících tuto službu z celkového počtu obsluhovaných knihoven

Kraj	PHA	SČ	JČ	PL	KV	ÚL	LB	HK	PA	VYS	JM	OL	ZL	MS	ČR
v roce 2005	45 %	97 %	74 %	95 %	76 %	90 %	84 %	87 %	78 %	85 %	68 %	88 %	86 %	77 %	84 %
v roce 2006	49 %	81 %	78 %	94 %	76 %	89 %	86 %	88 %	80 %	84 %	77 %	91%	78 %	84 %	83 %
v roce 2007	54%	89%	85%	94%	74%	98%	89%	88%	85%	87%	82%	91%	85%	89%	87%
v roce 2008	59%	90%	84%	90%	74%	90%	87%	87%	86%	86%	82%	95%	88%	93%	87%
v roce 2009	59%	92%	92%	87%	74%	90%	89%	89%	87%	88%	84%	89%	89%	87%	88%
v roce 2010	54%	91%	88%	87%	74%	89%	87%	88%	87%	89%	87%	87%	87%	91%	88%
v roce 2011	59%	90%	88%	89%	71%	92%	87%	87%	89%	87%	86%	85%	86%	97%	88%
v roce 2012	53%	89%	88%	91%	72%	89%	87%	87%	90%	88%	87%	88%	86%	92%	88%

Zájem obsluhovaných knihoven roste jak v krajích, kde práce s VF a cirkulačními soubory má dlouholetou a nepřerušovanou tradici, tak i v krajích, kde tato služba v 90. letech 20. století stagnovala nebo i zcela zanikla. Zanedbatelné procentuální poklesy představují zpravidla snížení počtu obsluhovaných knihoven nebo jejich přechod do kategorie tzv. profesionálních knihoven.

⁵⁰ Zbývající 12 % tvoří z velké části profesionalizované knihovny, které cirkulačních souborů využívají pouze sporadicky, zpravidla však vůbec ne

Počet souborů do 1 obslužené knihovny (tj. knihovny využívající tuto službu) v letech 2002, 2005, 2009, 2011 a 2012

Kraj	PHA	SČ	JČ	PL	KV	ÚL	LB	HK	PA	VYS	JM	OL	ZL	MS	ČR	Standard
v roce 2002	0,0	2,8	2,1	1,7	6,5	5,9	2,4	2,5	2,6	2,1	3,1	3,6	1,6	2,5	3	2
v roce 2005	1,5	3,2	3,0	2,3	4,8	6,8	2,5	4,9	2,6	6,1	2,8	4,5	2,7	5,5	3,8	2
v roce 2009	1,5	3,2	2,7	2,9	4,7	7,2	3,0	5,3	3,0	3,6	3,6	6,0	2,4	6,5	4,0	2
v roce 2011	1,2	3,3	2,9	3,2	4,9	7,5	3,9	5,7	2,9	4,1	3,8	5,6	2,7	7,0	4,2	2
v roce 2012	1,1	3,0	3,2	3,1	5,0	7,7	4,0	6,1	3,1	4,4	3,9	6,0	3,1	7,4	4,3	2

Meziroční pokles ve Středočeském kraji souvisí s nedostatkem finančních prostředků.

Počet k. j. dodaných (za rok) v souborech celkem do 1 obslužené knihovny v letech 2002, 2005, 2009, 2011 a 2012

Kraj	PHA	SČ	JČ	PL	KV	ÚL	LB	HK	PA	VYS	JM	OL	ZL	MS	ČR	Standard
v roce 2002	0	113	135	120	163	229	81	160	130	89	85	86	51	84	120	60 (2x 30)
v roce 2005	87	138	192	169	184	308	99	240	158	185	108	191	125	219	173	60 (2x 30)
v roce 2009	274	181	227	194	227	355	125	286	213	251	190	262	172	262	223	60 (2x 30)
v roce 2011	221	174	243	212	259	360	140	320	197	277	220	276	201	279	238	60 (2x30)
v roce 2012	301	173	264	199	235	375	153	335	211	262	227	318	229	304	249	60 (2x30)

Průměrný počet souborů za rok 2012 do jedné obslužené knihovny v celorepublikovém ukazateli opět meziročně stoupl. Poklesl vykázaly kraje dva a v jednom případě (kraj Středočeský) z důvodů finančních. Nejvyšší počet souborů ročně poskytují PK v Karlovarském, Moravskoslezském a Královéhradeckém kraji. Podobně nepatrné meziroční změny nastaly i v počtu dodaných k. j. za rok 2012 v jednotlivých krajích.

Průměrný počet za celou ČR ale vzrostl z 238 k. j. v roce 2011 na 249 k. j. v roce 2012.

Ještě výstižnější je porovnání roku 2002 a 2012 – průměrný počet poskytnutých k. j. do jedné knihovny se zdvojnásobil.

Průměrně v každém kraji expedovali v roce 2012 pracovníci PK a KK 1 629 souborů (v r. 2011 1 574 souborů), které obsahovaly průměrně 93 281 k. j. (v r. 2011 89 311 k. j.)

Kraj	PHA	SČ	JČ	PL	KV	ÚL	LB	HK	PA	VYS	JM	OL	ZL	MS	Ø v krajích
Cirkulace VF															
Počet obslužených knihoven	21	729	537	453	86	270	193	343	372	504	600	430	342	374	375
Počet expedovaných souborů	24	2 159	1 696	1 418	432	2 073	774	2 084	1 135	2 228	2 335	2 586	1 077	2 785	1 629
Počet svazků v souborech	6 320	126 296	141 859	89 963	20 192	101 166	29 562	115 034	78 552	131 985	136 114	136 852	78 319	113 716	93 281
Poč. sv. do 1 obsluž. knihovny	221	174	243	212	259	360	140	320	197	277	220	276	201	279	238
Poč. sv. na 1 expedovaný soubor	182	52	83	66	53	48	36	56	68	67	59	49	74	40	57
Poč. exp. soub. do 1 obsluž. knih.	1,2	3,3	2,9	3,2	4,9	7,5	3,9	5,7	2,9	4,1	3,8	5,6	2,7	7,0	4,2

Příloha č. 7 obsahuje grafy zachycující práci se soubory, a to ve srovnání let 2005, 2009, 2011 a 2012

Formy práce s cirkulačními soubory jsou různé. Stále častěji přibývá regionů, v nichž si sami knihovníci obsluhovaných knihoven žádají o konkrétní tituly prostřednictvím webového rozhraní, a tak ovlivňují skladbu souborů s ohledem na své uživatele. Toto zrychlení a splnění konkrétního požadavku umožňuje nasazení regionálního automatizovaného knihovního systému. Periodicita dodávání je též kraj od kraje různá a stejně tak cirkulace, resp. vracení kompletních souborů či jen těch k. j., o které již není v místě zájem, až po důslednou a pevně zavedenou cirkulaci po předem stanovených trasách. Mnohé PK, především ty, které působí v příhraničí, budují VF a půjčují cizojazyčnou literaturu, např. v Moravskoslezském kraji, Libereckém, Královéhradeckém, Karlovarském, ale i v Jihomoravském kraji a dalších. Velkému zájmu uživatelů v malých obecních knihovnách se těší zvukové knihy. Objevují se i obecní knihovny se zájmem o čtečky, resp. umožnění „půjčování“ e-knih.

Standard RF upravuje jak velikost ročního přírůstku v 1 PK, tak i **minimální počet souborů** dodaných do jedné obsluhované knihovny a **počet k. j. v 1 souboru**. Standard **doplňování VF** (1 500 k. j. na 1 pověřenou knihovnu a rok) **nesplnily v roce 2012 jen dva kraje,⁵¹ v roce 2011 kraje tři, ale např. v r. 2008 pouze jediný**. Standard pro **počet dodaných souborů a jejich velikost** je již několikátý rok naplňován, ba překračován (viz tabulky výše). Ukládá knihovnám s RF poskytnout každé obslužené knihovně minimálně 2x ročně 1 soubor s minimálně 30 k. j. To je, jak se ukazuje, v současnosti nedostatečně nastavená výše. Bude třeba jej novelizovat.

V následujících letech bude nutné bedlivě sledovat plnění standardu kvůli finančním otázkám, růstu cen knih a současnému zvýšenému zájmu knihoven o výměnné soubory. Je třeba doporučit i úpravu doplňování o další druhy dokumentů a cizojazyčnou literaturu tam, kde k tomu dosud PK nepřistoupily. Vzhledem k vývoji vlastních VKIS obsluhovaných knihoven **je třeba věnovat pozornost i využívání výměnných souborů a hledání cest optimálního titulového složení souborů pro konkrétní knihovny**. Např. tak, jak se rychle rozšiřuje s využitím REKS a jejich nasazení na práci se soubory, kdy si každý knihovník může aktivně objednat požadované tituly. Je třeba počítat i se zájmem uživatelů o nové knihy, tzn. dbát na procento obnovy celého VF. Několik krajů již vstoupilo v jednání s obcemi o jejich možné finanční spoluúčasti na budování VF, avšak nebylo to v současné finanční situaci nijak jednoduché.

⁵¹ Splnil i kraj Středočeský, avšak na jednu PK a KK, budující VF zde připadá 146 obsluhovaných knihoven, zatímco standard je vypočten pro knihoven 80!

5. Pomoc při revizi a aktualizaci knihovních fondů

KK a PK si kladou za cíl vést provozovatele knihoven k uvědomělé správě KF. Obecními knihovnami, resp. obcemi je tato služba vyhledávána ve všech a zpravidla byla i součástí krajských koncepcí RF. Probíhá podle plánu revizí sestavovaných na základě objednávky (zájmu) obcí. Povinnost provozovatelů provádět revize knihovních fondů je stanovena knihovním zákonem. Jím je také stanovena periodicita revizí, pro nejmenší velikostní kategorii knihoven (dle KF) na 5 let⁵². V posledních letech nabývá na významu poradenská pomoc, především při aktualizaci KF obsluhovaných knihoven související obvykle se zaváděním regionálních automatizovaných knihovních systémů.

Služba má ustálený charakter a stále více se soustřeďuje na metodickou pomoc.

Samotná aktualizace, jako nezbytný krok při ukládání KF do elektronických databází, se objevuje ve všech krajích, kde zavádějí regionální automatizované knihovní systémy. Aktualizace KF však musí probíhat soustavně. Přibývá i regionů, v nichž realizují revize KF právě za pomoci regionálního automatizovaného knihovního systému a zdůrazňují obrovské zkrácení pracovního času nutného pro klasické provedení revize. Je však třeba zmínit, že využití REKS pro revizní práce je „jen“ jednou z důležitých funkcí, které systém nabízí. Vzhledem k rychlému rozšiřování těchto nástrojů se blížíme době, kdy již nebude revize KF charakterizována jako mimořádně časově a personálně náročná činnost a prostor se uvolní pro další, uživatelům bezprostředně prospěšnější knihovnické činnosti.

V roce 2012 bylo obsluženo **celkem 1 066 knihoven**, z toho **v 645 z nich proběhla revize KF**. **Zrevidováno bylo 2 197 879 knihovních jednotek**. **Meziroční rozdíly výsledků za celou ČR** jsou zachyceny v následující tabulce

Pomoc při revizi a aktualizaci KF	2011	2012	+/-
počet obslužených knihoven	1 137	1 066	-71
počet revidovaných k. j.	2 187 190	2 197 879	10 689
počet revidovaných knihoven	674	645	-29

V Příloze č. 4 je zachycen vývoj v letech 2002, 2005, 2009, 2011 a grafické vyjádření v Příloze č. 7.

V každém kraji bylo průměrně obsluženo 76 knihoven, v roce 2011 to bylo 81 knihoven. Z celkového počtu obslužených knihoven proběhla revize v 61 % z nich. **V každé revidované knihovně prošlo kontrolou průměrně 3 168 k. j.** (v roce 2011 3 300 k. j.). Počty obslužených i revidovaných knihoven, objemy revidovaných KF a průměrné „velikosti“ KF 1 knihovny v jednotlivých krajích v roce 2012 jsou uvedeny v následující tabulce dále

⁵² § 16, odst. 2 písm. a) zák. č. 257/2001 Sb.,

Kraj	PHA	SČ	JČ	PL	KV	ÚL	LB	HK	PA	VYS	JM	OL	ZL	MS	Ø ČR
Pomoc při revizi a aktualizaci KF															
Počet obslužených knihoven	5	77	107	21	91	65	37	59	68	64	124	131	157	60	76
Počet revidovaných k. j.	1 038	75 222	163 029	54 538	35729	126 213	71 113	114 428	127 244	127 736	570 308	260 469	161 451	309361	156 991
Počet revidovaných knihoven	1	23	74	19	16	33	24	51	54	64	96	95	55	40	46
% revid. knih. z počtu obslužených	20%	30%	69%	90%	18%	51%	65%	86%	79%	100%	77%	73%	35%	67%	61%
Počet zrevid. k. j. na 1 revid.knihovnu	1 038	3 271	2 203	2 870	2 233	3 825	2 963	2 244	2 356	1 996	5 941	2 742	2 935	7 734	3 168

Počet zrevidovaných k. j. na 1 revidovanou knihovnu v jednotlivých krajích v roce 2012 ve srovnání let 2005, 2009, 2011 a 2012 zachycují grafy v Příloze č. 7. Tento ukazatel vyjadřuje objem revizních činností (čím vyšší počet revidovaných svazků, tím větší objem práce metodika, pokud je práce prováděna klasickou cestou). Obsluhované knihovny a jejich provozovatelé – obce mají o službu trvalý zájem, ovšem některé kraje tuto službu vypustily ze svých koncepcí a pravidel RF, což znevýhodňuje oěbsluhované knihovny kraje oproti knihovnám zbývajících krajů ČR. Přitom jejím obsahem není pouhá pomoc zřizovatelům knihoven se správou majetku, ale pomoc při aktualizaci a průběžné péči o kvalitu KF jeho obsahu a struktury. **18%** ze všech **obsluhovaných knihoven** bylo v roce 2012 **příjemci služby**.

Počet zrevidovaných k. j. v 1 revidované knihovně

Kraj	PHA	SČ	JČ	PL	KV	ÚL	LB	HK	PA	VYS	JM	OL	ZL	MS	Ø ČR
v roce 2005	14 380	2 227	3 094	4 481	2 000	2 860	4 958	1 673	3 192	2 208	4 903	3 743	3 150	3 522	4 028
v roce 2009	4 284	838	3 101	2 785	3 029	2 037	3 114	1 718	2 800	1 615	4 157	2 467	3 434	8 135	3 108
v roce 2011	3 187	2 455	3 036	4 135	2 055	3 074	6 477	1 221	2 751	1 556	4 835	3 649	2 998	4 767	3 300
v roce 2012	1 038	3 271	2 203	2 870	2 233	3 825	2 963	2 244	2 356	1 996	5 941	2 742	2 935	7 734	3 168

Parametrů uvedených ve **Standardu** bylo dosaženo, tj. byla zajištěna pomoc při revizích KF v obsluhovaných knihovnách ve smyslu § 16, zák. č. 257/2001 Sb. v neprofesionálních knihovnách a v knihovnách s nejvýše jedním celým pracovním úvazkem. Ve Středočeském kraji není tato služba v oficiální krajské koncepci zahrnuta mezi služby RF, soustřeďují se pouze na metodickou pomoc při této činnosti, avšak zájem ze strany obsluhovaných knihoven i provozovatelů je značný. I další kraje se soustřeďují na metodickou pomoc, tzn. na instruktáž a radu na začátku revize a konzultaci, resp. na pomoc při ukončení revize a formulaci revizního protokolu. Zájem ze strany obcí je velký. Revize KF v obecních knihovnách jsou již prováděny i „elektronickou“ cestou a z výročních zpráv krajů vyplývá, že budou v následujících letech masivně přibývat spolu se zaváděním regionálních automatizovaných knihovních systémů. Aktualizace knihovních fondů se však neobejdou bez fyzické pomoci metodika a realizovány jsou před nebo během ukládání fondu do elektronické báze.

6. Nákup a zpracování knihovních fondů z prostředků obcí

Některé obce financují nákup knihovních fondů svých knihoven. Cílem je, aby obsluhované knihovny měly vlastní, kvalitní a aktuální knihovní fond a výměnnými soubory by jej dále obohacovaly a zpestřovaly. Obce tak vyjadřují svou odpovědnost za úroveň knihovnických a informačních služeb občanům a zájem o to, aby služby byly co nejkvalitnější. Společný nákup, který realizuje PK nebo KK za obcemi poskytnuté finanční prostředky, má několik předností: hospodárnost, odbornost výběru a následné odborné zpracování.

Celkově bylo z prostředků obcí v roce 2012 nakoupeno do vlastních fondů knihoven **93 369 k. j.** (v roce 2011 94 146 k. j.), tj. **o 777 k. j. méně více**. **Celkově bylo obslouženo 1 119 knihoven**, což představuje **18,7 %** ze všech **obsluhovaných knihoven**. V roce 2011 bylo nakupováno z prostředků obcí 1 224 knihovnam (20,5 % obsluhovaných knihoven). **Meziroční rozdíl je uveden v tabulce níže a vývoj od roku 2005⁵³ v tabulce následující**

Nákup KF z prostředků obcí	2011	2012	+/-
Počet obslužených knihoven	1 224	1 119	-105
Počet knihovních jednotek	94 146	93 369	-777
Částka na nákup z prostředků obcí v Kč	13 807 561	13 399 334	-105

Nákup KF z prostředků obcí	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Počet obslužených knihoven	1 111	1 274	1 290	1 224	1 144	1 092	1 066	1 030	1 088	1 224	1 119
Částka na nákup KF od obcí v Kč	x	x	x	16 079 013	14 313 663	14 247 961	16 195 776	12 836 448	12 405 113	13 807 561	13 399 334
Počet knihovních jednotek	95 415	113 413	104 357	100 989	100 298	93 208	91 038	93 888	91 093	94 146	93 369

Počet obslužených knihoven = počet přispívajících obcí

Sestupný trend v počtu obcí ochotných přispívat na nákup vlastního knihovního fondu trval od roku 2005 do roku 2009, rokem 2010 se stav obrátil, přibylo 58 nových obcí a v roce 2011 dalších 136 obcí. Avšak ve sledovaném roce se stav opět obrátil, počet obcí meziročně poklesl o 105.

⁵³ Výše částky na nákup KF z prostředků obcí je sledována až od roku 2005

Celkový přehled o nákupu do vlastních KF z prostředků obcí v jednotlivých krajích v roce 2012

Kraj	PHA	SČ	JČ	PL	KV	ÚL	LB	HK	PA	VYS	JM	OL	ZL	MS	Ø ČR
Počet obslužených knihoven	0	0	54	12	72	64	128	76	0	32	205	234	115	127	80
Počet zakoupených k. j.	0	0	4 280	513	4 006	8 296	10 102	1 958	0	792	14 582	11 785	11 767	25 288	6 669
Poč.zakoupených k. j. na 1 obsluž. knihov.	0	0	79	43	56	130	79	26	0	25	71	50	102	199	61
Počet obsluhovaných knihoven	40	822	612	496	120	302	223	396	415	571	692	487	398	408	427
Obsluž. knihovny v % z počtu obsluhov.	0%	0%	9%	2%	60%	21%	57%	19%	0%	6%	30%	48%	29%	31%	22%
Finanční částky od obcí v Kč	0	0	445456	143115	194500	1280889	1757481	159562	0	0	2516762	1537980	1515824	3847765	957095
Ø na 1 přispívající obec v krajích v Kč	0	0	8 249	11 926	2 701	20 014	13 730	2 100	0	0	12 277	6 573	13 181	30 297	11 974

Značné mezikrajové rozdíly jsou v počtu knihoven, jejichž provozovatelé (obce) poskytují finanční prostředky na nákup vlastního KF. Příloha č. 7. Ilustrují to i údaje z tabulky výše. I v r. 2012 nefinancovaly vlastní (kmenové) KF žádné obce ve 4 krajích ČR (Praha, Středočeský, Pardubický kraj a Vysočina). Nejvyšší procento obcí, které svým knihovnám financují nákup KF, vykazují kraje Karlovarský, Liberecký a Olomoucký. Výše částky v jednotlivých krajích se liší až řádově, viz Přílohu č. 8. Údaj o počtu svazků zakoupených z prostředků obcí vychází z rozdílné výše poskytovaných částek a současně ilustruje objem prací s tím v PK a KK spojených. Nejvíce k. j. za finanční prostředky obcí nakoupily PK v krajích Moravskoslezském, Jihomoravském, Olomouckém a Zlínském. Celkem na nákup KF do vlastních knihoven **věnovaly obce v roce 2012 částku nemalou – 13 399 334 Kč** (v roce 2011 13 807 561 Kč), **což činí o 400 tisíc Kč méně.**

Rozkolísaný vývoj lze sledovat i v celostátních sumářích ve finančním vyjádření za léta 2005, 2009, 2011 a 2012 v Příloze č. 2. Počty obcí a počty zakoupených k. j. jsou uvedeny v Přílohách č. 3 až č. 6, v grafickém vyjádření v Příloze č. 7.

Tabulka níže vyjadřuje změny v průměrných počtech k. j. zakoupených z prostředků obcí do jedné obslužené knihovny. Ve všech krajích došlo v průběhu sledovaných let k výkyvům, resp. alespoň jednou k meziročnímu poklesu. Celorepublikový průměr dokonce vykazuje trvalý pokles počtu k. j. zakoupených pro jednu obsluženou knihovnu. (tabulka níže a Příloha č. 4 a č. 7). Avšak s měnícím se počtem obcí, které si nechají nakoupit KF do vlastních kmenových fondů, se mění i průměrný počet zakoupených k. j. do 1 obslužené knihovny.

V roce 2011 však došlo ke značnému poklesu průměrně nakoupených k.j. do vlastního fondu jedné obslužené knihovny, a to na 77 k.j., v roce 2012 došlo ke zlepšení a průměrný počet zakoupených k.j. do 1 knihovny činil 83. To však stále nedosahuje maxima z roku 2009. Z těchto údajů však nelze vyvodit žádné jednoznačné závěry. Dokladem toho je i fakt, že zatímco se v roce 2011 soustavným jednáním s představiteli obcí podařilo získat další přispěvatele (136 obcí), a celková částka byla o téměř 1,4 miliónu Kč vyšší než v předešlém roce, v roce 2012 poklesl počet přispívajících obcí o 105 a celkový příspěvek klesl o 400 tisíc Kč. Průběžný růst cen knih přispívá k nedobré situaci. Vývoj za 11 sledovaných let spíše naznačuje, že počet obcí financujících kmenový KF své knihovny není dosud ustálený. Pozitivní však je, že obce chápou potřeby svých občanů, a přes všechny finanční potíže především hodnoceného roku, na vlastní knihovní fond přispívají, a to nemalou částkou.

Průměrný počet zakoupených k. j. z prostředků obcí na 1 obsluženou knihovnu

Kraj	PHA	SČ	JČ	PL	KV	ÚL	LB	HK	PA	VYS	JM	OL	ZL	MS	Ø ČR
2002-zakoupené k. j. na 1 obsluž. knihovnu	0	42	36	43	136	133	73	53	37	39	117	84	68	236	86
2005-zakoupené k. j. na 1 obsluž. knihovnu	0	28	55	25	70	134	77	23	36	25	79	51	75	246	63
2009-zakoupené k. j. na 1 obsluž. knihovnu	0	68	57	27	65	129	82	6	0	47	77	50	104	221	91
2011-zakoupené k. j. na 1 obsluž. knihovnu	0	0	41	29	55	118	80	20	0	37	68	56	106	197	77
2012-zakoupené k. j. na 1 obsluž. knihovnu	0	0	79	43	56	130	79	26	0	25	71	50	102	199	83

Počet knihoven v krajích, kterým zřizovatelé – obce financují nákup vlastního KF

Kraj	PHA	SČ	JČ	PL	KV	ÚL	LB	HK	PA	VYS	JM	OL	ZL	MS	ČR celkem
rok 2002	0	113	67	34	72	75	125	58	65	84	10	166	102	140	1 111
rok 2005	0	87	58	28	80	80	132	84	12	12	174	236	113	128	1 096
rok 2009	0	1	56	20	54	64	134	23	0	9	185	239	116	129	1 030
rok 2011	0	0	58	149	71	74	132	76	0	16	187	220	113	128	1 224
rok 2012	0	0	54	12	72	64	128	76	0	32	205	234	115	127	1 119

Zpracování knihovních fondů z prostředků obcí

Tato služba zpravidla souvisí se službou předešlou – nákupem KF z prostředků obcí, resp. navazuje na ni. Je však poskytována i těm knihovnám, které si KF obstarávají vlastními silami a nechají je zpracovat v PK. Příkladem jsou knihovny obvodu MĚK Praha, knihovnu v krajích Pardubickém a Středočeském.

I v této oblasti, stejně jako v nákupu KF do vlastních fondů knihoven, je v celostátním měřítku zaznamenána určitá rozkolísanost. Je tedy zřejmé, že nákup a následné zpracování velmi často závisí na momentálním stavu financí obce. **KK a PK zpracovaly v roce 2012 knihovní fond pro 1 608** (zatímco v roce 2011 pro 1 525 knihoven), tzn. pro **26,9 % obsluhovaných knihoven**, oproti roku 2011 to bylo o 83 knihoven více.

O zpracování vlastního KF mělo vždy zájem více knihoven než o jeho společný nákup. Viz Přílohy č. 4 a č. 7.

Obsluhující knihovny **zpracovaly celkem 155 852 k. j.**, což je o 2 276 k. j. méně než v roce 2011.

Celostátní průměry jsou následující: **každý kraj obsloužil v průměru 115 knihoven. V každém kraji zpracovali průměrně 11 132 k. j., což pro jednu obsluženou knihovnu představuje průměrně 97 zpracovaných k. j.**

Tabulka obsahuje výsledky zpracování knihovních fondů z prostředků obcí v jednotlivých krajích, počty obsluhovaných knihoven, pro které tuto službu KK a PK vykonávaly včetně procentuálního vyjádření počtu příjemců služby.

Celkové počty zpracovaných knihovních jednotek a průměry na 1 obsluženou knihovnu v krajích v roce 2012

Kraj	PHA	SČ	JČ	PL	KV	ÚL	LB	HK	PA	VYS	JM	OL	ZL	MS	Ø ČR
Zpracování KF z prostředků obcí															
Počet obslužených knihoven	40	2	88	15	72	139	195	124	8	14	276	249	246	140	115
% obsluž. kn. z poč.obsluhovaných kn.	100,0%	0,2%	14,4%	3,0%	60,0%	46,0%	87,4%	31,3%	1,9%	2,5%	39,9%	51,1%	61,8%	34,3%	26,9%
Počet zpracovaných knihovních jednotek	3 511	35	3 835	3 748	5 395	14 346	16 378	4 659	243	1 057	21 618	26 465	25 022	29 540	11 132
Poč. zpracovaných k. j. na 1 obsluž. kn.	88	18	44	250	75	103	84	38	30	76	78	106	102	211	97

Průměrný počet zpracovaných knihovních jednotek pro 1 obsluženou knihovnu v krajích v letech 2005, 2009, 2011 a 2012

Kraj	PHA	SČ	JČ	PL	KV	ÚL	LB	HK	PA	VYS	JM	OL	ZL	MS	Ø ČR
2005 - zpracované k. j. na 1 obsluž. knihovnu	162	28	56	36	71	98	127	27	33	47	86	49	86	250	89
2009 - zpracované k. j. na 1 obsluž. knihovnu	106	0	56	185	65	211	99	33	25	67	75	81	102	232	112
2011 - zpracované k. j. na 1 obsluž. knihovnu	83	21	62	233	77	103	98	26	583	63	72	118	94	201	104
2012 - zpracované k. j. na 1 obsluž. knihovnu	88	18	44	250	75	103	84	38	30	76	78	106	102	211	97

Regiony, které vykazují vysoký zájem knihoven (resp. obcí) o tyto služby, mají dlouholetou tradici ve společně, tedy i ekonomicky doplňovaných knihovních fondech. Často PK nebo KK nakupují a zpracovávají KF nejen pro nejmenší obecní knihovny, ale i pro profesionalizované knihovny (např. Karlovarský kraj, okres Děčín v Ústeckém kraji, obvody Rychnov n. K. a Kostelec n. Orlicí v Královéhradeckém kraji a řada dalších). V některých případech se způsob příspěvků obcí na nákup a zpracování KF pro vlastní knihovny vyvinul po transformaci okresních knihovních systémů jako operativní řešení a spokojenost obcí se službou přispěla k jejímu zachování.

Služba **zpracování KF** obcí bývá často poskytována i bez předchozího společného nákupu, neboť mnohé knihovny, i ty nejmenší, si přejí vybrat a koupit samy, pouze knihovní fond nechat odborně zpracovat, tj. upravit pro půjčování, zapsat do přírůstkových seznamů a zkatologizovat, resp. uložit do AKS. **Tato forma v posledních letech sílí.** Je sice méně ekonomická, na druhé straně ale vlastní výběr a nákup posiluje vztah dobrovolných knihovníků ke knihovně a jejím uživatelům.

Nákup a zpracování knihovního fondu do knihoven obcí v roce 2012, průměry na 1 obslouženou knihovnu

Kraj	PHA	SČ	JČ	PL	KV	ÚL	LB	HK	PA	VYS	JM	OL	ZL	MS	Ø ČR
Počet obslužených knihoven	39	3	85	26	71	131	145	82	10	12	278	235	264	144	109
počet zakoupených k.j. na 1 knihovnu	0	0	79	43	56	130	79	26	0	25	71	50	102	199	83
počet zpracovaných k.j. na 1 knihovnu	88	18	44	250	75	103	84	38	30	76	78	106	102	211	97

Standard pro obě služby upravuje podmínky pro poskytovatele RF - PK a KK a doporučuje 10 Kč jako minimální částku od obce na 1 obyvatele, aby služba byla efektivní a personální nároky finančně únosné. Cíl služby, totiž zajištění kvalitní akvizice a zpracování knihovních fondů při zajištění ekonomického efektu pro obce, je splněn. Ovšem s postupující automatizací knihovnických služeb v obsluhovaných knihovnách bude pravděpodobně stále častěji ignorována minimální částka na 1 obyvatele obce. Zároveň ale zůstává otevřena otázka, zda si obce budou větší měrou finančně přispívat na kmenové fondy či společně vytvářet VF nebo se dokonce podílet na obojím. V době finančních problémů se zdá, že obce raději věnují finanční prostředky do vlastních KF. Je ovšem otázkou, zda obsluhující knihovny dostatečně vysvětlují výhody sdružování finančních prostředků a využívání většího počtu knih z výměnných fondů. Ilustrativní grafy v Přílohách č. 7 a č. 8.

7. Servis výpočetní techniky

Obsahem této služby v rámci RF jsou práce na SW, AKS a dalších programech, např. instalace a údržba knihovnických a jiných programů, generování a aktualizace souborných katalogů, servis programu pro evidenci a cirkulaci výměnného fondu, konfigurace systémů, upgrade na aktuální verze atd. Jedná se o zásahy prováděné servisními pracovníky nebo správci sítí. Tyto činnosti může hradit PK nebo KK z prostředků RF (v souladu s pravidly a podmínkami kraje). Nezapočítávají se metodické aktivity, např. ukládání dat, export, zaškolování knihovníka, zálohování dat apod.

Servis výpočetní techniky je činností, která se rozvíjela v rámci RF v minulosti tak, jak byla zaváděna automatizace a napojovány knihovny měst a obcí na internet (významná pomoc VISK3, PIK i strukturálních fondů EU). V současnosti se rozvíjí především masivním nasazováním regionálních automatizovaných knihovních systémů, zpřístupňování on-line katalogů knihoven přes webové rozhraní a zkvalitňování webových stránek. Vše by mělo směřovat k uskutečňování cílů Koncepce rozvoje knihoven ČR na léta 2011 – 2015.⁸ Významného vzestupu doznala služba v roce 2004 a její výrazný nárůst se zopakoval až v roce 2008. Postupný růst významu je spojen s rokem 2006. To souviselo s významnou událostí českého veřejného knihovnictví, již bylo dokončení internetizace k 31. 12. 2007.⁵⁴ Zatímco v roce 2006 bylo v celé ČR obslouženo 10,1 % všech obsluhovaných knihoven, v roce 2007 to již činilo 10,4 %, v roce 2009 12,8 %, v roce 2010 i v roce 2011 to bylo 15% , **v ve sledovaném roce činila hodnota 13,9 % ze všech obsluhovaných knihoven, což představuje 831 obslužených knihoven** (v roce 2011 887 obslužených knihoven).

⁵⁴ Ukládá § 24 odst. 2. zák. č. 257/2001 Sb., v platném znění

V současné době jsou v ČR kraje, v nichž je implementace výše uvedených technologií zrealizována ve všech knihovnách (jako první byl Jihočeský kraj), nebo se blíží úplnému pokrytí. Všechny kraje ČR jsou v této oblasti ve vysoce pokročilém stadiu prací a významně postupují. Při udržení dosavadního tempa lze v nejbližší době očekávat, že víc než ¾ obsluhovaných knihoven bude provozovat vlastní webovou stránku, která vedle běžných informačních možností pro uživatele umožňuje i vzdálený přístup veřejnosti do OPACu, výpůjčního protokolu a k dalším elektronickým službám po celých 24 hod. 7 dnů v týdnu. Nebývale rozsáhlé uplatnění elektronických služeb a především rozšíření do co největšího počtu knihoven lze očekávat s naplňováním Koncepce rozvoje knihoven na léta 2011 - 2015⁸. Knihovníkům automatizace resp. internet poskytuje možnost okamžitého kontaktu s metodikem PK nebo KK i mezi sebou. Získávají informace aktivní cestou a využívají všechny další výhody ICT pro udržování osobního přehledu o oboru. Zavádění a využívání internetu a regionálních automatizovaných knihovních systémů znamená pro malé obecní knihovny velký skok v kvalitě a pohotovosti poskytovaných služeb a možnosti udržovat aktivity knihovny na úrovni dosud nebývalé.

Počet servisních akcí za rok 2012 činil v celé ČR 1 425 (v roce 2011 celkem 1 559), což znamená, že na 1 obsluženou knihovnu připadly v průměru necelé 2 servisní akce, přesněji 1,7.

Stav v jednotlivých krajích v roce 2012 zachycuje tabulka

Kraj	PHA	SČ	JČ	PL	KV	ÚL	LB	HK	PA	VYS	JM	OL	ZL	MS	Ø ČR
Servis výpočetní techniky															
Počet obslužených knihoven	0	40	78	5	63	41	1	79	36	2	160	68	104	154	59
Počet akcí	0	40	82	5	66	70	1	78	79	6	185	125	214	474	102
Počet akcí na 1 obsluž. knihovnu	0,0	1,0	1,1	1,0	1,0	1,7	1,0	1,0	2,2	3,0	1,2	1,8	2,1	3,1	1,7

Grafické vyjádření, které zachycuje porovnání let 2005, 2010 a 2011 je na Příloze č. 7.

Změny v počtech knihoven, které využívaly tuto službu v rámci RF v letech 2002, 2005, 2009, 2011 a 2012 v jednotlivých krajích

Kraj	PHA	SČ	JČ	PL	KV	ÚL	LB	HK	PA	VYS	JM	OL	ZL	MS	Ø ČR
Počet obslužených knihoven															
v roce 2002	2	4	11	46	6	33	0	29	12	7	0	37	131	79	28
v roce 2005	8	30	35	18	48	49	0	60	9	16	73	82	68	90	42
v roce 2009	6	28	90	28	73	29	1	79	15	9	108	81	77	144	55
v roce 2011	0	33	120	28	85	18	1	84	55	2	150	78	100	133	63
v roce 2012	0	40	78	5	63	41	1	79	36	2	160	68	104	154	59

Z tabulky výše je patrné, že nejvíce knihoven, které využily této služby v roce 2012 bylo, jako v roce předešlém v krajích Jihomoravském, Moravskoslezském a Královéhradeckém.

Více vypovídající je srovnání počtu procent knihoven, které využívají službu SVT (ze všech obsluhovaných) po krajích za léta 2002, 2005, 2009, 2011 a 2012

Kraj	PHA	SČ	JČ	PL	KV	ÚL	LB	HK	PA	VYS	JM	OL	ZL	MS	Ø ČR
% obslužených knihoven															
v roce 2002	5%	0%	2%	11%	5%	10%	0%	6%	4%	1%	0%	11%	32%	21%	7%
v roce 2005	21,6%	2,4%	5,2%	13,7%	0,0%	27,1%	0,0%	11,2%	1,7%	3,7%	5,6%	17,5%	14,5%	20,1%	9,0%
v roce 2009	15,4%	3,4%	14,5%	5,6%	60,3%	9,7%	0,5%	19,9%	3,6%	1,6%	15,4%	16,6%	19,2%	34,5%	12,8%
v roce 2011	0,0%	4,0%	19,3%	5,7%	72,0%	6,2%	0,4%	21,2%	13,3%	0,4%	21,6%	15,9%	25,1%	33,7%	14,8%
v roce 2012	0,0%	4,9%	12,7%	1,0%	52,5%	13,6%	0,4%	19,9%	8,7%	0,4%	23,1%	14,0%	26,1%	37,7%	13,9%

Standard byl naplněn. Servisní služby byly poskytovány jak knihovnám v malých obcích, tak i malým knihovnám s profesionálním pracovníkem. Služby byly poskytnuty v souvislosti se zaváděním ICT, při přechodu knihoven na vyšší verze užívaného AKS, rozšiřováním o další moduly, nebo v rámci údržby, v souvislosti s aktualizací antivirových programů, se zaváděním regionálních AKS apod. Služba je realizována spíše jako mimořádná v rámci 1 kalendářního roku, nikoliv jako pravidelný servis, avšak její význam stále roste. Některé kraje řeší servis i dodavatelskou cestou a financují ji z prostředků RF. Obce často nechtějí nebo nemohou financovat či realizovat nezbytnou údržbu a aktualizace, to pak negativně ovlivňuje nebo zcela znemožňuje technologie v knihovnách využívat. Některé méně náročné práce provádějí sami metodici přímo na místě. V začátcích Programu RF byla tato služba různě interpretována, a tudíž i vykazována. Problém byl odstraněn, což je zřejmé i z výsledků v tabulce výše.

Doprava v rámci výkonu RF

Regionální funkce jsou činností náročnou na dopravu. Proto jsou mimo standard sledovány a průběžně vyhodnocovány základní údaje tak, aby výsledky mohly být v případě zájmu knihoven použity při kalkulacích finančních nákladů adekvátních plánovaným úkolům v rámci výkonu RF, a to i s přihlédnutím ke konkrétním podmínkám v regionech (vzdálenosti, dopravní obslužnost apod.). Dopravou je zde míněno užití služebního automobilu při výkonu RF. V prvních letech Programu RF neměly mnohé PK k dispozici služební automobil. Tento problém se již ustálil a vyřešil.

Počet obslužených knihoven, do kterých se musel pracovník KK nebo PK dopravit služebním autem (rozvoz knihovních fondů a materiálu, metodické návštěvy i ve večerních hodinách, doprava knihovníků na vzdělávací akce v místech bez dopravního spojení HD), činil **v roce 2012 5 235 knihoven**, to je **o 84 knihoven více než v roce 2011. Ujeto však bylo 306 414 km, tj. o 1 1601 km méně než v roce 2011.** Využívání

služebních aut souvisí i s počtem metodických návštěv, které jsou stále častěji spojovány s rozvozem cirkulačních souborů apod. Bez dostatečné frekvence metodických návštěv nelze očekávat větší rozvoj VKIS u obsluhovaných knihoven. Meziroční rozdíly jsou až do roku 2012 tak nízké, že i z dlouhodobého pohledu lze mluvit o ustálení forem řešení dopravy.

Doprava v rámci výkonu RF	2002	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Počet obslužených knihoven	4 099	5 214	5 253	5 275	5 168	5 336	5 298	5 151	5 235
Počet ujetých km	271 628	363 753	340 408	358 275	368 257	355 372	328 382	308 015	306 414

Řada obsluhujících knihoven využívá i nadále také jiných způsobů dopravy, např. hromadnou dopravu, služby dopravců. Spolupracují i obce, eventuálně přímo knihovníci. Optimální způsob je dán místními podmínkami, tj. úrovní dopravní obslužnosti, vzdálenostmi mezi místy atd. Faktem však zůstává, že bez služebního automobilu je výkon RF po všech stránkách obtížnější, resp. méně operativní.

Intenzita zájmu o jednotlivé služby RF

Jednotlivé standardizované služby Programu RF již řadu sledujeme i z hlediska „intenzity zájmu“ obsluhovaných knihoven o ně, a to procentem obslužených knihoven, ze všech obsluhovaných v rámci Programu RF, které konkrétní službu využily. I přes některé odlišnosti v zásadách pro jejich poskytování i financování ve třech krajích (Středočeský, Pardubický a nově i Plzeňský) jsou regionální služby stále vyhledávanější a žádanější, jak potvrzují i číselná vyjádření ročních výkazů RF a jejich sumářů. Jasně se vydělují ty nejpotřebnější – nejžádanější služby. Na standardizovaných službách RF především závisí dosažení cílů RF, ony jsou základem programu RF a nástrojem rozvoje VKIS ve všech knihovnách do Programu RF zapojených. Ony jsou a především budou nenahraditelným pomocníkem při naplňování cílů Koncepce rozvoje knihoven ČR na léta 2011 – 2015. Vedle dlouhodobého dosahování standardů RF je však nutné rozvíjet i další činnosti v rámci RF tak, jak se bude vyvíjet celý systém VKIS v ČR. S tím bude souviset i obsah a konkrétní úkoly jednotlivých standardizovaných služeb, především Poradenské a konzultační činnosti, Vzdělávání, Porady.

Vývoj zájmu (počet obslužených knihoven v té které službě z počtu obsluhovaných knihoven, tj. těch, které odebírají alespoň jednu službu v rámci RF) **o jednotlivé služby RF v rámci celé ČR v letech 2002 až 2012** je vyjádřen v procentech v následující tabulce.

Srovnání let 2002 a 2012 je srovnáním výchozích let naplňování programu RF – prvního a druhého desetiletí.

rok	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Poradenská a konzultační činnost	95%	87%	102%	105%	104%	108%	95%	109%	108%	108%	103%
Statistika knihovnických činností KULT V 12.01	95%	115%	108%	107%	104%	100%	95%	108%	100%	100%	108%
Vzdělávání knihovníků, semináře	56%	50%	65%	64%	66%	64%	56%	66%	60%	60%	55%
Porady	39%	41%	45%	48%	53%	51%	39%	50%	51%	54%	41%
Pomoc při revizi a aktualizaci KF	16%	18%	19%	19%	17%	18%	16%	17%	18%	19%	18%
Nákup KF z prostředků obcí	20%	18%	21%	20%	19%	18%	20%	17%	18%	20%	19%
Zpracování KF z prostředků obcí	22%	22%	25%	24%	23%	23%	22%	23%	23%	25%	27%
Cirkulace VF	60%	68%	80%	84%	83%	87%	60%	88%	88%	88%	88%
Servis výpočetní techniky	7%	6%	12%	10%	10%	10%	7%	13%	15%	15%	14%
Doprava (% knihoven, do kterých jede auto PK, KK)	72%	73%	88%	86%	87%	87%	72%	89%	88%	86%	88%

Pořadí z hlediska intenzity zájmu o služby se od roku 2008 prakticky nemění. To i vymezuje ony prioritní služby (funkce) RF, na nichž je třeba stavět budoucnost RF.

Zvláštní postavení má služba Statistika, patrně by, přes potřebnost i zákonnou povinnost, nezaujímal 2. místo v pořadí žebříčku, kdyby nedošlo k intenzivní metodické práci v tomto směru. Je povinností všech knihoven nebo jejich zřizovatelů dodržet zákon o státní statistické službě⁵⁵ a současně takto získaná data všestranně využít při vlastním řízení knihovny i programu RF v krajích a celé ČR.

Grafické vyjádření na Příloze č. 7.

⁵⁵ Z. č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě v platném znění

pořadí	v roce 2008	v roce 2009	v roce 2010	v roce 2011	v roce 2012
1.	Poradenská a konzultační činnost	Poradenská a konzultační činnost	Poradenská a konzultační činnost	Poradenská a konzultační činnost	Statistika knihovnických činností
2.	Statistika knihovnických činností	Statistika knihovnických činností	Statistika knihovnických činností	Statistika knihovnických činností	Poradenská a konzultační činnost
3.	Soubory VF a jejich cirkulace	Soubory VF a jejich cirkulace	Soubory VF a jejich cirkulace	Soubory VF a jejich cirkulace	Soubory VF a jejich cirkulace
4.	Vzdělávání knihovníků, semináře	Vzdělávání knihovníků, semináře	Vzdělávání knihovníků, semináře	Vzdělávání knihovníků, semináře	Vzdělávání knihovníků, semináře
5.	Porady	Porady	Porady	Porady	Porady
6.	Zpracování KF z prostředků obcí	Zpracování KF z prostředků obcí	Zpracování KF z prostředků obcí	Zpracování KF z prostředků obcí	Zpracování KF z prostředků obcí
7.	Nákup z prostředků obcí	Nákup z prostředků obcí	Nákup z prostředků obcí	Nákup z prostředků obcí	Nákup z prostředků obcí
8.	Pomoc při revizi a aktualizaci	Pomoc při revizi a aktualizaci	Pomoc při revizi a aktualizaci	Pomoc při revizi a aktualizaci	Pomoc při revizi a aktualizaci
9.	Servis VT	Servis VT	Servis VT	Servis VT	Servis VT

Zájem o službu **Poradenská a konzultační činnost** představuje nejprve dosažení neformulovaného, ale přesto základního cíle RF, totiž navázání důvěry knihovníků obsluhovaných knihoven vůči PK a KK a ukotvení faktu, že se mohou kdykoliv obracet s odbornými dotazy a věcnými požadavky na svou obsluhující knihovnu. Zároveň je nejučinnějším nástrojem zkvalitňování a rozvoje služeb VKIS obsluhovaných knihoven. Zájem je trvalý a projevují jej i knihovny odborné, které původně stály zcela mimo systém RF. Po obsahové stránce služba úzce souvisí s konkrétními směry vývoje knihovnictví, je jedním z nástrojů prosazování nových trendů. Doznává i značných změn, co do forem. Čím dál více využívá možností ICT a často není v některých segmentech ani statisticky sledována – např. informace o obsahu webových stránek a jejich informační síle, elektronické konference, **tzv. elektronická metodika** apod. Její letité 1. místo v „zájmu“ ukončil rok 2012. Doufejme, že se jednalo o upřesňování metodiky evidence. Stálá pozice služby **Statistika na čele pořadí** je projevem zájmu i samotných PK a KK o statistická data, podkladů pro řídicí činnosti. Na jejich kvalitě závisí i úroveň nástrojů jako jsou Benchmarking knihoven či srovnávání konkrétní knihovny s indikátory Standardu VKIS. Je třeba pravidelně informovat provozovatele knihoven obcí, že vyplnit a odeslat výkaz je jejich zákonnou povinností⁵⁶ a PK a KK jim a jejich knihovnám významně pomáhají splnit tuto zákonnou povinnost. Správné, přesné a úplné statistické údaje jsou nenahraditelným podkladem v procesech řízení. Také zájem o službu **Pomoc při revizi a aktualizaci** je ovlivněn zákonem předepsanými povinnostmi evidovat a revidovat KF jako majetek při dodržení délky cyklu mezi jednotlivými revizemi a personálními možnostmi PK a RF. Přestože budou garanty kvality obou činností vždy spíše PK a KK, je třeba pokračovat v šíření povědomí provozovatelů o tom, že obě činnosti jsou právě jejich povinností a PK a KK jim pouze pomáhají. Během trvání Programu RF Naopak je tomu u služby **Servis VT**. Téměř úplné napojení knihoven na síť internet a elektronizace knihovnických a informačních činností si vyžádalo i větší pozornost PK a KK vůči servisním

⁵⁶ Zák. č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě, v platném znění

potřebám v obsluhovaných knihovnách. Zájem se v roce 2012 zvýšil ve srovnání s rokem 2002 2x. Do pořadí není zahrnuta **doprava**, neboť neilustruje zájem obsluhovaných knihovníků a jejich provozovatelů, ale podmínky pro výkon RF v kraji.

IV. Hodnocení financování regionálních funkcí, hospodaření

Součástí výročních zpráv RF je i výkaz, jehož jedna část je věnována financování a výdajům s výkonem RF spojených. Postupem času se ukázalo jako nezbytné, doplnit výkaz v části hospodaření o nové údaje. Od roku 2007 jsou sledovány i příjmy na výkon RF KK a PK z krajských grantových programů určených nejen knihovnám a od roku 2009 jsou sledovány částky, kterými přispívají obce na nákup výměnných fondů.

Rok 2012 byl již osmým rokem, kdy kraje plně financovaly RF z krajských rozpočtů⁵⁷ a prvním rokem druhého desetiletí úspěšného naplňování Programu RF. Bohužel byl i rokem dalšího propadu celkového součtu dotací krajů za ČR - klesl na nejnižší míru od roku 2002. Viz graf na Příloze č. 8.

Zatímco pro rok 2009 bylo charakteristické jisté ustálení financování RF a v celkovém součtu za ČR dosáhla částka (ba mírně překročila) poprvé výši, kterou stát krajům převedl k 1. 1. 2005. **Počínaje rokem 2010 dochází k soustavnému snižování celkové sumy krajských dotací, a ta se v roce 2012 dostala na pouhých 109 mil. Kč.** Částka se blíží roku 2002, kdy na RF bylo poskytnuto pouze 91 mil. Kč, avšak do Programu nebyly zahrnuty zdaleka všechny regiony ČR.

V roce 2012 došlo k dalšímu krácení celkové sumy krajských dotací, a to o téměř o 6 mil. Kč oproti roku 2011. Ze 14 krajů krátilo dotaci na RF krajů šest. (Největší krácení zaznamenaly kraje Zlínský, Pardubický a Královéhradecký.) Meziroční krácení sice nebylo tak skokové jako v roce 2010, přesto ale znamenalo pokračování finančního propadu, který ve svém důsledku znamená i katastrofální situaci pro výkon RF a následně pro předpokládaný růst či udržení úrovně knihovnických a informačních služeb poskytovaných knihovnami v malých místech. Krajské a regionální rozdíly v kvalitě veřejných knihovnických a informačních služeb prokazatelně souvisí s výší krajských dotací. Je třeba zdůraznit i fakt, že v krajích, v nichž k tomuto stavu došlo, znemožňuje snížená dotace KK naplňovat povinnosti plynoucí jim ze zák. č. 257/2001 Sb., knihovní zákon, § 11, odst. 3.

⁵⁷ Finanční částky na kraje přešly v roce 2005 v souladu s novelou zákona o rozpočtovém určení daní, a to i s uvedením konkrétní částky pro jednotlivé kraje. Zákon č. 1/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Částka I Sbírkou zákonů 2005, str. 1 – 6.

Finanční částky přidělené v roce 2012 na RF v krajích v porovnání s částkami, které přešly ze státu na kraje v roce 2005 a které byly skutečně na RF přiděleny v letech 2005, 2009, 2011 a 2012 (v tisících Kč)

Kraj	PHA	SČ	JČ	PL	KV	ÚL	LB	HK	PA	VYS	JM	OL	ZL	MS	Celkem
2005 ze státního do krajského rozpočtu	2 881	19 283	11 773	8 583	3 665	10 166	5 312	8 823	8 176	10 196	13 598	9 877	8 550	12 612	133 495
2005 kraji na RF přiděleno	2 881	15 764	11 184	6 000	3 665	10 166	5 312	8 823	8 176	10 127	14 050	9 920	8 550	12 569	127 187
2009 kraji na RF přiděleno	2 700	15 992	13 000	8 000	3 863	8 000	5 440	10 122	7 200	11 066	14 450	10 250	9 734	13 723	133 540
2010 kraji na RF přiděleno	2 567	7 200	10 000	7 630	3 670	8 000	5 440	9 358	5 850	9 513	13 450	9 300	10 008	13 723	115 709
2011 kraji na RF přiděleno	2 210	7 000	11 000	6 700	3 656	8 000	5 440	9 230	5 850	9 392	13 450	9 300	9 800	13 723	114 751
2012 kraji na RF přiděleno	2 073	7 500	11 000	5 950	3 591	8 000	5 500	8 300	4 047	9 392	13 450	9 300	6 800	14 135	109 038
rozdílnost 2012/2011	-137	500	0	-750	-65	0	60	-930	-1 803	0	0	0	-3 000	412	-5 713

Viz též Přílohu č. 8.

V rámci celé ČR byly krajské dotace na RF v roce 2012 oproti roku 2011 sníženy o dalších téměř 6 milionů Kč. Pět krajů ponechalo částku na úrovni roku 2011. Potěšující je, že se jednalo i o kraje Jihočeský, Ústecký, Vysočinu, Jihomoravský a Olomoucký, kde již v minulosti krácení proběhlo. Středočeský, Liberecký a Moravskoslezský kraj částku mírně navýšily. Nejvyšší meziroční krácení postihlo knihovny Zlínského, Pardubického a Hrálovéhradeckého kraje. Plzeňský kraj pokračoval ve snižování dotace, tentokrát meziročně o 750 tisíc.

Pro snazší porovnání finančních podmínek krajů k výkonu RF v roce 2012 byla propočtena průměrná částka na 1 obyvatele⁵⁸ (vypočtená z 55 % krajské dotace na RF), činila 7,71 Kč (v r. 2011 7,92 Kč, v r. 2010 8,12 Kč a v r. 2009 dokonce 9,37 Kč) a průměrná částka na 1 obsluhovanou knihovnu (vypočtená ze 45 % krajské dotace na RF) činila v roce 2012 8 208,15 Kč (v r. 2011 8 436 Kč, v roce 2010 8 646 Kč a v r. 2009 9 984 Kč).

Průměrná částka na 1 obyvatele a na 1 knihovnu v krajích v roce 2012 v Kč (po úpravách původních rozpočtů, tj. vypočtena z nákladů)

	PHA	SČ	JČ	PL	KV	ÚL	LB	HK	PA	VYS	JM	OL	ZL	MS	ČR
Na 1 obyvatele	3,96	3,46	11,12	8,12	7,71	5,94	8,95	9,91	5,22	10,53	9,44	9,45	7,26	8,27	7,71
Na 1 knihovnu	23 922	4 068	7 971	5 431	13 694	12 371	11 099	9 408	4 388	7 415	8 709	8 523	7 669	16 103	8 208

⁵⁸ Po odečtu obyvatel v krajských městech, v kraji Vysočina město HB – sídlo KK.

Údaje z tabulky v porovnání s roky 2009 a 2011 jsou graficky vyjádřeny v Příloze č. 8.

Krajské sumární údaje o hospodaření jsou porovnávány mezikrajově, sumarizovány do celostátního sumáře a ten pak porovnáván se sumářem z předešlých let. V této zprávě je porovnáván rok 2012 s rokem 2011, 2009 a s rokem 2005. Viz Přílohy č. 1, č. 2 a č. 8.

Hospodaření s finančními prostředky na RF je v krajích věnována velká pozornost, jak je patrné z krajských výročních zpráv, zveřejněných na webových stránkách KK.⁷ Vedle finančních prostředků z rozpočtů krajů byly **na RF vynaloženy i částky z jiných zdrojů**: od obcí, z grantových programů, z vlastních zdrojů a dále pak i dary apod., lze přičíst i finanční prostředky obcí na knihovní fondy vlastní knihovny.

Tabulka obsahuje skutečné náklady celkem ze všech sledovaných zdrojů na RF v krajích za rok 2012 (v Kč)

	PHA	SČ	JČ	PL	KV	ÚL	LB	HK	PA	VYS	JM	OL	ZL	MS	Celkem
Nákl. z krajské dotace	2 073 260	7 520 702	11 000 000	5 950 000	3 591 000	8 000 000	5 500 000	8 300 000	4 047 000	9 392 000	13 450 000	9 300 000	6 800 000	14 134 992	109 058 955
Nákl. z jiných zdrojů	0	187 367	486 886	1 581 903	0	287 059	1 450	1 198 509	896 758	212 063	34 306	172 087	2 875 000	386 430	8 319 818
další podpora z krajů	0	70 000	60 000	0	10 000	0	10 000	0	0	0	0	253 000	0	255 420	658 420
celkem ze všech zdrojů	2 073 260	7 778 069	11 546 886	7 531 903	3 601 000	8 287 059	5 511 450	9 498 509	4 943 758	9 604 063	13 484 306	9 725 087	9 675 000	14 776 842	118 037 193
Obce na své KF	0	0	446 478	143 115	209 200	1 350 801	1 757 481	163 738	0	0	2 707 238	1 537 980	1 705 384	4 654 332	14 675 746
Celkové nákl. + KFobcí	2 073 260	7 778 069	11 993 364	7 675 018	3 810 200	9 637 860	7 268 931	9 662 247	4 943 758	9 604 063	16 191 544	11 263 067	11 380 384	19 431 174	132 712 939

Zatímco zastupitelstva krajů přidělila knihovnám na RF částku 109 038 260 Kč, knihovny vykázaly čerpání RF 109 058 955 Kč. Zároveň byly RF financovány i z jiných zdrojů, např. ze zdrojů vlastních, v celkovém objemu 8 319 818 Kč a z dalších krajských dotací v objemu 658 420 Kč (ještě v roce 2009 činila tato částka 4 558 500 Kč). **Na realizaci RF v roce 2012 bylo ze všech uvedených zdrojů vynaloženo celkem 118 037 193 Kč, Kč, zatímco v roce 2011 118 974 739 Kč. Přičteme-li i finanční částky obcí na KF vlastních knihoven a jejich zpracování, které činily dohromady 14 675 746 Kč, pak výsledná suma je 132 712 939 Kč. V roce 2011 činila tato částka 134 248 689 Kč a v roce 2009 dokonce 156 455 281 Kč.**

Počínaje rokem 2009 sledují KK a PK i příspěvky obcí na společný výměnný fond. V roce 2012 činila 2 335 382 Kč. S přičtením příspěvku obcí na VF bylo na RF v celkovém součtu za ČR vynaloženo 135 048 321 Kč.

Finanční podmínky pro výkon RF v jednotlivých krajích v roce 2012 obsahuje tabulka

	PHA	SČ	JČ	PL	KV	ÚL	LB	HK	PA	VYS	JM	OL	ZL	MS	Celkem
Celkové nákl. + KFobcí	2 073 260	7 778 069	11 993 364	7 675 018	3 810 200	9 637 860	7 268 931	9 662 247	4 943 758	9 604 063	16 191 544	11 263 067	11 380 384	19 431 174	132 712 939
s přísp. obcí na VF	0	17 000	69 435	316 674	483 190	270 106	0	312 455	390 297	158 147	0	159 224	0	158 854	2 335 382
Náklady celkem	2 073 260	7 795 069	12 062 799	7 991 692	4 293 390	9 907 966	7 268 931	9 974 702	5 334 055	9 762 210	16 191 544	11 422 291	11 380 384	19 590 028	135 048 321

V roce 2012 PK a KK nakupovaly a zpracovávaly KF do kmenových fondů obsluhovaných knihoven z prostředků obcí v celkovém objemu 14 675 746 Kč

Finanční prostředky obcí na fond knihoven a jeho zpracování (v Kč)	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Celkem na nákup i zpracování KF obcí	16 907 706	15 280 850	16 265 076	18 243 938	13 878 727	13 447 735	15 273 950	14 675 746
Na nákup knihovního fondu pro knihovny (z prostředků obcí)	16 079 013	14 313 663	14 247 961	16 195 776	12 836 448	12 405 113	13 807 561	13 399 334
Na zpracování knihovního fondu pro knihovny (z prostř. obcí)	828 694	967 187	2 017 115	2 048 162	1 042 279	1 042 623	1 466 389	1 276 411

Sumář vyúčtování hospodaření v roce 2012 za všechny kraje ČR celkem v porovnání s rokem 2011 je Přílohou č. 1.
Porovnání sumářů vyúčtování za celou ČR za léta 2005, 2009, 2011 a 2012 je Přílohou č. 2

Částky, které knihovny získaly z jiných krajských dotací, vedle dotací na RF, sledujeme od roku 2007. Z tohoto zdroje bylo získáno v roce 2012 celkem 658 420 Kč, v roce 2011 429 200 Kč a v roce 2007 dokonce 6 919 500 Kč. Tedy i v této oblasti došlo k razantnímu snížení financí, a to téměř o 6,3 mil. Kč (především Středočeský kraj).

Další finanční podpora knihoven z krajského rozpočtu v roce 2012 v jednotlivých krajích (mimo prostředky určené na RF)

r. 2011	PHA	SČ	JČ	PL	KV	ÚL	LB	HK	PA	VYS	JM	OL	ZL	MS	Celkem
granty mimo RF celkem	0	70 000	60 000	0	10 000	0	10 000	0	0	0	0	253 000	0	255 420	658 420
granty nejen knihovnám	0	30 000	60 000	0	10 000	0	10 000	0	0	0	0	253 000	0	255 420	618 420
granty pouze knihovnám	0	40 000						0	0	0	0	0	0	0	40 000

Vývoj podpory knihoven z krajských rozpočtů (mimo prostředky určené na RF) v letech 2007 až 2012 v Kč

	PHA	SČ	JČ	PL	KV	ÚL	LB	HK	PA	VYS	JM	OL	ZL	MS	Celkem
rok 2007	0	4 028 000	0	35 000	0	0	2 500	0	834 000	2 000 000	0	0	20 000	0	6 919 500
rok 2009	0	3 911 500	407 000	60 000	0	0	0	0	0	0	0	55 000	25 000	100 000	4 558 500
rok 2010	0	29 400	0	30 000	10 000	0	0	0	30 000	0	0	115 000	0	49 500	263 900
rok 2011	0	0	20 000	0	10 000	0	0	0	0	0	0	71 000	0	328 200	429 200
rok 2012	0	70 000	60 000	0	10 000	0	10 000	0	0	0	0	253 000	0	255 420	658 420

Zajímavé a v krajích bedlivě sledované jsou údaje o struktuře čerpání finančních prostředků přidělených z krajských rozpočtů na RF. Velké pozornosti se těší údaje o částce věnované na doplňování VF a částce na mzdy pracovníků RF. Od jejich (možné) výše se odvíjí i další funkčnost služeb RF.

Procentuální vyjádření těchto údajů za rok 2012 obsahuje následující tabulka

Z celkových nákladů	PHA	SČ	JČ	PL	KV	ÚL	LB	HK	PA	VYS	JM	OL	ZL	MS	ČR
na nákup VF v %	7,9%	14,7%	26,4%	36,1%	23,9%	24,4%	19,2%	30,0%	32,7%	31,0%	27,1%	23,4%	18,0%	32,6%	26,2%
mzdové náklady v %	68,0%	53,6%	47,0%	41,9%	52,4%	49,1%	52,7%	40,9%	29,7%	42,6%	45,4%	40,5%	49,5%	43,4%	45,6%
ostatní nákl. v %	24,2%	31,6%	26,6%	22,0%	23,7%	26,5%	28,1%	29,1%	37,6%	26,5%	27,5%	36,2%	32,4%	24,0%	28,1%

Srovnání nákladů na nákup VF v letech 2005, 2009, 2011 a 2012 v krajích v Kč

Na nákup VF v Kč	PHA	SČ	JČ	PL	KV	ÚL	LB	HK	PA	VYS	JM	OL	ZL	MS	ČR
v roce 2005	190 679	4 947 402	2 710 540	1 744 063	693 443	2 490 208	712 667	2 679 934	3 477 761	4 266 437	3 753 521	2 941 623	1 292 356	3 465 750	35 366 384
v roce 2009	238 911	6 448 005	3 906 206	2 458 784	696 176	1 974 661	944 005	2 862 473	3 718 069	4 459 970	3 707 243	2 649 138	1 483 758	3 898 643	39 446 042
v roce 2011	196 818	642 779	2 860 127	2 035 204	849 057	2 035 971	984 039	2 285 101	2 487 232	2 941 844	3 480 107	2 188 651	1 753 913	4 221 684	28 962 527
v roce 2012	163 063	1 106 034	2 908 331	2 146 915	857 881	1 954 171	1 055 791	2 490 044	1 322 223	2 909 287	3 647 775	2 171 792	1 225 754	4 612 751	28 571 813
rozdíl let 2012/2011	-33 755	463 255	48 204	111 712	8 824	-81 800	71 752	204 943	-1 165 009	-32 557	167 668	-16 859	-528 159	391 066	-390 715

Interpretovat údaje a srovnávat kraje však není možné bez znalosti celé řady konkrétních podmínek. Např. kraje, kterým byla v roce 2012 částka na RF dále krácena, vykazují i mimořádný pokles částky na nákup VF a naopak vysoké procento nákladů mzdových. To je však jen klamným efektem. Kdy bylo třeba v mimořádné finanční situaci snižovat provozní náklady, nebo je v některých položkách dočasně zrušit.

Finanční zabezpečení RF mělo vliv na celou řadu charakteristik výkonu RF v hodnoceném roce. Za velmi důležitou a výkon ovlivňující je třeba považovat **výši mzdových nákladů a** na ní závislý počet pracovních úvazků. Údaje o mzdových objemech je třeba posoudit zároveň s počtem pracovních úvazků, přesněji s jejich meziročním poklesem.

Srovnání mzdových nákladů v krajích v letech 2005, 2009, 2011 a 2012 (v Kč)

	PHA	SČ	JČ	PL	KV	ÚL	LB	HK	PA	VYS	JM	OL	ZL	MS	Ø ČR
r. 2005	1 456 000	6 226 862	4 907 522	2 380 572	1 941 996	4 676 618	2 880 662	3 454 456	2 031 879	3 509 168	5 580 731	3 268 642	3 637 994	5 062 318	3 643 959
r. 2009	1 411 747	5 584 583	5 498 031	3 200 790	2 112 345	3 797 066	2 844 825	4 176 649	1 271 092	3 807 112	6 465 458	4 001 559	4 470 770	6 319 993	3 925 859
r. 2011	1 348 401	4 139 663	5 086 246	2 970 586	1 921 657	3 898 877	2 933 381	4 098 554	1 280 367	3 983 143	6 104 563	3 783 674	4 389 820	6 088 089	3 716 216
r. 2012	1 408 976	4 022 833	5 168 961	2 495 750	1 883 434	3 925 948	2 898 027	3 398 716	1 201 752	3 997 738	6 108 947	3 762 267	3 368 170	6 132 535	3 555 290

Mzdové náklady v procentech (bez částek na pojištění zdravotní a sociální) z dotace na RF v letech 2005, 2009, 2011 a 2012

	PHA	SČ	JČ	PL	KV	ÚL	LB	HK	PA	VYS	JM	OL	ZL	MS	Ø ČR
v roce 2005	51,33%	38,85%	43,88%	39,68%	52,99%	46,00%	54,11%	39,15%	24,85%	34,65%	39,49%	32,95%	42,55%	40,33%	40,02%
v roce 2009	52,29%	34,92%	42,29%	40,01%	54,68%	47,46%	52,29%	41,26%	17,65%	34,40%	44,74%	39,04%	45,93%	46,05%	41,16%
v roce 2011	61,03%	59,07%	46,24%	44,34%	52,56%	48,74%	53,92%	44,40%	21,89%	42,41%	45,39%	40,68%	44,79%	44,36%	45,34%
v roce 2012	67,96%	53,64%	46,99%	41,95%	52,45%	49,07%	52,69%	40,95%	29,69%	42,57%	45,42%	40,45%	49,53%	43,39%	45,65%

Procentuální růst při meziročním srovnání není způsoben nárůstem platů, nýbrž významným snížením celkových krajských dotací, kdy přizpůsobení se stavu rozpočtu znamenalo snížení dalších nákladů. Tento „klamavý“ efekt je ještě umocněn snížením počtu pracovníků.

Bez ohledu na další snížení objemu dotací na RF se v roce 2012 po letech konečně zastavilo snižování počtu pracovníků plnicích RF. Dokonce se v celorepublikovém součtu zvýšil jejich počet a to o 2,28 pracovního úvazku. Stále jich je však ve srovnání se stavem v roce 2005 o 43,34 pracovního úvazku méně⁵⁹. Celkově v roce 2012 vykonávalo RF 225,9 pracovníků přepočtených na plně zaměstnané. Se snižováním počtu pracovních úvazků se zvyšuje průměrná hodnota výkonových ukazatelů, nebo naopak se některé výkonové ukazatele mohou snižovat. Obojí znamená pokles intenzity a kvality poskytovaných služeb RF obsluhovaným knihovnám a v konečném důsledku snížení kvality a kvantity VKIS poskytovaných občanům obsluhovanými knihovnami. Skutečně nedostatečný počet pracovníků opět vykázal kraj Středočeský. Větší snížení od roku 2005 vykazují i kraje Plzeňský a Ústecký.

Počty pracovních úvazků určených pro výkon RF v letech 2005, 2009, 2011 a 2012 v jednotlivých krajích

rok	PHA	SČ	JČ	PL	KV	ÚL	LB	HK	PA	VYS	JM	OL	ZL	MS	Celkem
r. 2005	9,00	31,35	28,00	15,99	8,35	22,55	14,30	17,40	11,40	16,50	30,00	22,00	16,80	25,60	269,2
r. 2009	5,11	21,35	25,19	15,38	8,75	17,72	11,50	17,50	6,10	16,00	30,72	23,11	17,70	27,24	243,4
r. 2011	5,29	14,87	20,95	15,09	7,90	15,95	11,60	17,30	6,25	16,00	27,81	20,19	17,09	27,34	223,6
r. 2012	5,48	14,46	22,75	15,17	7,65	16,05	11,60	17,15	7,80	16,00	27,43	20,62	16,70	27,04	225,9

Z tabulky vyplývají **závažné změny podmínek pro výkon RF**. Počínaje rokem 2005 (kdy byly RF poprvé financovány kraji) docházelo ke každoročnímu snižování pracovních úvazků určených pro výkon RF. **V rámci celé ČR to od r. 2005 do roku 2012 činilo celkový pokles o 43,36 pracovního úvazku.** To je vážné ohrožení kvality výkonu RF především v krajích jmenovaných výše.

⁵⁹ Vývoj v letech 2002 až 2012 v kap. I. a II.

U většího snížení pracovních úvazků je možné předpokládat, že ovlivnilo i celkové snížení frekvence výkonů, viz tabulku v oddíle Pracovníci na str. 11, která zachycuje kvantitativní růst výkonů v přepočtu na 1 pracovní úvazek. Ve skutečnosti je to daleko **nebezpečnější situace, kdy kvantita snižuje kvalitu**, kterou nelze vyjádřit čísly. Navíc standardizované služby nejsou zdaleka jedinou činností metodiků, resp. cíle a směry vývoje mohou metodici zavádět a prosazovat právě pomocí nástrojů – služeb RF. **Bude-li tento trend pokračovat, bude to mít negativní vliv nejen na vývoj RF v druhém desetiletí jeho trvání, ale na celkové cíle rozvoje VKIS obsažené v Konceptu rozvoje knihoven ČR na léta 2011 až 2015 s výhledem do roku 2020.** Pracovní úvazky jsou snižovány a naopak rostou nároky na výkony metodiků, jejich schopnosti, dovednosti i pracovní nasazení. Již Výroční zpráva a hodnocení RF v ČR za rok 2007 upozorňovala na toto nebezpečí, ohrožující trend a každoročně je zdůrazňuje. Viz Přílohu č. 7.

Dalším sledovaným údajem a jedním z důležitých aspektů hodnocení hospodaření s finančními prostředky jsou **částky vynaložené jednotlivými regiony na doplňování výměnných fondů**. Údaj je sledován i v souvislosti s hodnocením kvality, stavu a doplňování VF. Viz též kapitoly II. a III.

Srovnání nákladů na nákup VF v letech 2005, 2009, 2011 a 2012 v krajích v Kč obsahuje tabulka

Na nákup VF v Kč	PHA	SČ	JČ	PL	KV	ÚL	LB	HK	PA	VYS	JM	OL	ZL	MS	Celkem
v roce 2005	190 679	4 947 402	2 710 540	1 744 063	693 443	2 490 208	712 667	2 679 934	3 477 761	4 266 437	3 753 521	2 941 623	1 292 356	3 465 750	35 366 384
v roce 2009	238 911	6 448 005	3 906 206	2 458 784	696 176	1 974 661	944 005	2 862 473	3 718 069	4 459 970	3 707 243	2 649 138	1 483 758	3 898 643	39 446 042
v roce 2011	196 818	642 779	2 860 127	2 035 204	849 057	2 035 971	984 039	2 285 101	2 487 232	2 941 844	3 480 107	2 188 651	1 753 913	4 221 684	28 962 527
v roce 2012	163 063	1 106 034	2 908 331	2 146 915	857 881	1 954 171	1 055 791	2 490 044	1 322 223	2 909 287	3 647 775	2 171 792	1 225 754	4 612 751	28 571 813
rozdíly let 2012/ 2011	-33 755	463 255	48 204	111 712	8 824	-81 800	71 752	204 943	-1 165 009	-32 557	167 668	-16 859	-528 159	391 066	-390 715

Finanční situace hodnoceného roku a výhled na rok 2013 aktivoval kraje Královéhradecký a Pardubický k jednání se zastupiteli obcí kvůli spoluúčasti na budování VF. Úspěšnost se projeví v hodnocení roku 2013.

Přehled o finančních objemech vynaložených na doplňování VF v letech 2005 až 2012 v jednotlivých krajích v procentuálním vyjádření z celkových nákladů (krajských dotací) na RF a ve srovnání mezi kraji je obsahem následující tabulky. Viz Příloha č. 8.

	PHA	SČ	JČ	PL	KV	ÚL	LB	HK	PA	VYS	JM	OL	ZL	MS	ČR
v roce 2005	6,72%	30,87%	24,24%	29,07%	18,92%	24,50%	13,39%	30,37%	42,54%	42,13%	26,56%	29,65%	15,11%	27,61%	27,74%
v roce 2006	5,90%	41,13%	28,09%	30,28%	19,25%	23,41%	12,29%	28,30%	43,11%	38,66%	27,50%	31,96%	16,75%	28,69%	29,53%
v roce 2007	5,65%	41,17%	28,39%	30,56%	19,35%	23,14%	17,98%	26,55%	52,29%	40,15%	24,87%	26,71%	15,20%	29,60%	29,35%
v roce 2008	5,89%	40,76%	29,39%	30,82%	19,29%	23,25%	17,35%	27,85%	51,70%	38,23%	24,34%	24,45%	15,83%	29,95%	29,13%
v roce 2009	8,85%	40,32%	30,05%	30,73%	18,02%	24,68%	17,35%	28,28%	51,64%	40,30%	25,66%	25,85%	15,24%	28,41%	29,54%
v roce 2010	8,55%	0,00%	22,39%	32,18%	18,46%	25,97%	18,18%	25,67%	43,95%	31,48%	25,82%	19,05%	15,92%	29,45%	23,77%
v roce 2011	8,91%	9,17%	26,00%	30,38%	23,22%	25,45%	18,09%	24,76%	42,52%	31,32%	25,87%	23,53%	17,90%	30,76%	25,24%
v roce 2012	7,87%	14,75%	26,44%	36,08%	23,89%	24,43%	19,20%	30,00%	32,67%	30,98%	27,12%	23,35%	18,03%	32,63%	26,20%

Náklady z krajských dotací na nákup VF se v roce 2012 zvýšily o 1 procento. Je třeba si uvědomit, že zájem o cirkulaci VF je trvalý a blíží se počtu všech obsluhovaných knihoven zřizovaných malými obcemi. Je jedním z hlavních nástrojů při plnění základních cílů a významu RF. Bez dostatečně velkého, obsahově a tematicky pestrého a především aktuálního, to je nepřetržitě doplňovaného VF, dochází v některých krajích k poklesu kvality RF, a tím VKIS obyvatelům obcí.

KK a PK soustředily pozornost na doplňování VF a snažily se zajistit takový cíl i finančně, viz aktivity Královéhradeckého a Pardubického kraje.

Rozhodující je, aby finanční prostředky na RF byly meziročně a v krajích alespoň zhruba stejně velké v přepočtech např. na 1 obsluhovanou knihovnu a 1 obyvatele,⁶⁰ nebo kalkulovány jiným způsobem, v němž by výpočet pro jednotlivé PK a jejich výkon RF byl konstruován tak, aby obce, resp. knihovny v různých krajích a regionech za ně mohly přijímat zhruba stejné množství a kvalitu regionálních služeb. Jen tak se podmínky poskytování VKIS ve všech částech ČR budou přibližovat cílům RF - zajištění dostupnosti veřejných knihovnických a informačních služeb ve všech místech České republiky, vyrovnání rozdílů v úrovni poskytování veřejných knihovnických a informačních služeb obyvatelům měst a malých obcí a odstranění nežádoucích diferencí v úrovni poskytování veřejných knihovnických a informačních služeb mezi jednotlivými regiony a kraji.

Prvořadé pro splnění cílů Programu RF je zajistit, aby v následujících letech nedocházelo ke krácení částek na RF poskytovaných z krajských rozpočtů. RF jsou plnohodnotnými funkcemi krajských knihoven daných i odst. 3, § 11 zák.č. 257/2001 Sb.

Podrobná vyúčtování za jednotlivé kraje, tj. i za KK a PK jsou součástí ročních zpráv o RF dostupných na příslušných webových stránkách krajských knihoven⁶¹.

⁶⁰ METODICKÝ pokyn Ministerstva kultury k zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven a jejich koordinaci na území České republiky. Praha: MK ČR 1994. str. 4. Dostupné na <http://knihovnam.nkp.cz/docs/MetPokynMK05.doc>

⁶¹ Adresy dostupné na http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=10_RegFceRozc.htm&

V. Závěr

Rok 2012 byl důležitým mezníkem fungování programu RF, znamenal počátek druhého desetiletí jeho existence. KK a PK plnily vedle základních služeb v rámci RF i řadu zcela jiných, nových úkolů, které dále rozvíjejí a zkvalitňují VKIS obsluhovaných knihoven tak, aby obstály v plnění požadavků svých zákazníků, aby úspěšně směřovaly k vizi a mottu Koncepce rozvoje knihoven na léta 2011 – 2015⁶². To je příznivá zpráva pro všechny uživatele knihoven zapojených do systému RF na území celé ČR.

Na druhé straně, má-li RF být i nadále úspěšným a funkčním programem, který maximálně napomáhá modernizaci služeb VKIS, by měl být dostatečně finančně zajištěn právě. Rok 2012 byl totiž z celorepublikového pohledu poznamenán velkými finančními problémy. Celková **finanční částka z krajských rozpočtů na RF byla historicky nejnižší od roku 2002,⁶³ činila 109 mil. Kč, to je o 24,5 mil. Kč méně než v roce 2009** a o 5,7 mil. Kč méně než v roce 2011. Opět se krácení týkalo jen některých krajů, avšak těch, které byly kráceny již v předešlých letech (např. kraje Královéhradecký, Pardubický, Plzeňský). Nejdramatičtější byla i nadále situace ve Středočeském kraji.

Další snížení krajských dotací na RF poznamenalo i snížení výkonů RF. To je patrné z meziročních srovnání výkonů a prohlubujících se rozdílů mezi výkony jednotlivých krajů. Upozornit je třeba na velké úsilí a vysoké pracovní nasazení pracovníků vykonávajících RF, aby dopady finančních potíží byly co nejmenší. Proto je nutné zdůraznit, že krácením finančních prostředků vznikají rozdíly mezi kraji v množství a především v kvalitě služeb poskytovaných knihovnám v rámci výkonu RF. Tyto rozdíly se během několika let prohloubily a budou se dále zvětšovat. V konečném výsledku znamenají značné rozdíly v dostupnosti a kvalitě VKIS knihoven mezi celými kraji a regiony a ohrožení základních funkcí a cílů programu RF:

1. Zajištění dostupnosti veřejných knihovnických a informačních služeb ve všech místech České republiky
2. Vyrovnání rozdílů v úrovni poskytování veřejných knihovnických a informačních služeb obyvatelům měst a malých obcí
3. Zajištění kvality a kontinuity veřejných knihovnických a informačních služeb v návaznosti na informační potřeby uživatelů
4. Odstranění nežádoucích diferencí v úrovni poskytování veřejných knihovnických a informačních služeb mezi jednotlivými regiony a kraji
5. Účelná dělba práce a koordinace odborných činností v kraji
6. Efektivní využití veřejných finančních prostředků

⁶² Vize „Koncepce rozvoje knihoven na léta 2011 – 2015“

Klient říká: „V krásné, přívětivé a pohodlné knihovně rychle obslužen příjemným, kvalifikovaným, očividně spokojeným a motivovaným personálem nebo z pohodlí domova bez ohledu na národnost či handicap, v kteroukoliv denní či noční dobu získám bezplatně požadovanou kvalitní službu“

⁶³ V roce 2002 byla sice celková částka ještě nižší, ale určena byla pouze část ČR.

7. Garance průběžné aktualizace knihovního fondu knihoven provozovaných obcemi
8. Udržení odborného standardu služeb v knihovnách regionu
9. Garance kvalifikačního růstu pracovníků knihoven (celoživotní vzdělávání).

Regiony, kde se výkon RF na určitou dobu pozastaví nebo zpomalí, se již dostávají do situace, kdy ostatní kraje mají vyřešeny jedny cíle a úkoly a pracují na dalších, kdežto ony se teprve snaží dosáhnout standardu. Odstranění takových diferencí bude vyžadovat opět vyšší výkony, tudíž i finanční náklady.

Se snížením finančních prostředků na výkon RF souvisí i zhoršení jedné ze základních podmínek výkonu – počet pracovních úvazků, určených pro výkon RF. Dlouhodobý trend postupného ubývání pracovních úvazků metodiků se sice v roce 2012 zastavil, ba dokonce se meziročně zvýšil o 2,28 pracovního úvazku, avšak to jen díky dvěma krajům.

Vedle zvyšujících se nároku na výkony metodiků je tato oblast poznamenána i poměrně masivní generační výměnou. Vzniká akutní potřeba vzdělávání metodiků.

Výrazný pokles nákladů na doplňování VF v roce 2010 byl v roce 2011 pozastaven, ale i v roce 2012 vykázaly KK a PK meziroční pokles o 391 tisíc Kč. Za celou ČR bylo v roce 2012 vynaloženo na obnovu VF 28 571 816 Kč (to je však stále o 10,9 mil Kč méně než v úspěšném roce 2009). V roce 2012 byl počet doplněných k. j. do VF, jednoho ze základních pilířů pomoci obsluhovaným knihovnám obcí,⁶⁴ nižší, oproti roku 2011, ale ne nijak významně. Takový výsledek byl dosažen jen díky vícezdrojovému financování nákupu VF. Trend finanční spoluúčasti obcí na nákupu VF se dále, „díky“ krácení příspěvků na RF ze strany krajských rozpočtů dále prosazuje. Přistoupily k němu i knihovny krajů Pardubického a Královéhradeckého.

V oblasti doplňování kmenových KF obsluhovaných knihoven se finanční problémy neodrazily tak negativně. V celé ČR v roce 2012 ubylo 105 obcí, které přispívaly svým knihovnám na nákup kmenových fondů, avšak celková částka, kterou poskytl zbytek obcí činila 13,4 mil. Kč, tj. o 400 tisíc Kč méně.

Velká část obsluhovaných knihoven je stále odkázána pouze na VF.

Hodnoty výkonů, jak bylo i očekáváno, za rok 2012 poklesly ve srovnání s rokem 2011. Viz Přílohy č. 3, č. 4 a č. 7. Z celkových výsledků za ČR se nejedná o poklesy dramatické, avšak liší se kraj od kraje v závislosti na výši krajské dotace.

Také rok 2012 potvrdil mimořádnou důležitost **poradenské a konzultační služby** pro dosažení trvalých cílů RF i cílů aktuálních obsažených zpravidla i v Koncepti rozvoje knihoven ČR na léta 2011 – 2015. Knihovnický institut Národní knihovny spolu se sekci SDRUK pro RF uspořádal workshop pro metodiky a ředitele KK k tvorbě krajských koncepcí rozvoje knihoven a RF. V roce 2012 zpracovala tuto koncepci

⁶⁴ Podrobně v kapitolách II. a III.

pouze Krajská knihovna Vysočiny. Další kraje tento dokument zpracovávají až během roku 2013. Obvykle totiž krajské koncepce časově překrývaly časové vymezení celostátního dokumentu. Oblast regionálních funkcí krajských knihoven v nich bude vždy, podle informací KK, obsažena. To je záruka rozvoje služeb RF v intencích vývoje celých VKIS v ČR.

V roce 2012 byla intenzivnější a úspěšnější i komunikace s obcemi – provozovateli knihoven. Např. i při seminářích k novelizovanému Standardu VKIS byli aktivními účastníky představitelé obcí zřizujících obsluhované knihovny (např. ve Zlínském a Jihomoravském kraji). Vzrůstá zájem o poradenskou a konzultační službu ze strany odborných knihoven. Poradenskou službou se prolínají všechny vývojové trendy (viz kap. III.). Automatizace knihovnických činností a služeb i v nejmenších místech, kulturní a vzdělávací akce pro občany v místech včetně účasti na celorepublikových kampaních zaměřených např. na podporu čtení. (Týden čtení, Den pro dětskou knihu, Celé Česko čte dětem, Škola naruby a celá řada dalších). Poradenství se v hodnoceném roce opět zaměřilo na pomoc obsluhovaným knihovnám při formulaci žádostí o granty, na pomoc při zvládnutí nové statistické evidence, využívání elektronických informačních zdrojů, automatizaci knihovnických procesů, i zavádění elektronických služeb, tvorbu a vyhodnocování dotazníků (spokojenost uživatelů), marketing v knihovnách atd. Poradenství spolu s cirkulačními soubory z výměnných fondů patřilo opět mezi nejžádanější služby poskytované v rámci RF.

O výměnné fondy a jejich cirkulaci je zájem trvale vysoký. Vysoce ceněno je rozšíření a zkvalitnění výběru knihovních fondů a stále častěji i ekonomická stránka této služby. To se projevuje i stálým růstem počtu expedovaných souborů a zvětšování jejich objemu.

Zkvalitnily se vztahy s obcemi, resp. komunikace obcí s PK a KK a vztahy obcí ke knihovnám. Svou finanční účast na fungování vlastní knihovny projevily finančním příspěvkem na společné budování VF (to v lepším případě). Je to i výsledek intenzivních jednání metodiků a ředitelů PK a KK s obcemi. V souvislosti s výše naznačeným trendem bude třeba této otázky věnovat zvýšenou pozornost. Dopady nedostatečného, byť jen časově omezeného financování výměnných fondů jsou vždy závažné a velmi obtížně odstranitelné. Tím závažnější, že by se plošně dotkly knihoven v celých regionech. Přitom důsledky se neprojevují okamžitě, nýbrž po několika letech, zato přetrvávají delší časové období. Stav, resp. kvalita a dostatečná velikost knihovního fondu je základ veškerých služeb knihoven poskytujících VKIS.

V roce 2012 byla věnována velká pozornost **vzdělávacím akcím pro obsluhované knihovny**. Vzdělávání v rámci RF **mělo sice klesající tendenci ve všech sledovaných ukazatelích, avšak obsahově bylo zaměřeno na nové trendy a směry a současně splnilo i potřeby v tradičních tématech** (viz kap. III.). Tematická zaměření vzdělávacích akcí časově předcházejí nebo kopírují hlavní vývojové trendy českého knihovnictví v regionech. PK a KK přicházejí s novými nápady, jak usnadnit dostupnost kurzů z časového a dopravního hlediska dobrovolným knihovníkům, na druhé straně se **stále nedaří získat v uspokojivém rozsahu zájem knihovníků z malých profesionalizovaných knihoven**. Akce celorepublikového významu jsou zpravidla pořádány ve spolupráci se SKIP: Co malé knihovny umějí a mohou - setkání knihovníků obecních knihoven a zástupců obcí s prezentací výsledků těch nejlepších knihoven – nositelé titulu Knihovna roku, stejně významné jsou v tomto ohledu i akce regionálního charakteru. V této souvislosti je třeba upozornit i na důležitost krajských oceňování nejlepších knihoven a knihovníků.

Tvorba VF by se mohla postupně zaměřit i na další dokumenty a nákup elektronických licencí. V každém případě musí metodici PK a KK **pokračovat ve vysvětlování představitelům obcí, jak se mohou spolupodílet na zkvalitňování VKIS** poskytovaných jejich občanům, od

příspěvku na kmenové knihovní fondy, přes příspěvek na společně budovaný VF, zlepšování prostorových podmínek a vybavení knihovny, až po **odměňování dobrovolného knihovníka** a celou řadu dalších možností.

V roce 2012 byla věnována zvýšená pozornost novelizovanému **Standardu VKIS**. Potřeba této novely byla výsledkem zlepšujících se podmínek knihoven pro poskytování VKIS, na čemž mají velký podíl právě i RF. Je již běžnou praxí, že KK každoročně vyhodnotí plnění indikátorů Standardu VKIS všech svých knihoven a s výsledky seznámí jak knihovny, tak i jejich provozovatele. KK a PK ve své hodnotící praxi vedle Standardu VKIS využívají stále více i Benchmarkingu knihoven,⁶⁵ resp. propagují jej. Tato významná pomůcka pro knihovny je již sedm let v rutinním provozu, začátkem roku 2013 měla již zhruba 250 českých účastníků.⁶⁶ Bylo by vhodné, aby KK a PK nadále podporovaly účast i menších knihoven včetně obecních s dobrovolným knihovníkem a prakticky jim s účastí pomohly. Jeho využitelnost se jeví jako zvlášť dobrá v době, kdy zřizovatelé a provozovatelé čelí finančním problémům a hledají rezervy.

Výsledky roku 2012 potvrdily, že se kvalita, resp. účinnost pomoci v rámci RF v některých krajích dostala nad standardy požadovanou úroveň. Zároveň se ale potvrdila křehkost tohoto stavu a jeho závislost na výši krajské dotace. Jestliže budou finanční problémy některých krajů trvat několik let, budou rozdíly v kvalitě knihovnických a informačních služeb mezi kraji obrovské. Bohužel stav finančního zabezpečení programu RF v roce 2013 tyto obavy jen potvrzuje. Rozdíly ve výkonu RF však nejsou závislé pouze na finančních prostředcích. Rozdíly existují a existovaly nejen mezi kraji, ale přetrvávají i mezi obvody PK jednoho kraje. Bývá to dáno jednak obsahem smlouvy PK a KK, v níž často není nesmlouván ani výkon všech 7 standardizovaných služeb, jednak charakterem obvodu – velikostí obcí, počtem obsluhovaných knihoven, dopravní dostupností, zájmem a osobnostními charakteristikami knihovníků obsluhovaných knihoven a představitelů obcí, ale v současném stadiu vývoje RF i osobností metodika a počtem knihoven, které má na starosti. **Je třeba chápat sedm standardizovaných služeb RF jako základ, na němž pak lze stavět dále a metodika jako specialistu s širokým rozhledem a nejčerstvějšími informacemi, se schopností jednat s lidmi.**

Nastal čas, kdy bude třeba **věnovat pozornost vyrovnávání rozdílů v konkrétních oblastech VKIS – zavádění elektronických forem služeb, podpoře a rozvoji komunitních funkcí obsluhovaných knihoven, dobrému umístění a vybavení knihoven atd., samozřejmě za udržení standardu 7 základních služeb RF.** To zase vyžaduje i adekvátní finanční zajištění RF knihoven, a proto bude prvořadým úkolem zajistit alespoň návrat k ekonomickým podmínkám roku 2009 – zastavení poklesu počtu metodiků, péči o jejich schopnosti a dovednosti, řešit problémy s budováním knihovních fondů, a to jak výměnných tak kmenových.

Menší profesionalizované knihovny obvodů působnosti PK a KK by měly být dalším cílem pozornosti KK a PK.

⁶⁵ Dostupné na http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=15_Vykon.htm

⁶⁶ K programu se přidaly i knihovny Slovenské republiky. Podstatně se tak rozšiřuje možnost srovnávání.

Závěrem této zprávy je vhodné upozornit i na rozvíjející se vzájemné porovnávání i oficiální soutěžení knihoven a knihovníků. Zdaleka zde již nehrají roli pouhé číselné údaje o výsledcích knihoven, ale celková úroveň služeb, postavení knihovny v životě obce, její vybavení, příjemné prostředí a obliba u uživatelů. I tento „nový“ náhled na knihovnu jako místo pro veřejnost, místo pro setkávání je třeba v rámci RF prosazovat. V současnosti jsou knihovny hodnoceny např. v rámci krajských kol soutěže Vesnice roku,⁶⁷ v rámci soutěže Knihovna roku.⁶⁸ Mnohé KK zavedly již v dřívějších letech tradiční vyhodnocování nejlepších knihoven a knihovníků (např. kraje Vysočina, Královéhradecký a Jihomoravský). Řada metodiků je členy soutěžních komisí a své zkušenosti kolegům z dalších regionů předává na pracovních setkáních členů sekce veřejných knihoven SKIP⁶⁹ i dalších pracovních i spolkových akcích. Uskutečňují se nejrůznější exkurze a studijní zájezdy do nejlepších knihoven v regionu, ČR i zahraničí. Poznatky takto získané jsou nenahraditelnou inspirací a motivací pro práci i zárodkem vlastních cílů konkrétních knihovníků.

⁶⁷ Dostupné na <http://www.vesniceroku.cz/>

⁶⁸ http://www.nkp.cz/o_knihovnach/KnRoku/2011/index.htm

⁶⁹ Dostupné na <http://www.skipcr.cz/>

Seznam zkratek

PHA	Praha
SČ	Středočeský kraj
JČ	Jihočeský kraj
PL	Plzeňský kraj
KV	Karlovarský kraj
ÚL	Ústecký kraj
LB	Liberecký kraj
HK	Královéhradecký kraj
PA	Pardubický kraj
VYS	kraj Vysočina
JM	Jihomoravský kraj
OL	Olomoucký kraj
ZL	Zlínský kraj
MS	Moravskoslezský kraj
MěK	Městská knihovna
NK ČR	Národní knihovna ČR
KI NK ČR	Knihovnický institut Národní knihovny ČR
AKS	automatizovaný knihovní systém
OPAC	Online Public Access Catalogue - veřejně přístupný online katalog
RF	regionální funkce
KK	krajská knihovna
PK	pověřená knihovna
VKIS	veřejné knihovnické a informační služby
KF	knihovní fond
VF	výměnný fond
k. j.	knihovní jednotka
sv.	svazky
ICT	informační a komunikační technologie
VT	výpočetní technika
PIK	Program internetizace knihoven
SVT	Servis výpočetní techniky

Přílohy

Financování RF z rozpočtů krajů ČR celkem, rok 2012 v porovnání s rokem 2011

52	Výkaz financování RF (sumář za celou ČR)	2011	2012	rozdíl
53	Spotřeba materiálu (číslo účtu 501)	31 638 152,42	30 983 781,11	-654 371
54	z toho nákup knihovního fondu	28 962 527,37	28 571 812,52	-390 715
55	z toho nákup DDHM	1 021 545,12	857 467,00	-164 078
56	Spotřeba energie (číslo účtu 502)	1 794 442,86	1 704 273,03	-90 170
57	Opravy a udržování (číslo účtu 511)	185 432,22	111 815,49	-73 617
58	Cestovné (číslo účtu 512)	776 574,93	611 051,00	-165 524
59	Ostatní služby (číslo účtu 518)	9 656 204,55	7 552 214,07	-2 103 990
60	z toho doprava	787 123,34	678 209,16	-108 914
61	z toho servis výpočetní techniky	923 382,50	845 350,30	-78 032
62	z toho nákup licence na elektronické zdroje	406 465,56	385 001,56	-21 464
63	z toho nákup knihovnických služeb	4 870 065,99	3 735 502,29	-1 134 564
64	Mzdové náklady (číslo účtu 521) (ř. 65,66)	52 027 020,45	49 774 054,30	-2 252 966
65	z toho platy zaměstnanců	50 843 220,45	48 572 229,30	-2 270 991
66	z toho ostatní osobní náklady	1 183 800,00	1 081 458,00	-102 342
67	Zákonné sociální pojištění (číslo účtu 524)	17 057 350,29	16 606 050,61	-451 300
68	Sociální náklady (číslo účtu 527 a 528)	1 171 415,91	896 921,30	-274 495
69	Jiné ostatní náklady (číslo účtu 549)	249 069,07	122 909,43	-126 160
70	Ostatní provozní náklady (neuvedeny v ř. 53, 56-59,64,67-69)	203 100,71	695 884,23	492 784
71	Provozní náklady celkem (součet ř. 53,56 - 59, 64,67 -70)	114 758 763,41	109 058 954,57	-5 699 809
72	Investiční náklady	0,00	0,00	
73	Náklady celkem (součet ř. 71 a 72)	114 758 763,41	109 058 954,57	-5 699 809
74				
75	Přidělená dotace	114 750 887,71	109 038 260,00	-5 712 628
76	Vráceno do krajského rozpočtu	7 876	20 695	12 819
80	Financování regionálních funkcí z jiných zdrojů (vlastní zdroje)			
81	Náklady za rok	2011	2012	rozdíl
82	Spotřeba materiálu (č. účtu 501)	1 314 551,63	1 530 463,88	215 912,25
83	z toho na nákup knihovního fondu	872 260,46	1 370 150,41	497 889,95
84	Mzdové náklady (číslo účtu 521)	1 210 949,70	3 598 809,95	2 387 860,25
85	z toho platy zaměstnanců	1 202 449,70	3 518 213,95	2 315 764,25
86	z toho ostatní osobní náklady	8 500,00	110 150,00	101 650,00
87	Zákonné sociální pojištění (číslo účtu 524)	642 158,20	1 205 900,75	563 742,55
88	Ostatní provozní náklady (neuvedené v ř. 82 - 87)	619 115,61	1 984 643,89	1 365 528,28
89	Provozní náklady celkem (součet ř. 82, 84, 87, 88)	3 786 775,14	8 319 818,47	4 533 043,33
90	Investiční náklady	0,00	0,00	0,00
91	Náklady celkem (součet ř. 89 + 90)	3 786 775,14	8 319 818,47	4 533 043,33
	Náklady za rok	2011	2012	rozdíl
92	Finanční prostředky obcí na fond knihoven a jeho zpracování	15 273 950,02	14 675 746,31	-598 203,71
93	Na nákup knihovního fondu pro knihovny (z prostředků obcí)	13 807 561,22	13 399 334,41	-408 226,81
94	Na zpracování knihovního fondu pro knihovny (z prostředků obcí)	1 466 388,80	1 276 411,90	-189 976,90
	Další finanční podpora knihoven z krajského rozpočtu (mimo prostředky určené na RF)	2011	2012	rozdíl
95	Celkové částky, které knihovny získaly	429 200,00	658 420,00	229 220,00
96	Z krajských grantových programů určených nejen knihovnám	429 200,00	618 420,00	189 220,00
97	Z krajských grantových programů určených výhradně knihovnám	0,00	40 000,00	40 000,00
98	Podíl obcí na nákupu výměnného fondu	2011	2012	rozdíl
99	Počet obcí přispívajících na nákup výměnného fondu	368	507	139
100	Částka poskytnutá na výměnný fond (za přispívající obce celkem)	2 258 975,00	2 335 382,00	76 408,00

Přehled financování RF v ČR celkem v letech 2005, 2009, 2011 a 2012

Výkaz financování Č RF (sumář za celou ČR)	2005	2009	2011	2012
Spotřeba materiálu (číslo účtu 501)	40 770 425	43 308 744	31 638 152	30 983 781
z toho nákup knihovního fondu	35 366 383	39 446 042	28 962 527	28 571 813
z toho nákup DDHM	3 156 163	1 543 260	1 021 545	857 467
Spotřeba energie (číslo účtu 502)	1 531 332	2 018 569	1 794 442	1 704 273
Opravy a udržování (číslo účtu 511)	589 689	212 032	185 432	111 815
Cestovné (číslo účtu 512)	857 643	882 253	776 574	611 051
Ostatní služby (číslo účtu 518)	12 841 242	12 299 682	9 656 204	7 552 214
z toho doprava	787 632	957 011	787 123	678 209
z toho servis výpočetní techniky	1 159 476	1 101 751	923 382	845 350
z toho nákup licence na el. zdroje	844 732	823 932	406 465	385 002
z toho nákup knihovnických služeb	6 176 800	5 810 007	4 870 065	3 735 502
Mzdové náklady (číslo účtu 521) (ř. 65,66)	51 015 420	54 962 020	52 027 0205	49 774 054
z toho platy zaměstnanců	49 904 884	53 653 796	50 843 220	48 572 229
z toho ostatní osobní náklady	1 212 536	1 308 224	1 183 800	1 081 458
Zákonné sociální pojištění (číslo účtu 524)	17 740 698	17 922 381	17 057 350	16 606 051
Sociální náklady (číslo účtu 527 a 528)	1 236 030	1 323 520	1 171 415	896 921
Jiné ostatní náklady (číslo účtu 549)	250 482	223 934	249 069	122 909
Ostatní provozní náklady (neuveďeny v ř. 53, 56-59,64,67-69)	654 072	525 137	203 100	695 884
Provozní náklady celkem (součet ř. 53,56 - 59, 64,67 - 70)	127487 034	133678274	114758 763	109058955
Investiční náklady	0	0	0	0
Náklady celkem (součet ř. 71 a 72)	127 487 034	133 678 274	114 58 763	109 058 955
Přídělená dotace	127187 000	133539 500	114750 887	109 038 260
Financování regionálních funkcí z jiných zdrojů (vlastní zdroje)				
Náklady za rok	2005	2009	2011	2 012
Spotřeba materiálu (č. účtu 501)		1 490 686	1 314 552	1 530 464
z toho na nákup knihovního fondu		1 299 178	872 260	1 370 150
Mzdové náklady (číslo účtu 521)	1 560 388	1 794 416	1 210 950	3 598 810
z toho platy zaměstnanců	1 545 954	1 727 785	1 202 450	3 518 214
z toho ostatní osobní náklady	14 434	58 902	8 500	110 150
Zákonné sociální pojištění (číslo účtu 524)	603 445	610 633	642 158	1 205 901
Ostatní provozní náklady (neuveďené v ř. 82 - 87)	1 352 899	444 046	619 116	1 984 644
Provozní náklady celkem (součet ř. 82, 84, 87, 88)	3 516 732	4 339 781	3 786 775	8 319 818
Investiční náklady	0		0	0
Náklady celkem (součet ř. 89 a 90)	3 516 732	4 339 781	3 786 775	8 319 818
Náklady za rok	2005	2009	2011	2 012
Finanční prostředky obcí na fond knihoven a jeho zpracování	16 907 706	13 878 727	15 273 950	14 675 746
Na nákup knihovního fondu pro knihovny (z prostředků obcí)	16 079 013	12 836 448	13 807 561	13 399 334
Na zpracování knihovního fondu pro knihovny (z prostředků obcí)	828 694	1 042 279	1 466 389	1 276 412
Další finanční podpora knihoven z krajského rozpočtu (mimo prostředky určené na RF)	2005	2009	2011	2 012
Celkové částky, které knihovny získaly	neevidováno	4 558 500	429 200	658 420
Z krajských grantových programů určených nejen knihovnám		690 000	429 200	618 420
Z krajských grantových programů určených výhradně knihovnám		3 868 500	0	40 000
Podíl obcí na nákupu výměnného fondu		2 009	2011	2 012
Počet obcí přispívajících na nákup výměnného fondu		352	368	507
Částka poskytnutá na výměnný fond (za přispívající obce celkem)		2 381 507	2 258 975	2 335 382

Statistický výkaz výkonů RF – celostátní sumář	rok 2011	2012	rozdíl
Název knihovny (v sumáři počet PK + KK)	85 + 14	86 +14	1 PK
Počet pracovníků zajišťujících regionální funkce	223,616	225,9	2,3
Počet obsluhovaných knihoven	5 979	5 982	3
Poradenská a konzultační činnost		0	0
počet obslužených knihoven	6 445	6 187	-258
počet poskytnutých konzultací	23 966	21 705	-2 261
počet metodických návštěv	11 634	11 790	156
Statistika knihovnických činností Kult (MK) 12 - 01			
počet obslužených knihoven	6 449	6 442	-7
počet zpracovaných statistických výkazů	6 547	6 598	51
Vzdělávání knihovníků, semináře			
počet obslužených knihoven	3 582	3 278	-304
počet všech vzdělávacích akcí	802	941	139
z toho: počet akcí v rámci RF	545	544	-1
počet všech účastníků	12 901	16 200	3 299
z toho: počet účastníků akcí v rámci RF	7 145	7 565	420
počet všech vyučovacích hodin	4 762	4 644	-118
z toho: počet vyučovacích hodin v rámci RF	2 241	1 838	-403
Porady			
počet obslužených knihoven	3 214	2 475	-739
počet akcí	393	378	-15
počet účastníků	4 990	4 743	-247
Pomoc při revizi a aktualizaci KF			
počet obslužených knihoven	1 137	1 066	-71
počet revidovaných knihovních jednotek	2 187 190	2 197 879	10 689
počet revidovaných knihoven	674	645	-29
Nákup KF z prostředků provozovatelů (obcí)			
počet obslužených knihoven	1 224	1 119	-105
počet nakoupených knihovních jednotek	94 146	93 369	-777
Zpracování KF z prostředků provozovatelů (obcí)			
počet obslužených knihoven	1 525	1 608	83
počet zpracovaných knihovních jednotek	158 128	155 852	-2 276
Výměnný fond (v knihovních jednotkách)			
stav výměnného fondu k 31.12.	3 062 950	3 170 527	107 577
roční přírůstek VF	185 036	184 729	-307
zakoupeno z finančních prostředků kraje na RF	167 220	160 823	-6 397
zakoupeno z finančních prostředků obce	12 029	14 228	2 199
zakoupeno z finančních prostředků dalších zdrojů	4 854	5 444	590
Cirkulace VF			
počet obslužených knihoven	5 257	5 254	-3
počet expedovaných souborů	22 034	22 806	772
počet svazků v souborech	1 250 357	1 305 930	55 573
Servis výpočetní techniky			
počet obslužených knihoven	887	831	-56
počet akcí	1 559	1 425	-134
Doprava v rámci výkonu RF			
počet obslužených knihoven	5 151	5 235	84
počet ujetých km	308 015	306 414	-1 601

Výkony RF 2002, 2005, 2009, 2011 a 2012 (sumáře za ČR)

Výkony RF, roční sumáře za ČR , srovnání let	2002	2005	2009	2011	2012
PK + KK	75 + 14	95 + 14	85 +14	85 + 14	86 +14
Počet pracovníků zajišťujících RF	219,1	269	243	223,6	225,9
Počet obsluhovaných knihoven	5 687	6 081	6 019	5 979	5 982
Poradenská a konzultační činnost					0
počet obslužených knihoven	5 389	6 395	6 553	6 445	6 187
počet poskytnutých konzultací	13 162	19 988	21 420	23 966	21 705
počet metodických návštěv	9 294	11 550	12 004	11 634	11 790
Statistika knihovnických činností KULT					
počet obslužených knihoven	5 414	6 537	6 506	6 449	6 442
počet zpracovaných statistických výkazů	5 679	6 827	6 079	6 547	6 598
Vzdělávání knihovníků, semináře					
počet obslužených knihoven	3 175	3 920	3 947	3 582	3 278
počet všech vzdělávacích akcí	899	863	987	802	941
z toho počet akcí v rámci RF	X	556	628	545	544
počet všech účastníků	10 120	11 367	13 921	12 901	16 200
z toho počet účastníků akcí v rámci RF	X	6 198	8 259	7 145	7 565
počet všech vyučovacích hodin	4 854	6 172	6 525	4 762	4 644
z toho počet vyučovacích hodin v rámci RF	X	2 817	2 892	2 241	1 838
Porady					
počet obslužených knihoven	2 233	2 915	3 037	3 214	2 475
počet akcí	429	474	458	393	378
počet účastníků	4 769	4 981	5 459	4 990	4 743
Pomoc při revizi a aktualizaci KF					
počet obslužených knihoven	922	1 185	1 029	1 137	1 066
počet revidovaných k. j.	1 747 259	2 308 759	1 885 668	2 187 190	2 197 879
počet revidovaných knihoven	454	705	665	674	645
Nákup KF z prostředků obcí					
počet obslužených knihoven	1 111	1 224	1 030	1 224	1 119
počet knihovních jednotek	95 415	100 989	93 888	94 146	93 369
Zpracování KF z prostředků obcí					
počet obslužených knihoven	1 255	1 489	1 409	1 525	1 608
počet zpracovaných knihovních jednotek	184 030	132 408	157 298	158 128	155 852
Výměnný fond					
stav výměnného fondu k 31.12	1 400 124	2 239 925	2 778 524	3 062 950	3 170 527
roční přírůstek VF	184 415	247 418	240 186	185 036	184 729
zakoupeno z dotace na regionální funkce	197 256	223 736	219 684	167 220	160 823
zakoupeno z prostředků obce	13 468	18 488	12 105	12 029	14 228
zakoupeno z prostředků dalších zdrojů	11 466	2 978	7 290	4 854	5 444
Cirkulace VF					
počet obslužených knihoven	3 390	5 078	5 299	5 257	5 254
počet expedovaných souborů	9 623	19 377	20 958	22 034	22 806
počet svazků v souborech	408 221	876 112	1 182 925	1 250 357	1 305 930
Servis výpočetní techniky					
počet obslužených knihoven	397	586	768	887	831
počet akcí	1 093	1 185	1 557	1 559	1 425
Doprava v rámci výkonu RF					
počet obslužených knihoven	4 099	5 214	5 336	5 151	5 235
počet ujetých km	271 628	363 753	355 372	308 015	306 414

Porovnání výkonů RF v letech 2005 a 2012 (sumáře za ČR)

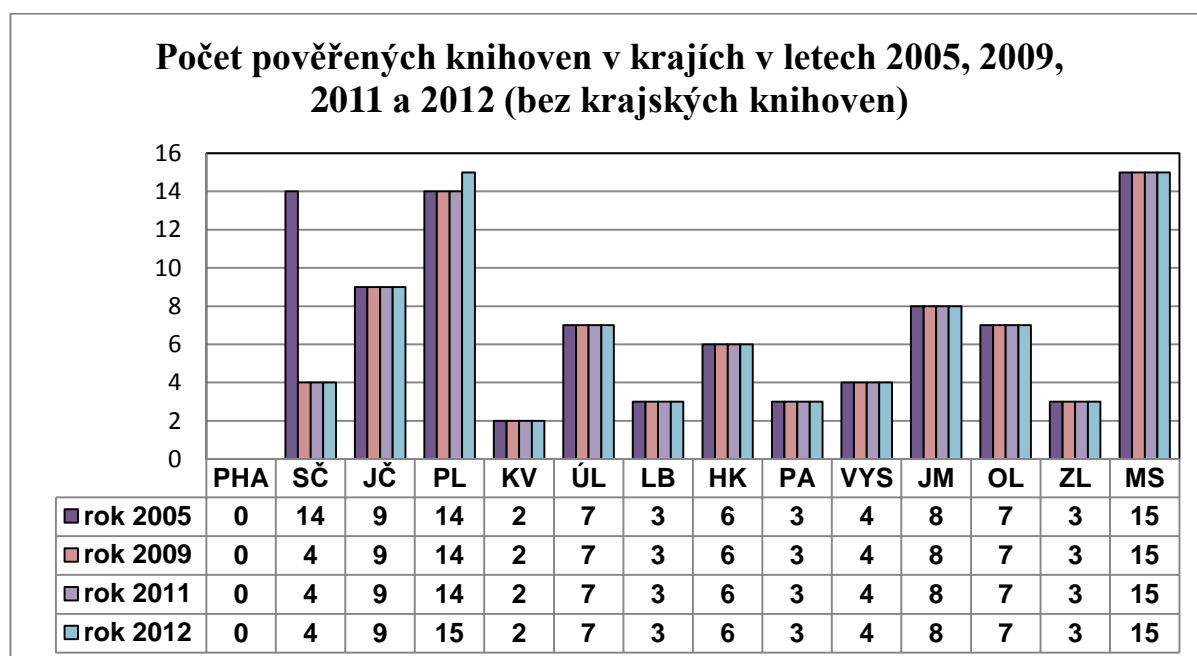
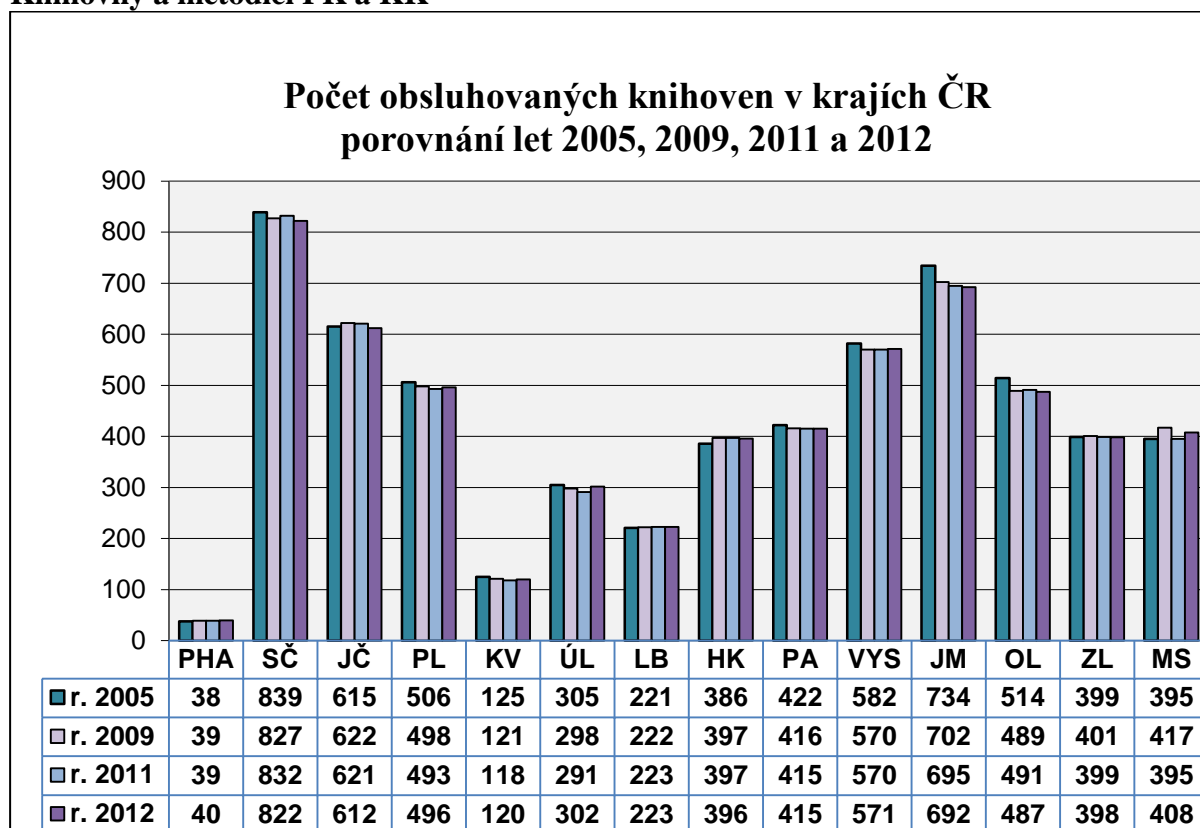
Výkony RF, roční sumáře za ČR, srovnání let	2005	2012	rozdíl
PK + KK	95 + 14	86 + 14	
Počet pracovníků zajišťujících RF	269	225,9	-43,34
Počet obsluhovaných knihoven	6 081	5 982	-99
Poradenská a konzultační činnost			
počet obslužených knihoven	6 395	6 187	-208
počet poskytnutých konzultací	19 988	21 705	1 717
počet metodických návštěv	11 550	11 790	240
Statistika knihovnických činností KULT			
počet obslužených knihoven	6 537	6 442	-95
počet zpracovaných statistických výkazů	6 827	6 598	-229
Vzdělávání knihovníků, semináře			
počet obslužených knihoven	3 920	3 278	-642
počet všech vzdělávacích akcí	863	941	78
z toho počet akcí v rámci RF	556	544	-12
počet všech účastníků	11 367	16 200	4 833
z toho počet účastníků akcí v rámci RF	6 198	7 565	1 367
počet všech vyučovacích hodin	6 172	4 644	-1 529
z toho počet vyučovacích hodin v rámci RF	2 817	1 838	-980
Porady			
počet obslužených knihoven	2 915	2 475	-440
počet akcí	474	378	-96
počet účastníků	4 981	4 743	-238
Pomoc při revizi a aktualizaci KF			
počet obslužených knihoven	1 185	1 066	-119
počet revidovaných k. j.	2 308 759	2 197 879	-110 880
počet revidovaných knihoven	705	645	-60
Nákup KF z prostředků obcí			
počet obslužených knihoven	1 224	1 119	-105
počet knihovních jednotek	100 989	93 369	-7 620
Zpracování KF z prostředků obcí			
počet obslužených knihoven	1 489	1 608	119
počet zpracovaných knihovních jednotek	132 408	155 852	23 444
Výměnný fond			
stav výměnného fondu k 31.12	2 239 925	3 170 527	930 602
roční přírůstek VF	247 418	184 729	-62 689
zakoupeno z dotace na regionální funkce	223 736	160 823	-62 913
zakoupeno z prostředků obce	18 488	14 228	-4 260
zakoupeno z prostředků dalších zdrojů	2 978	5 444	2 466
Cirkulace VF			
počet obslužených knihoven	5 078	5 254	176
počet expedovaných souborů	19 377	22 806	3 429
počet svazků v souborech	876 112	1 305 930	429 818
Servis výpočetní techniky			
počet obslužených knihoven	586	831	245
počet akcí	1 185	1 425	240
Doprava v rámci výkonu RF			
počet obslužených knihoven	5 214	5 235	21
počet ujetých km	363 753	306 414	-57 339

Porovnání výkonů roku 2012 s rokem 2002 (1. rokem fungování RF)
Příloha č. 6

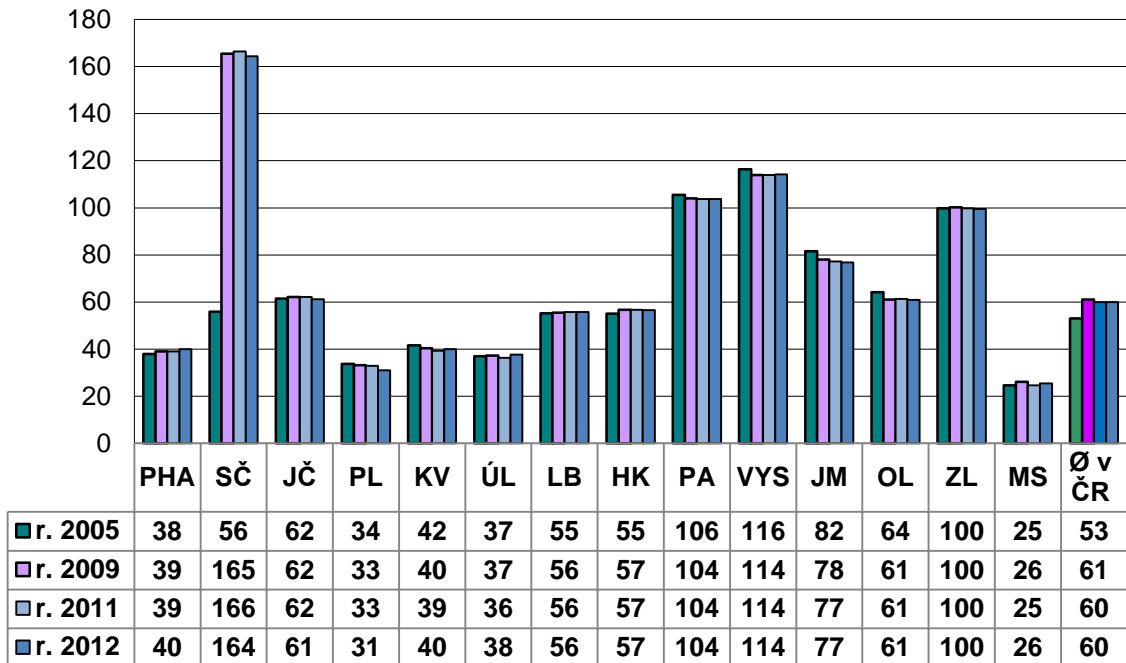
ČR celkem	2002	2012	rozdíl
PK + KK	75 + 14	86+14	
Počet pracovníků zajišťujících RF	219,1	225,898	6,8
Počet obsluhovaných knihoven	5 687	5 982	295
Poradenská a konzultační činnost			
počet obslužených knihoven	5 389	6 187	798
počet poskytnutých konzultací	13 162	21 705	8 543
počet metodických návštěv	9 294	11 790	2 496
Statistika knihovnických činností KULT			
počet obslužených knihoven	5 414	6 442	1 028
počet zpracovaných statistických výkazů	5 679	6 598	919
Vzdělávání knihovníků, semináře			
počet obslužených knihoven	3 175	3 278	103
počet všech vzdělávacích akcí	899	941	42
z toho počet akcí v rámci RF	X	544	545
počet všech účastníků	10 120	16 200	6 080
z toho počet účastníků akcí v rámci RF	X	7 565	7 753
počet všech vyučovacích hodin	4 854	4 644	-211
z toho počet vyučovacích hodin v rámci RF	X	1 838	2 580
Porady			
počet obslužených knihoven	2 233	2 475	242
počet akcí	429	378	-51
počet účastníků	4 769	4 743	-26
Pomoc při revizi a aktualizaci KF			
počet obslužených knihoven	922	1 066	144
počet revidovaných k. j.	1 747 259	2 197 879	450 620
počet revidovaných knihoven	454	645	191
Nákup KF z prostředků obcí			
počet obslužených knihoven	1 111	1 119	8
počet knihovních jednotek	95 415	93 369	-2 046
Zpracování KF z prostředků obcí			
počet obslužených knihoven	1 255	1 608	353
počet zpracovaných knihovních jednotek	184 030	155 852	-28 178
Výměnný fond			
stav výměnného fondu k 31.12	1 400 124	3 170 527	1 770 403
roční přírůstek VF	184 415	184 729	314
zakoupeno z dotace na regionální funkce*	197 256	160 823	-36 433
zakoupeno z prostředků obce	13 468	14 228	760
zakoupeno z prostředků dalších zdrojů	11 466	5 444	-6 022
Cirkulace VF			
počet obslužených knihoven	3 390	5 254	1 864
počet expedovaných souborů	9 623	22 806	13 183
počet svazků v souborech	408 221	1 305 930	897 709
Servis výpočetní techniky			
počet obslužených knihoven	397	831	434
počet akcí	1 093	1 425	332
Doprava v rámci výkonu RF			
počet obslužených knihoven	4 099	5 235	1 136
počet ujetých km	271 628	306 414	34 786

Regionální funkce v krajích ČR, grafické vyjádření

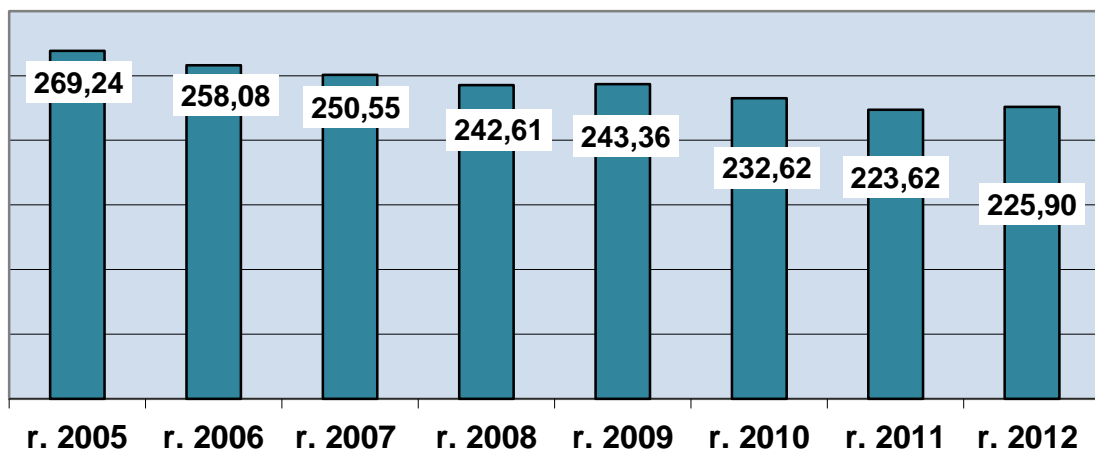
Knihovny a metodici PK a KK

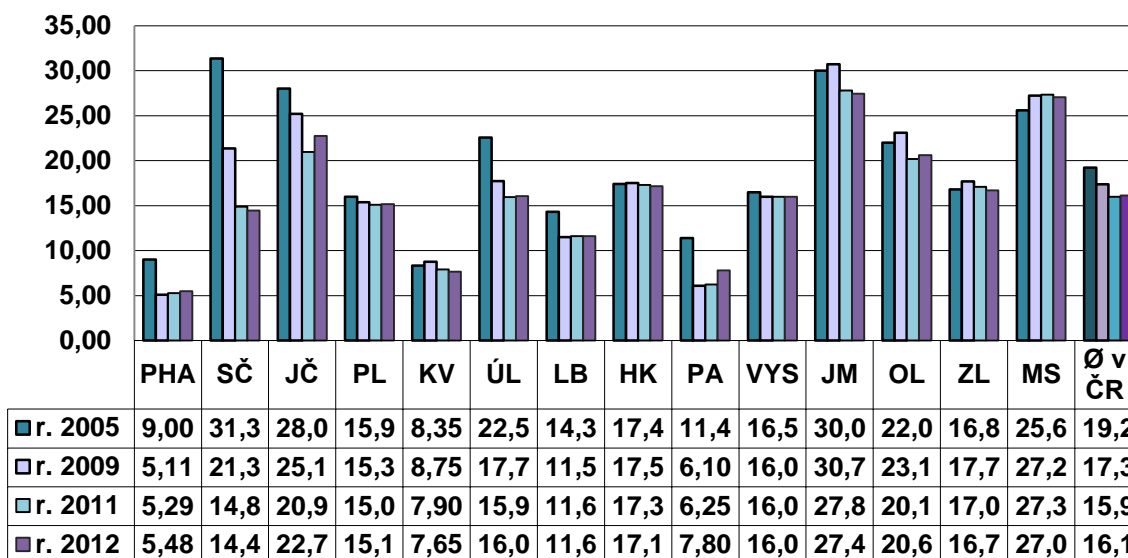
**Počet obsluhovaných knihoven na 1 PK (či KK) v krajích
v letech 2005, 2009, 2011 a 2012**

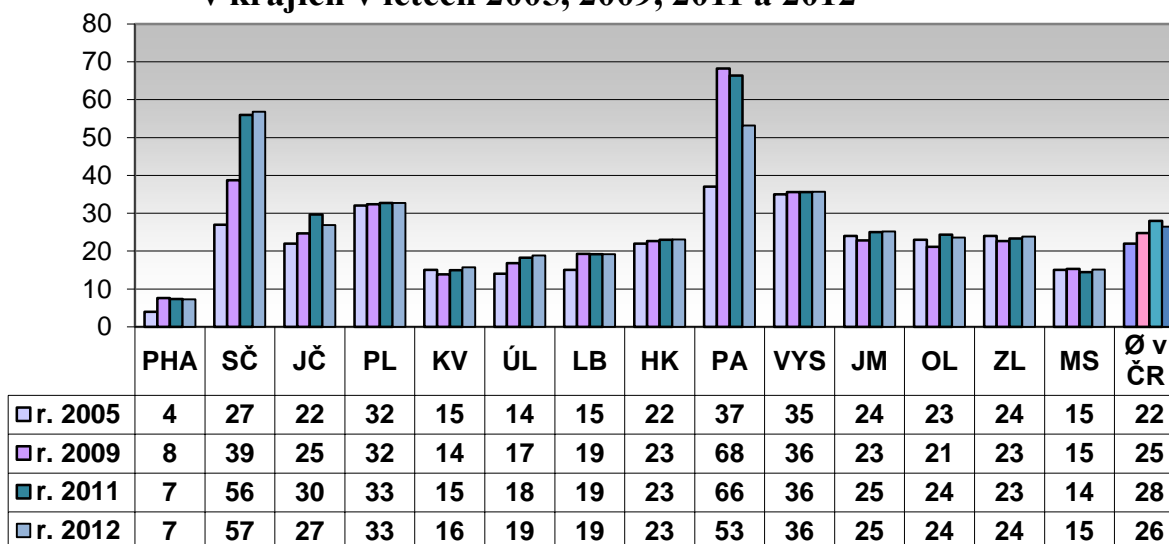
**Počet pracovních úvazků na výkon RF v ČR celkem
v letech 2005 až 2012**

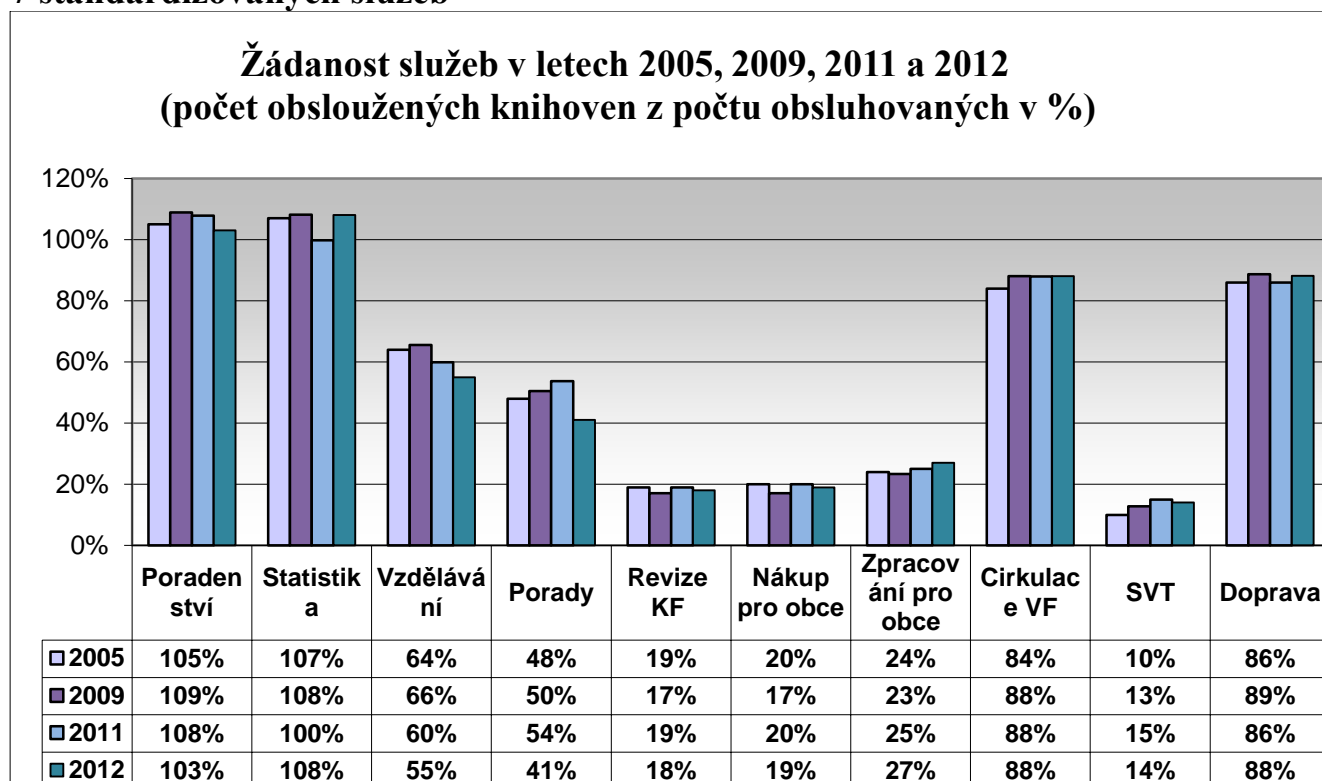
Změny v počtech metodiků v krajích ČR v letech 2005, 2009, 2011 a 2012

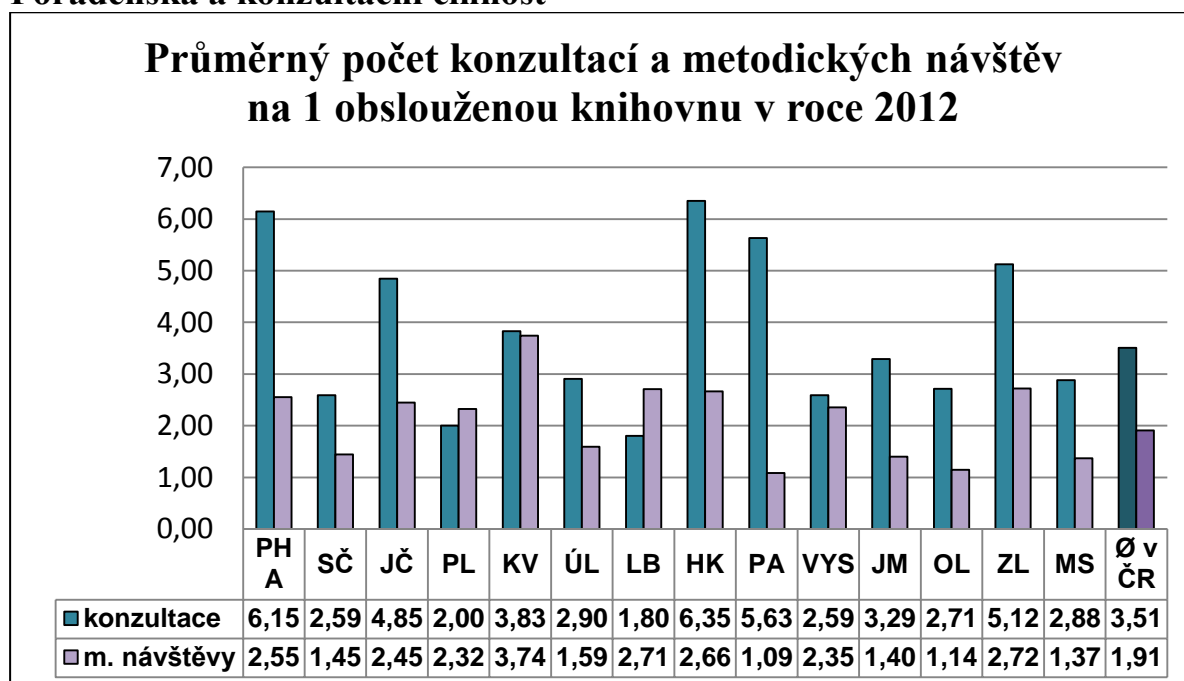
Počet obsluhovaných knihoven na 1 pracovní úvazek metodika v krajích v letech 2005, 2009, 2011 a 2012

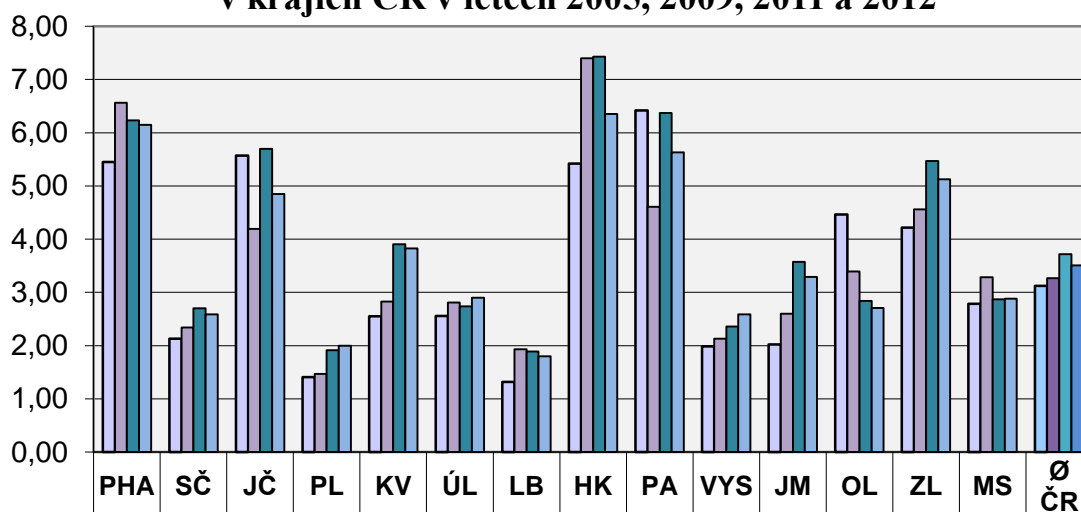
7 standardizovaných služeb

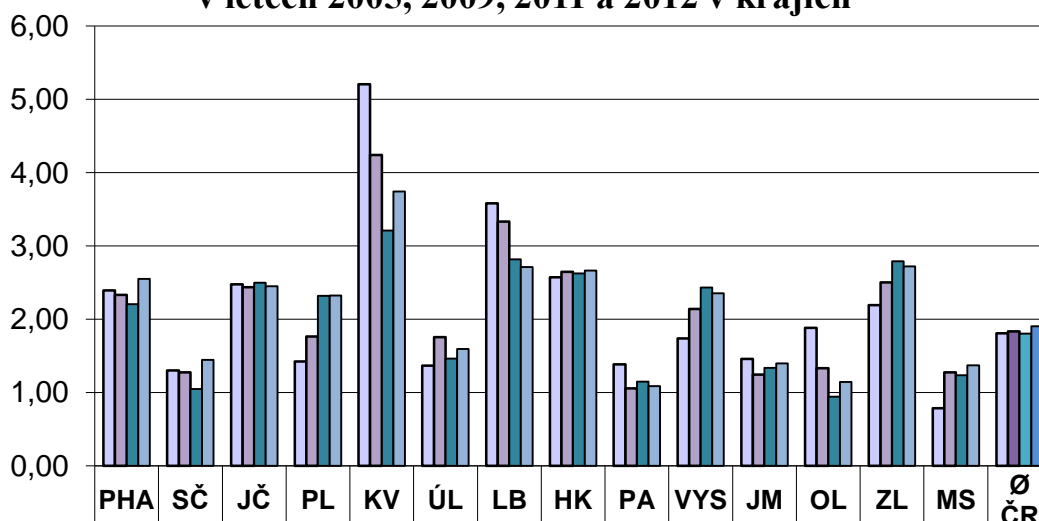
Poradenská a konzultační činnost

**Průměrný počet konzultací na 1 obsluženou knihovnu
v krajích ČR v letech 2005, 2009, 2011 a 2012**

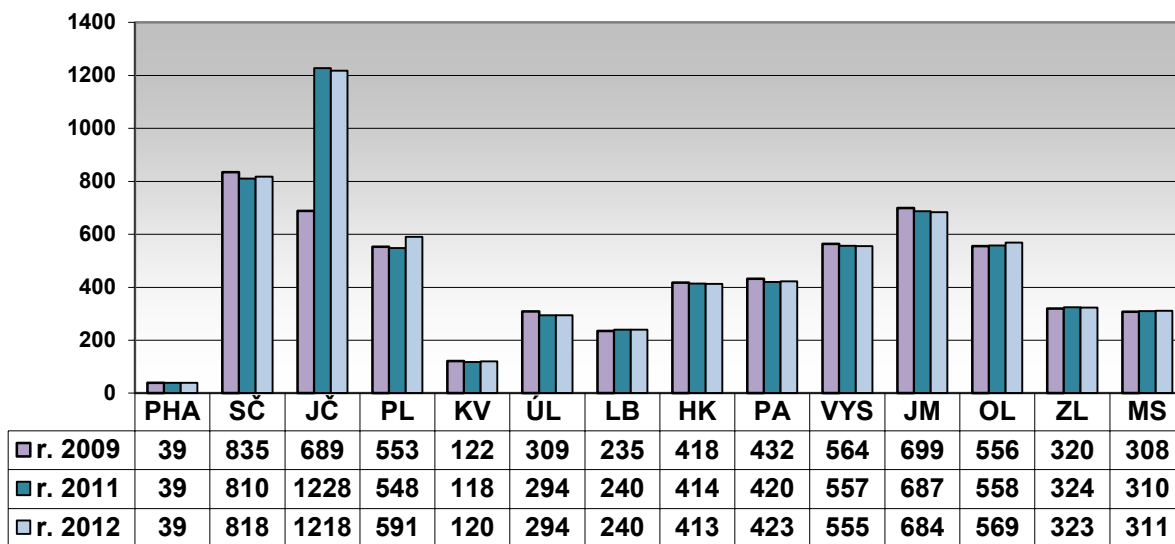

**Průměrný počet metod. návštěv v 1 obslužené knihovně
v letech 2005, 2009, 2011 a 2012 v krajích**

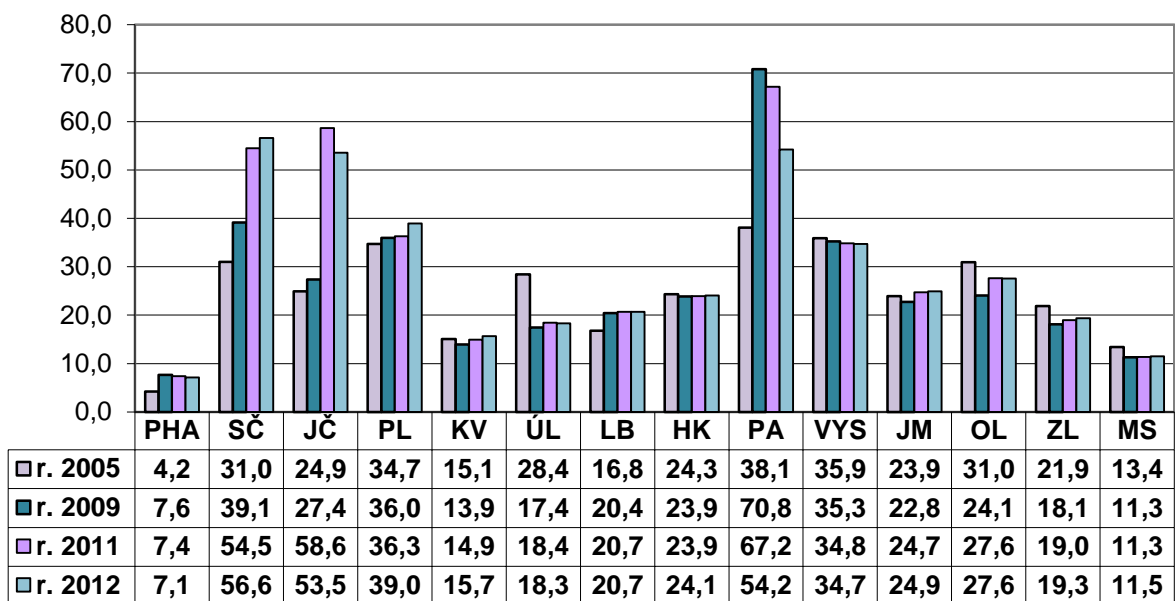

Statistika

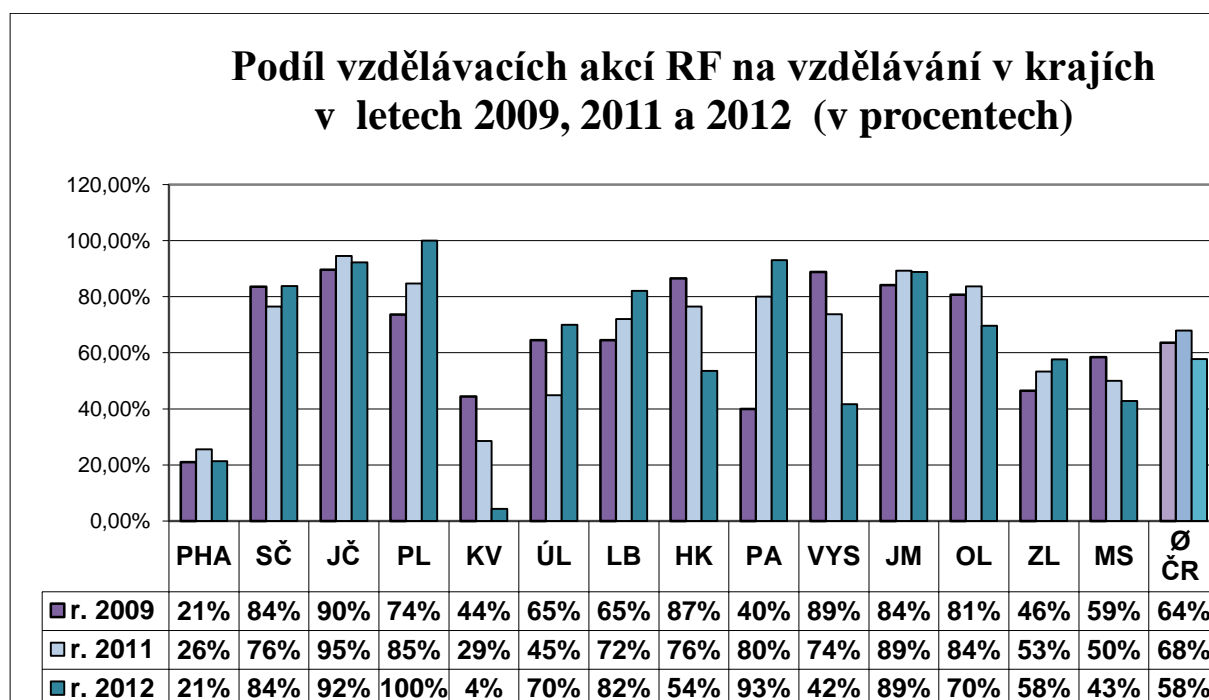
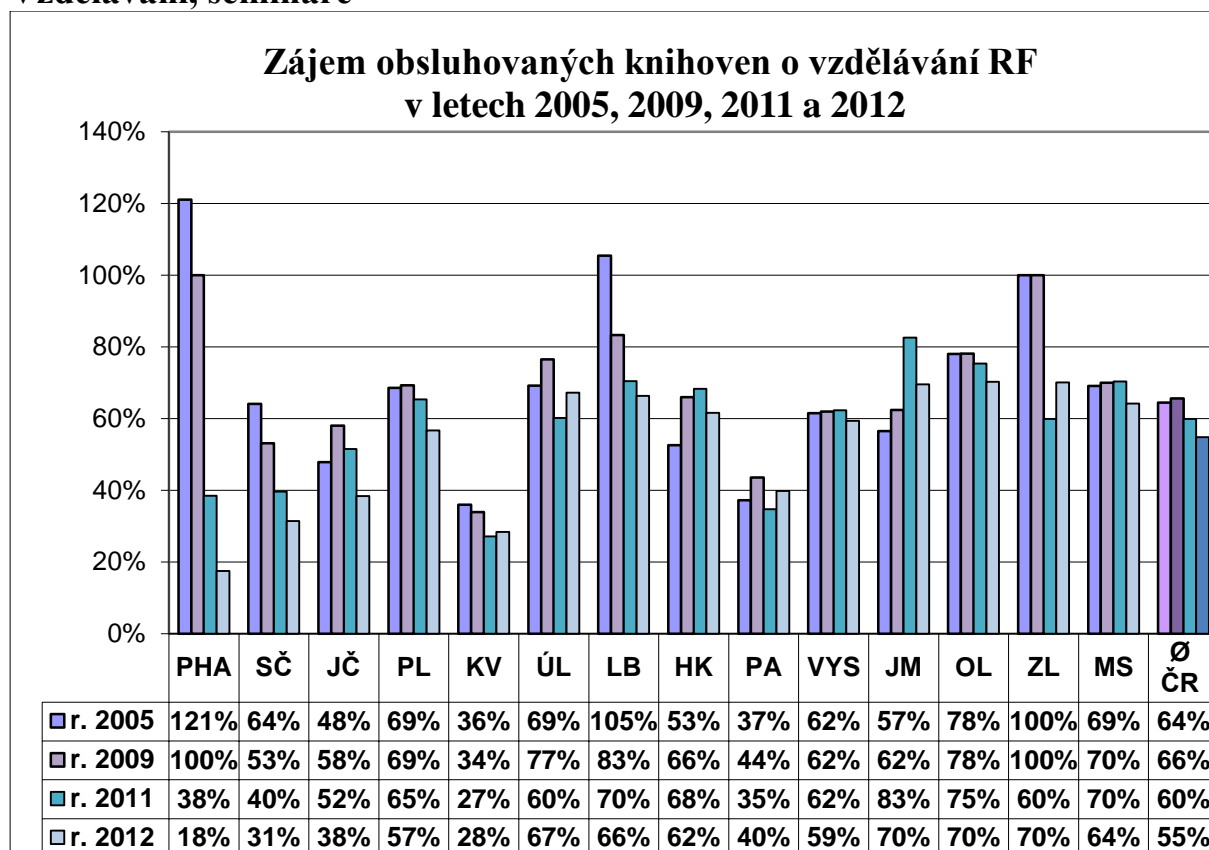
**Počet zpracovaných statistických výkazů v krajích ČR
v letech 2009, 2011 až 2012**

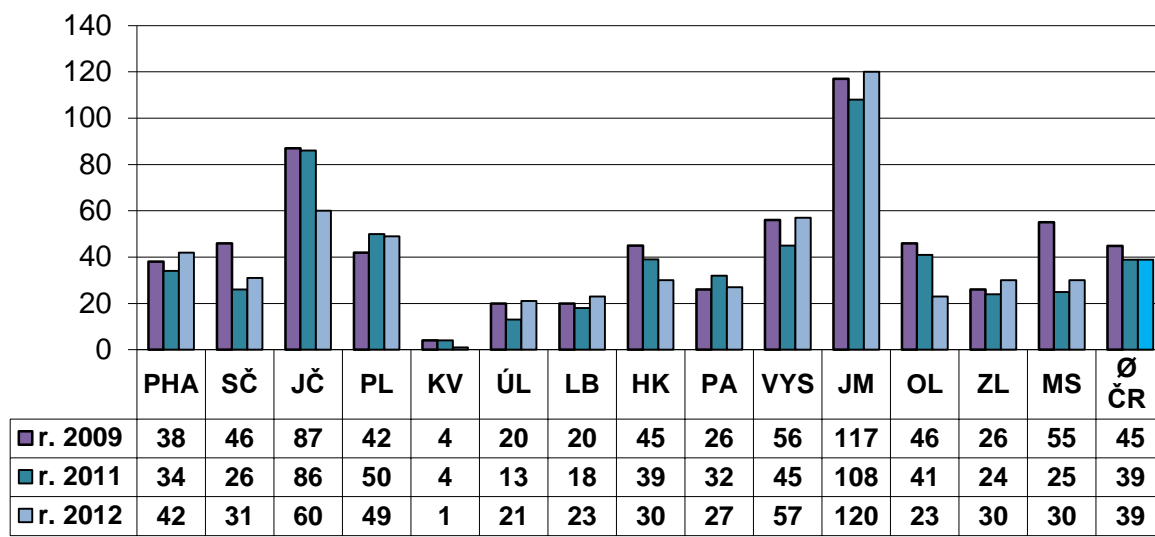
**Průměrný počet zpracovaných (uložených) statist. výkazů
na 1 pracovníka v krajích v letech 2005, 2009, 2011 až 2012**

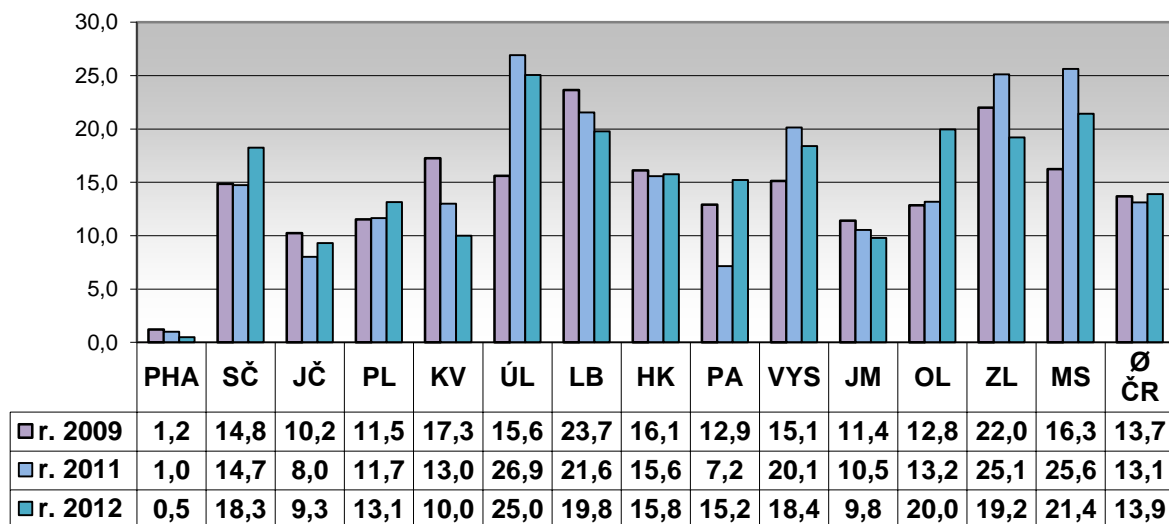
Vzdělávání, semináře

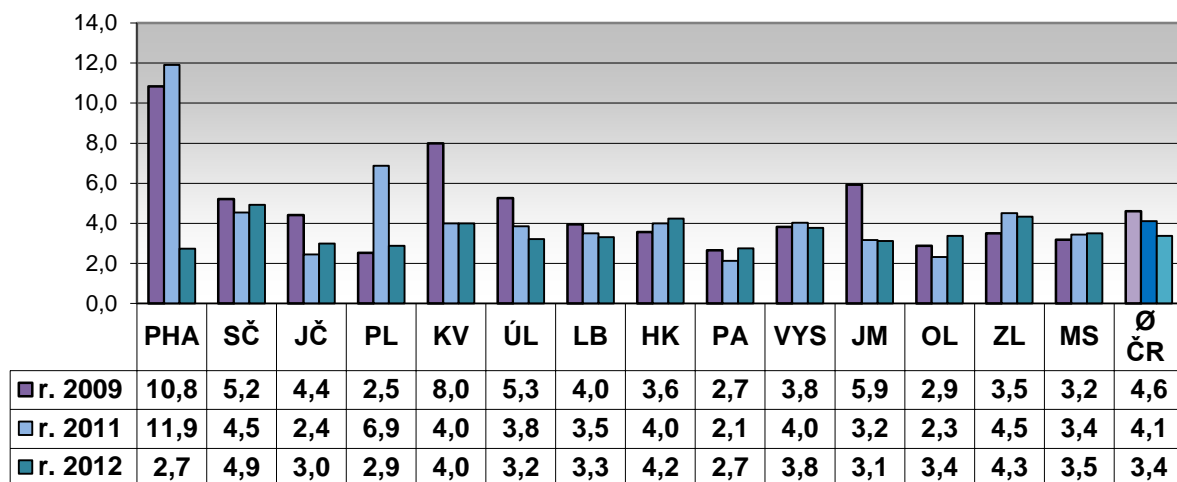
Počet vzdělávacích akcí RF v krajích v letech 2009, 2011 a 2012

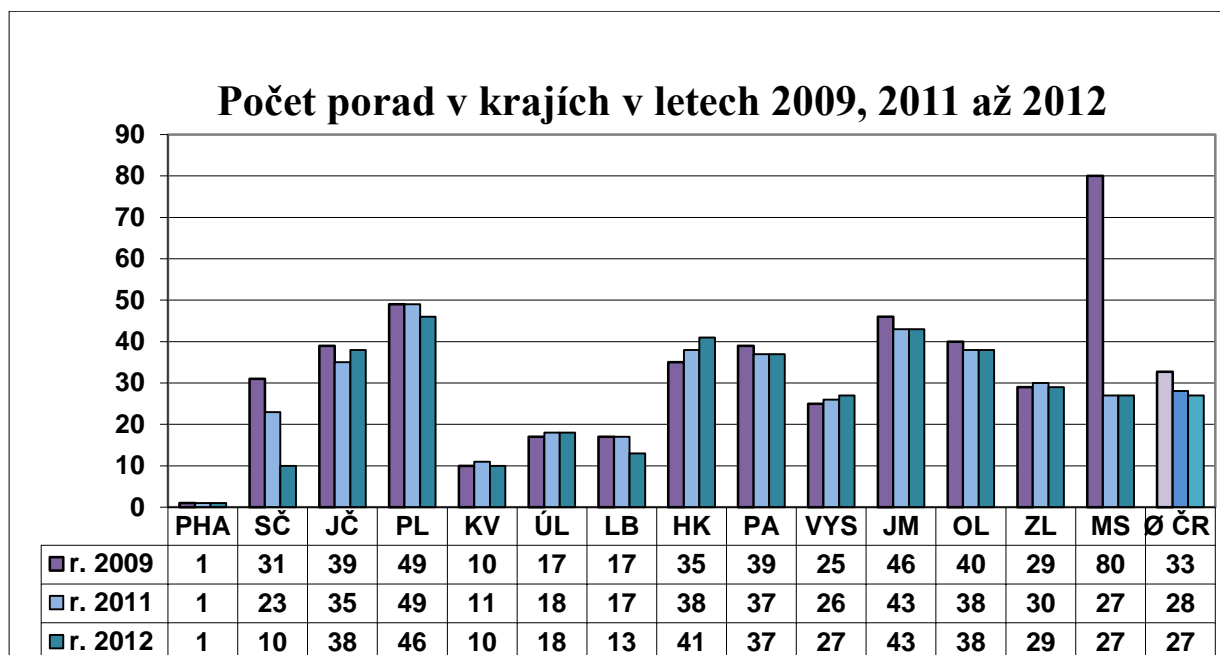
Průměrný počet účastníků na 1 vzdělávací akci RF v letech 2009, 2011 až 2012

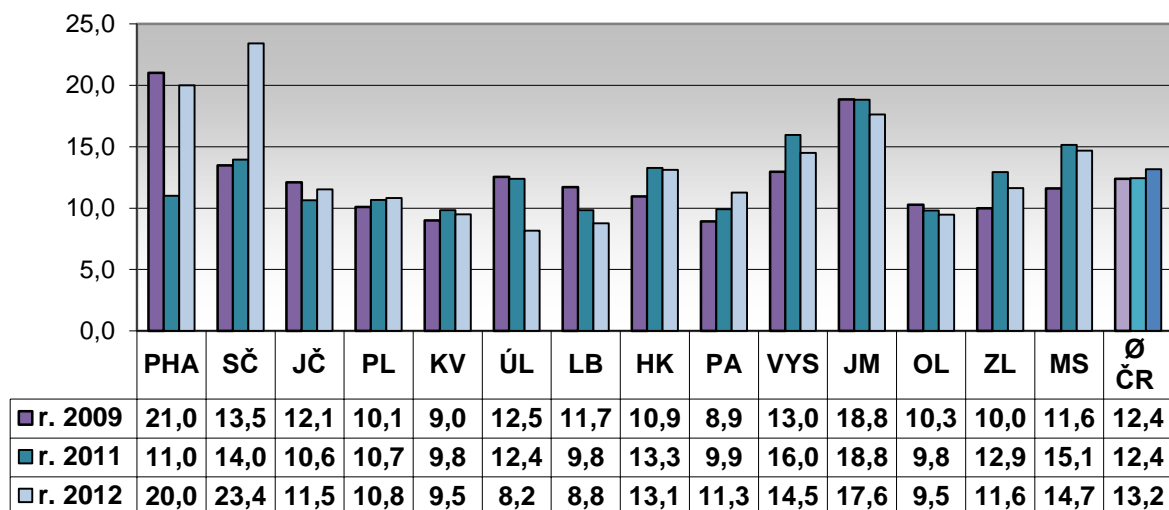
Průměrná délka trvání 1 vzdělávací akce RF v hodinách v letech 2009, 2011 až 2012

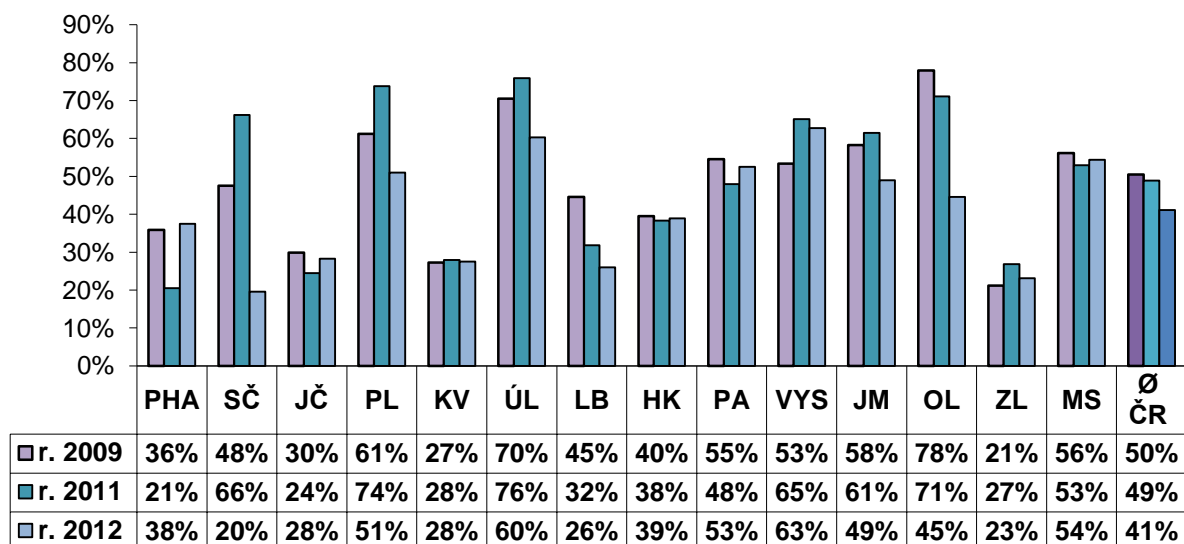
Porady

Průměrný počet účastníků jedné porady v krajích v letech 2009, 2011 a 2012

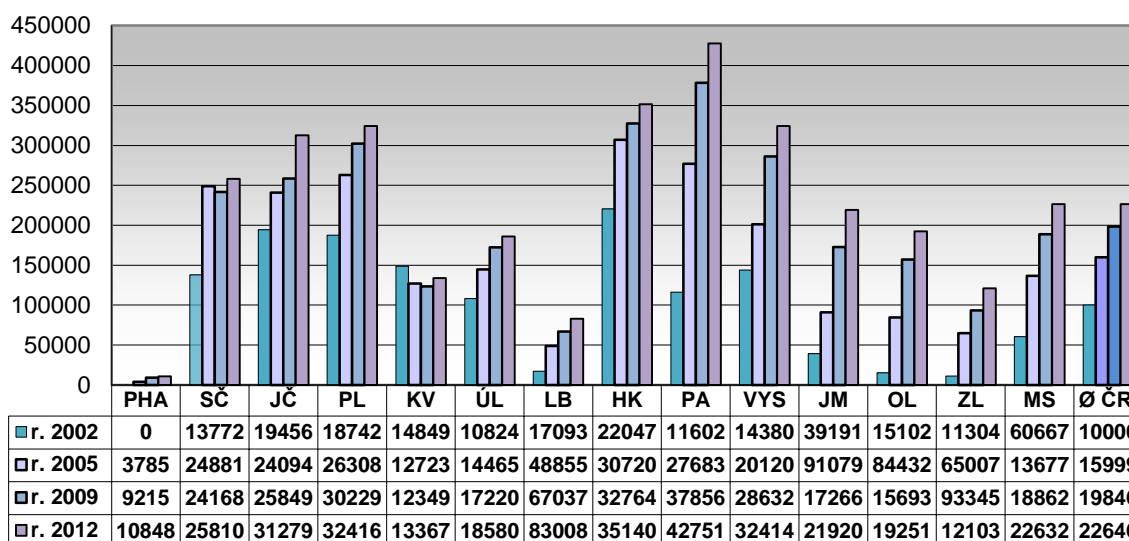

Účast knihoven na poradách v letech 2009, 2011 a 2012 (procento z obsluhovaných knihoven)

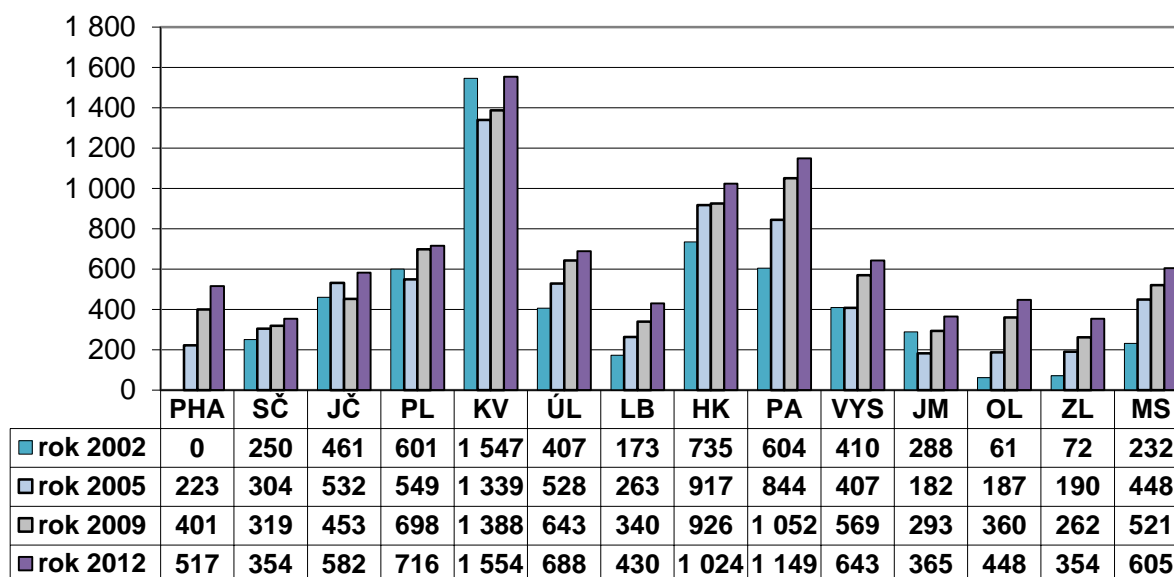

Tvorba výměnných fondů

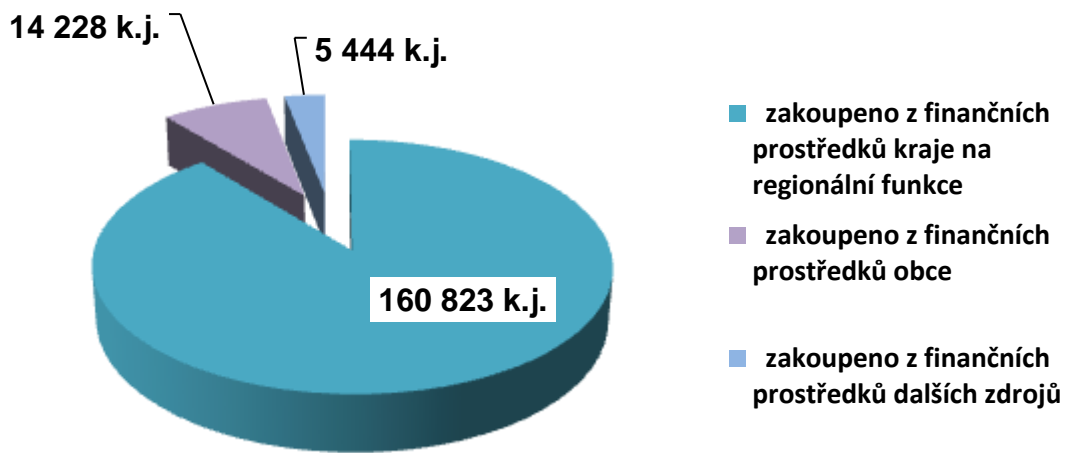
Stav VF k 31.12. 2002, 2005, 2009 a 2012 v krajích
(v knihovních jednotkách)

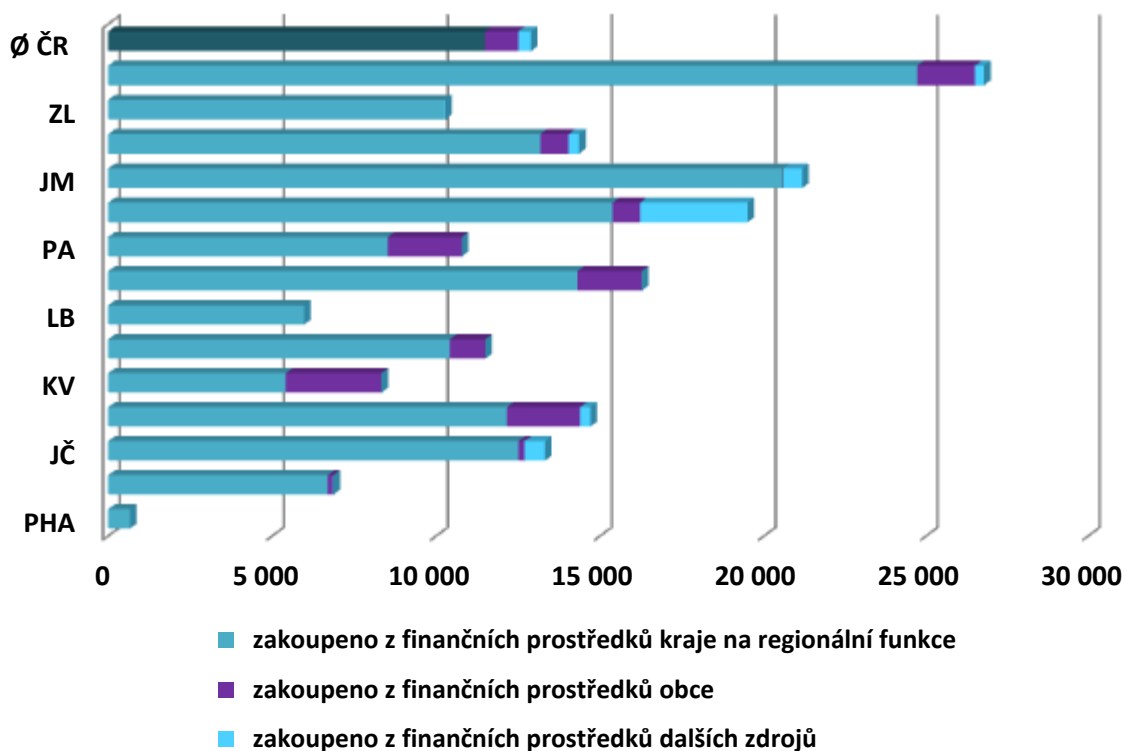
Průměrný počet k.j. pro 1 obslouženou knihovnu
v krajích v letech 2002, 2005, 2009 a 2012

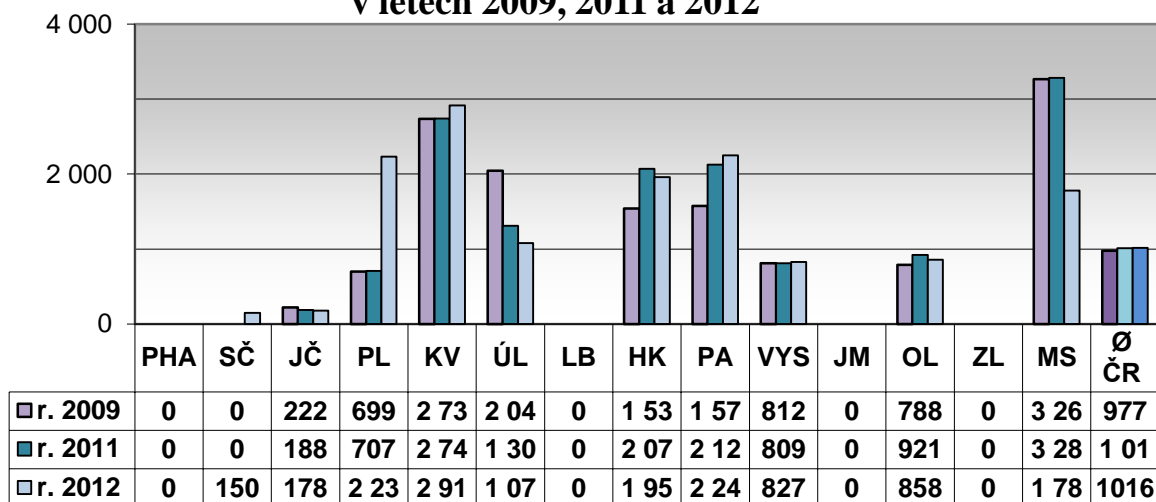
Počet nově nakoupených k.j. do VF v roce 2012 podle tří finančních zdrojů v ČR celkem

Nákup VF v roce 2012 v k.j. v krajích ČR podle jednotlivých finančních zdrojů

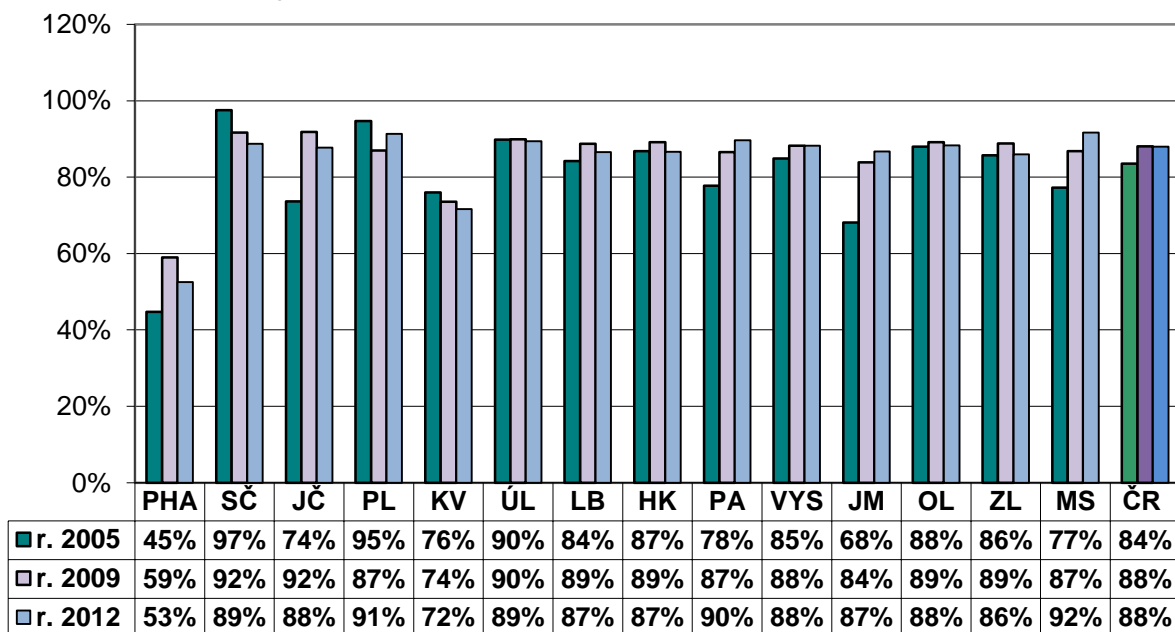

**Počet k.j. zakoupených do VF z finančních příspěvků obcí
v letech 2009, 2011 a 2012**

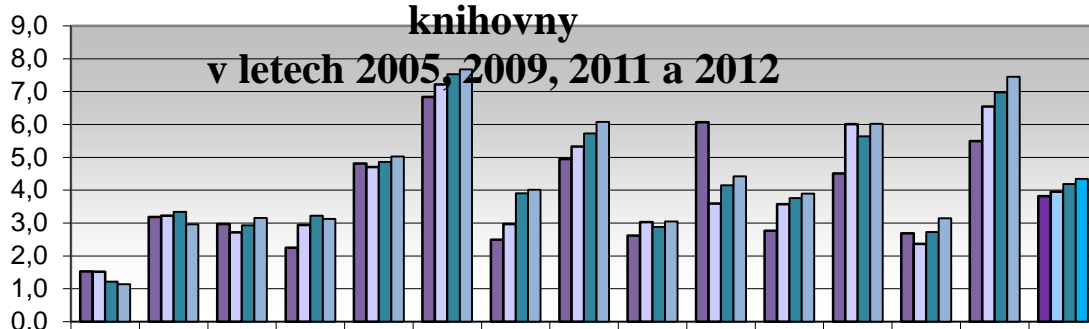
Soubory z výměnných fondů a jejich cirkulace

**Procento knihoven (z počtu obsluhovaných) využívajících
VF v krajích v letech 2005, 2009, 2012**

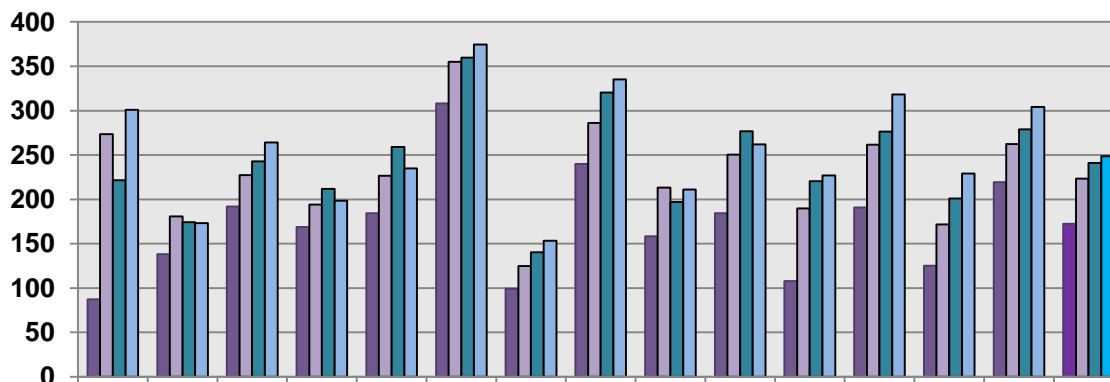
Průměrný počet souborů do 1 obslužené knihovny

v letech 2005, 2009, 2011 a 2012

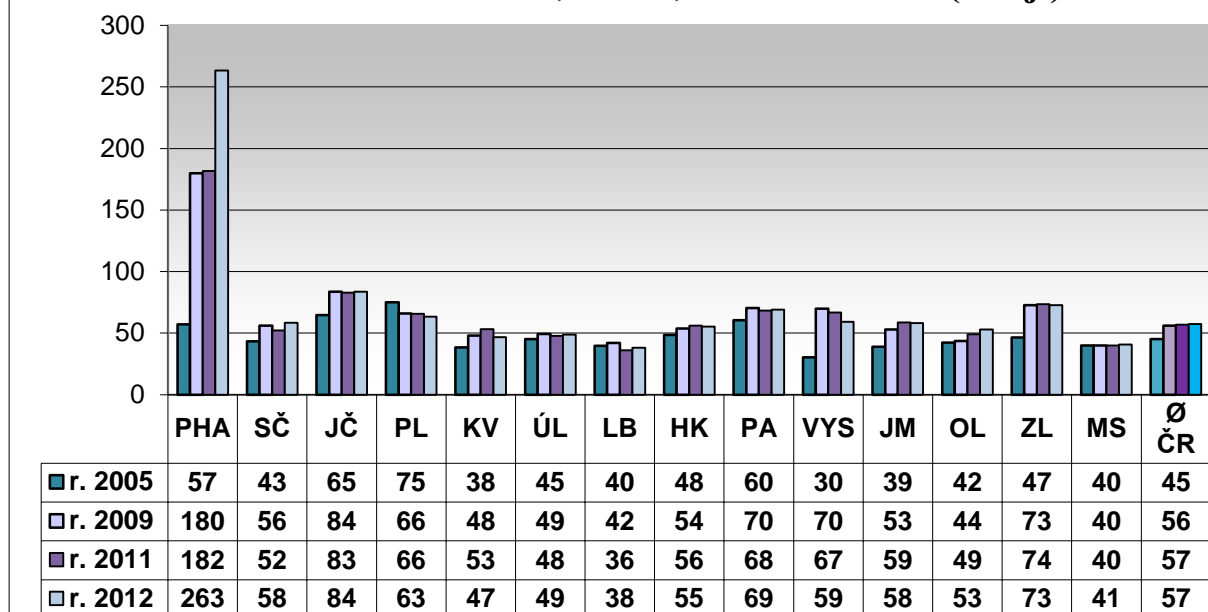
	PHA	SČ	JČ	PL	KV	ÚL	LB	HK	PA	VYS	JM	OL	ZL	MS	Ø ČR
■ r. 2005	1,5	3,2	3,0	2,3	4,8	6,8	2,5	4,9	2,6	6,1	2,8	4,5	2,7	5,5	3,8
□ r. 2009	1,5	3,2	2,7	2,9	4,7	7,2	3,0	5,3	3,0	3,6	3,6	6,0	2,4	6,5	4,0
■ r. 2011	1,2	3,3	2,9	3,2	4,9	7,5	3,9	5,7	2,9	4,1	3,8	5,6	2,7	7,0	4,2
■ r. 2012	1,1	3,0	3,2	3,1	5,0	7,7	4,0	6,1	3,1	4,4	3,9	6,0	3,1	7,4	4,3

Počet k.j. v souborech za rok celkem do 1 obslužené knihovny v letech 2005, 2009, 2011 a 2012

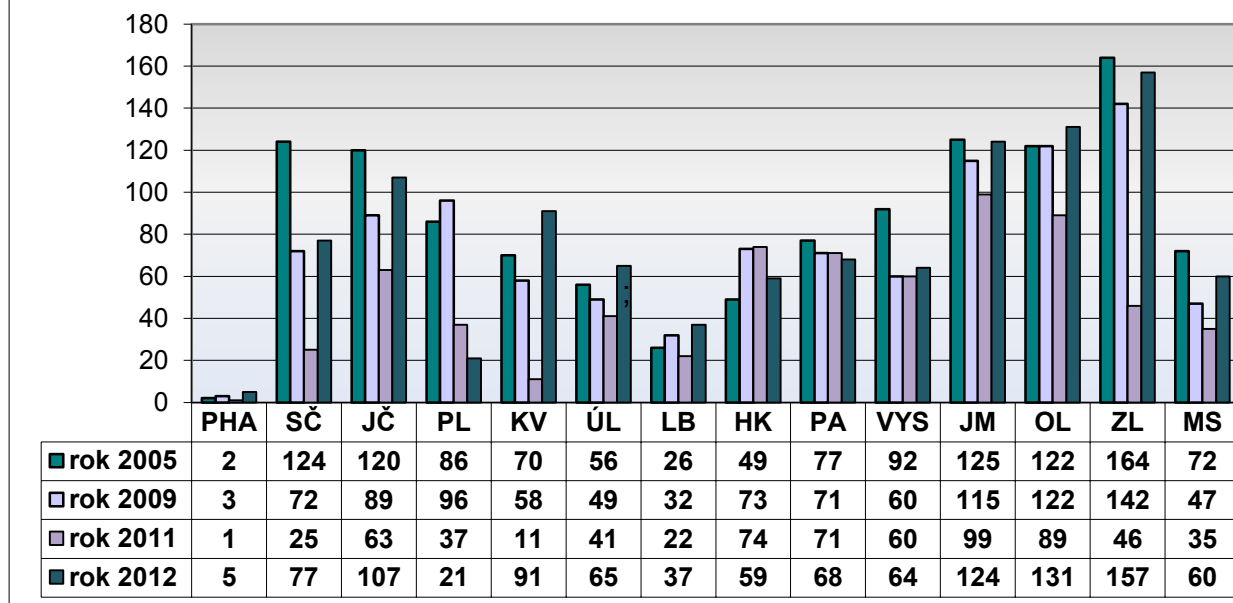
	PHA	SČ	JČ	PL	KV	ÚL	LB	HK	PA	VYS	JM	OL	ZL	MS	Ø ČR
■ r. 2005	87	138	192	169	184	308	99	240	158	185	108	191	125	219	173
□ r. 2009	274	181	227	194	227	355	125	286	213	251	190	262	172	262	223
■ r. 2011	221	174	243	212	259	360	140	320	197	277	220	276	201	279	241
■ r. 2012	301	173	264	199	235	375	153	335	211	262	227	318	229	304	249

Průměrná velikost 1 souboru v krajích v letech 2005, 2009, 2011 až 2012 (v k.j.)

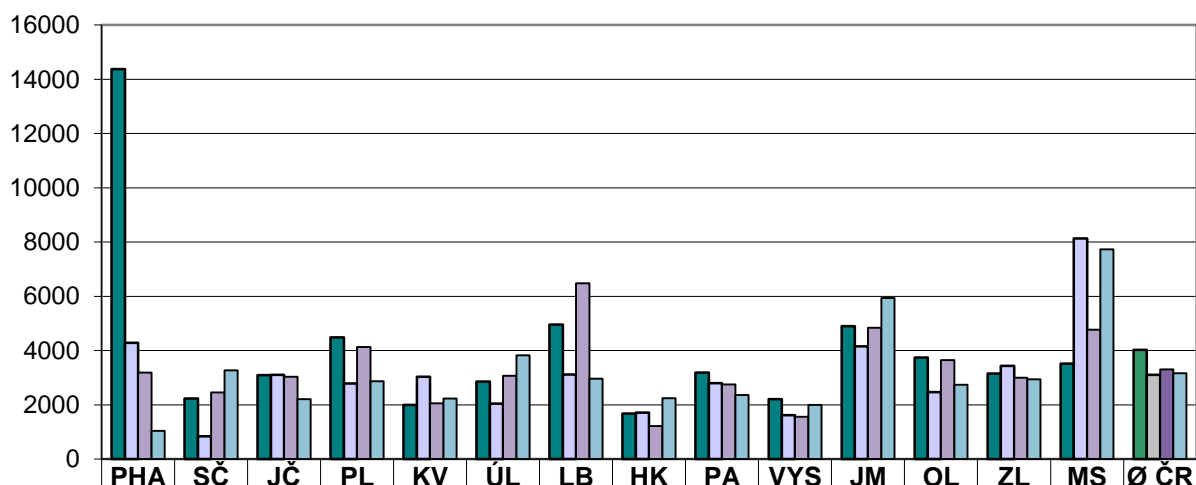

Revize a aktualizace knihovního fondu

Počet obslužených knihoven, které využily službu revize a aktualizace KF v letech 2005, 2009, 2011 a 2012

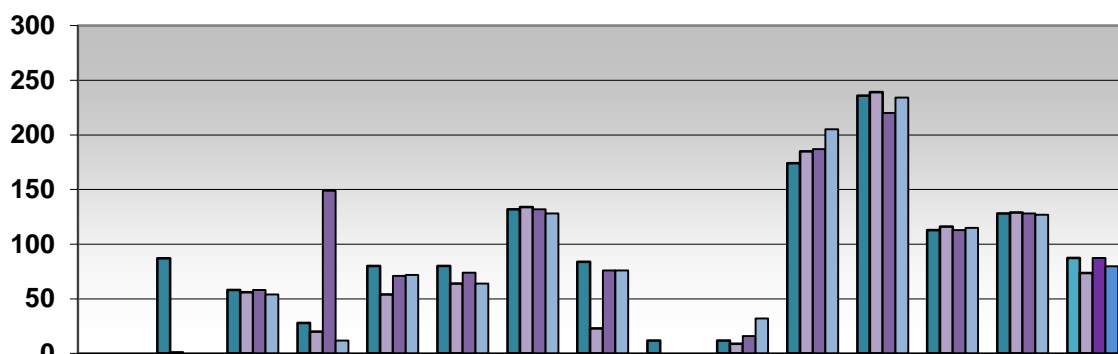
Průměrná velikost 1 revidované knihovny (v k.j.) v letech 2005, 2009, 2011 až 2012

	PHA	SČ	JČ	PL	KV	ÚL	LB	HK	PA	VYS	JM	OL	ZL	MS	Ø ČR
■ rok 2005	14380	2227	3094	4481	2000	2860	4958	1673	3192	2208	4903	3743	3150	3522	4028
□ rok 2009	4284	838	3101	2785	3029	2037	3114	1718	2800	1615	4157	2467	3434	8135	3108
■ rok 2011	3187	2455	3036	4135	2055	3074	6477	1221	2751	1556	4835	3649	2998	4767	3300
■ rok 2012	1038	3271	2203	2870	2233	3825	2963	2244	2356	1996	5941	2742	2935	7734	3168

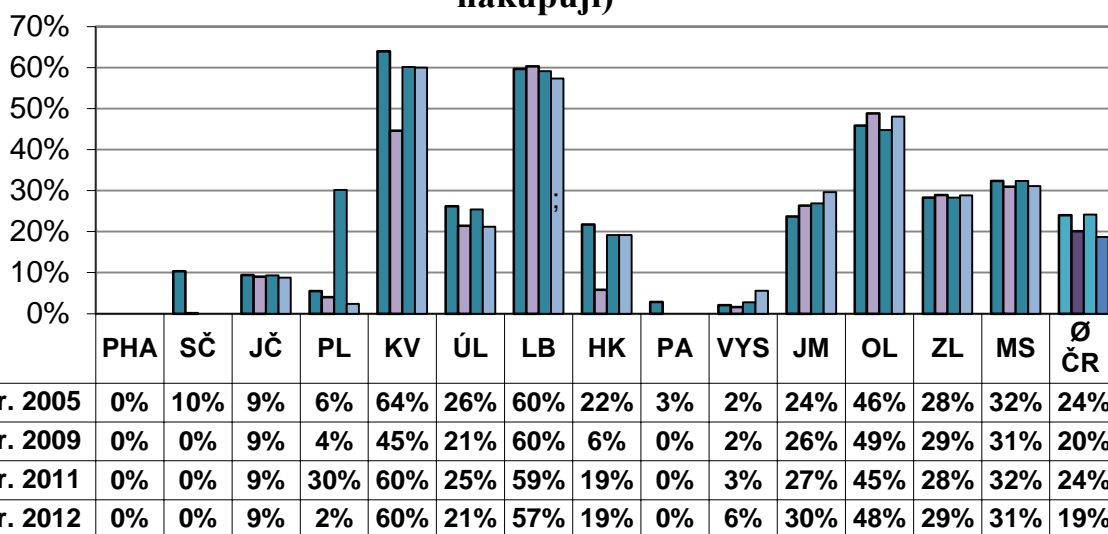
Nákup a zpracování KF z finančních prostředků obcí

Počet knihoven, pro které PK (KK) nakupovaly KF z prostředků obcí v letech 2005, 2009, 2011 a 2012

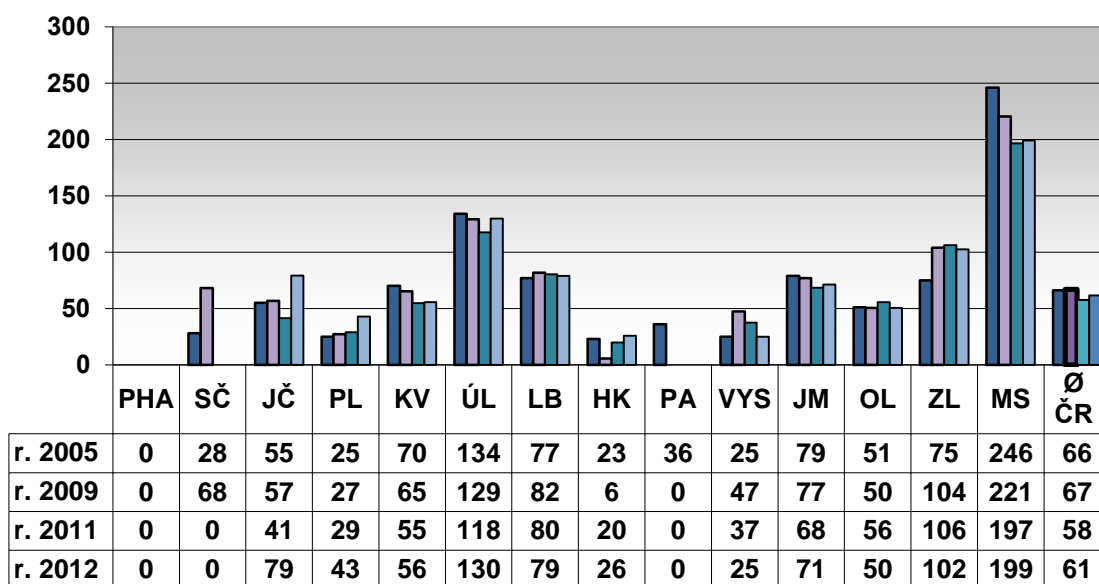

	PHA	SČ	JČ	PL	KV	ÚL	LB	HK	PA	VYS	JM	OL	ZL	MS	Ø ČR
■ r. 2005	0	87	58	28	80	80	132	84	12	12	174	236	113	128	87
■ r. 2009	0	1	56	20	54	64	134	23	0	9	185	239	116	129	74
■ r. 2011	0	0	58	149	71	74	132	76	0	16	187	220	113	128	87
■ r. 2012	0	0	54	12	72	64	128	76	0	32	205	234	115	127	80

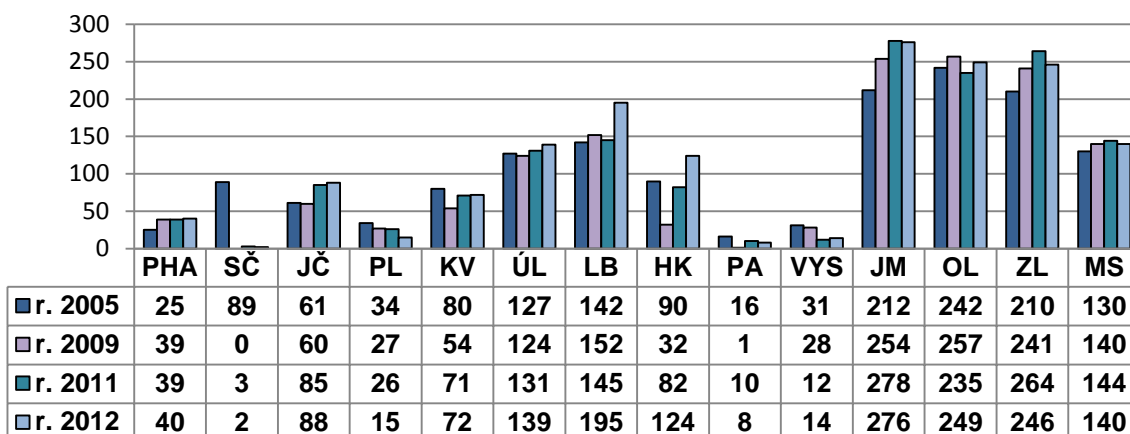
Procento obsluhovaných knihoven, jimž obce přispívají na vlastní KF 2005, 2009, 2011 a 2012 (a PK a KK jej nakupují)

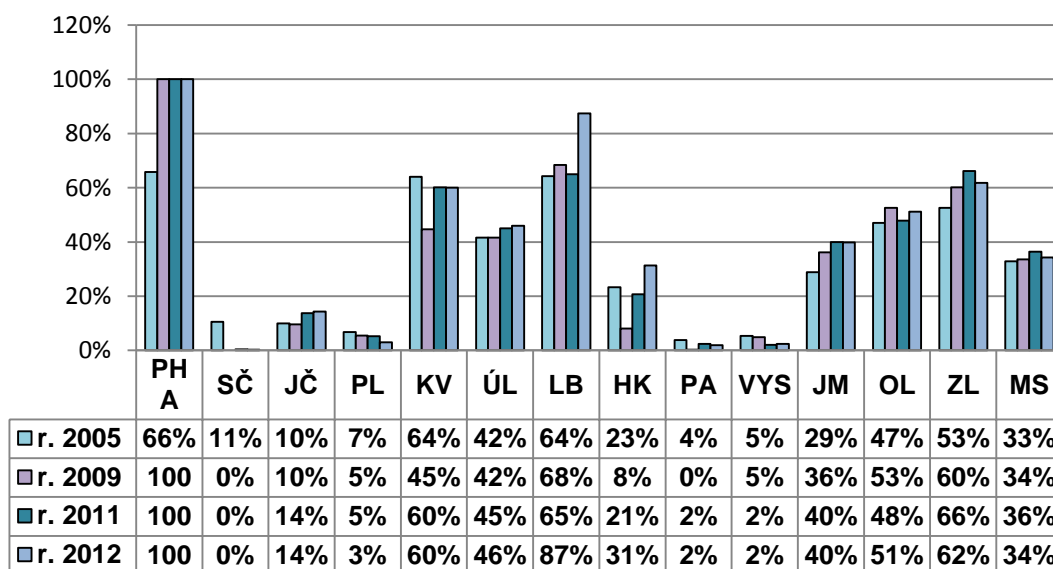
Průměrný počet zakoupených k.j. pro jednu obsluženou knihovnu prostředků obcí v letech 2005, 2009, 2011 a 2012

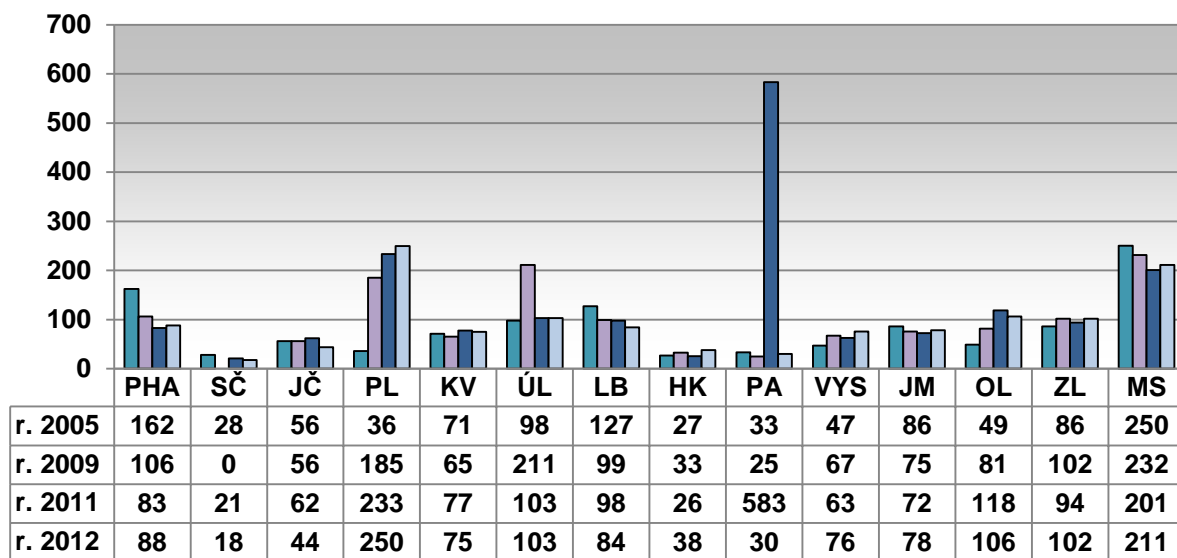
Počet knihoven, pro které byl zpracováván KF za finance obcí v letech 2005, 2009, 2011 a 2012

Procento obsluhovaných knihoven, jimž obce přispívají na zpracování vlastních KF v letech 2005, 2009, 2011 a 2012

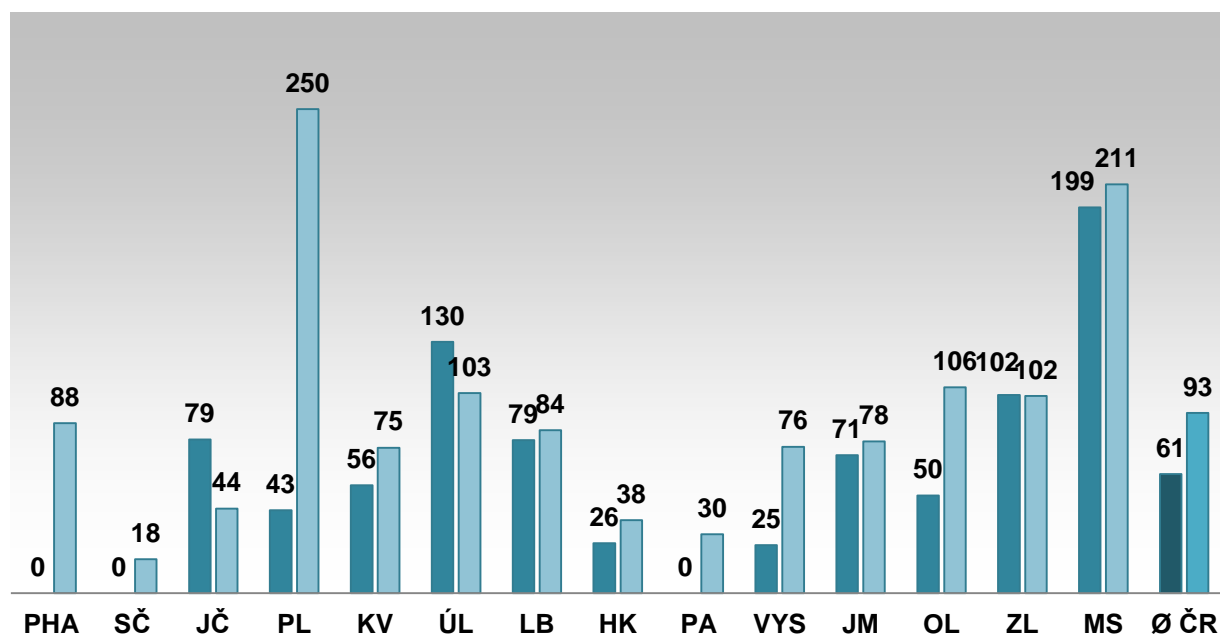

Průměrný počet zpracovaných k.j. pro 1 obsluženou knihovnu do vlastního KF v letech 2005, 2009, 2011 a 2012

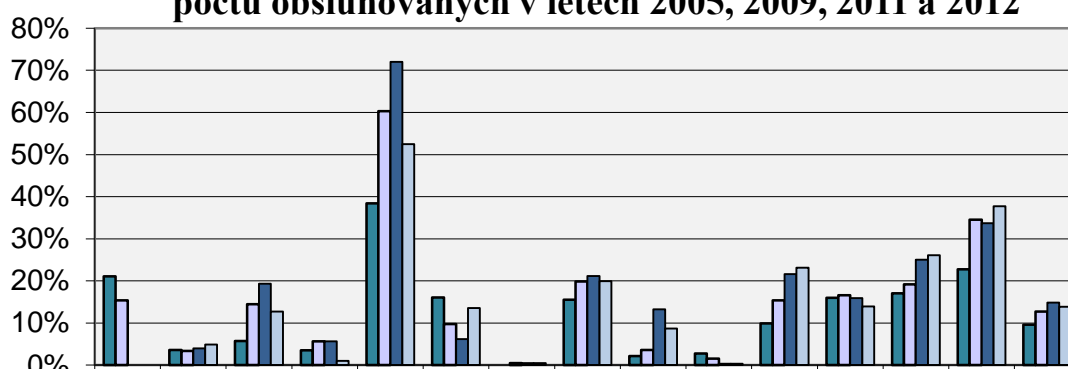
Ø počet zakoupených a zpracovaných k.j. do jedné knihovny (rok 2012)

■ Ø počet zakoupených k.j. na knihovnu ■ Ø počet zpracovaných k.j. na knihovnu

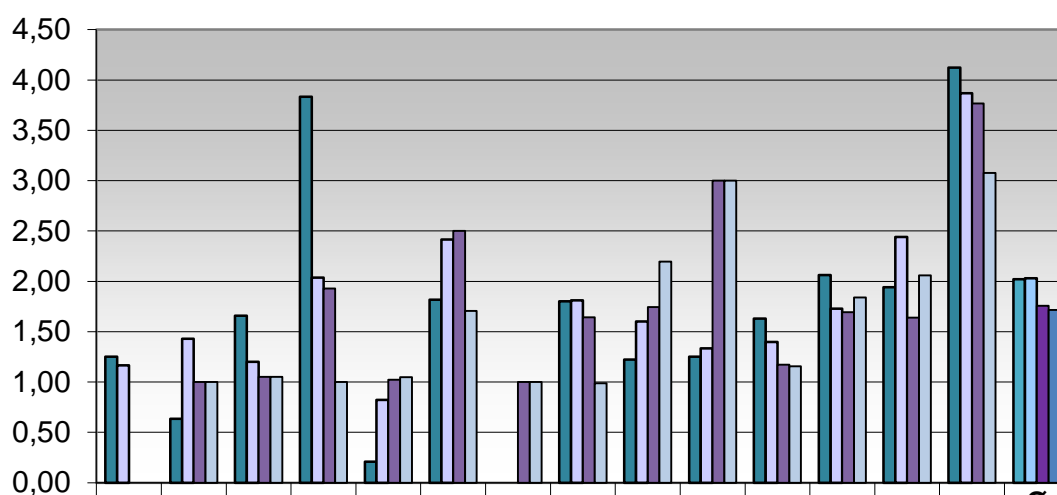
Servis VT

Procento obslužených knihoven v rámci SVT z celkového počtu obsluhovaných v letech 2005, 2009, 2011 a 2012

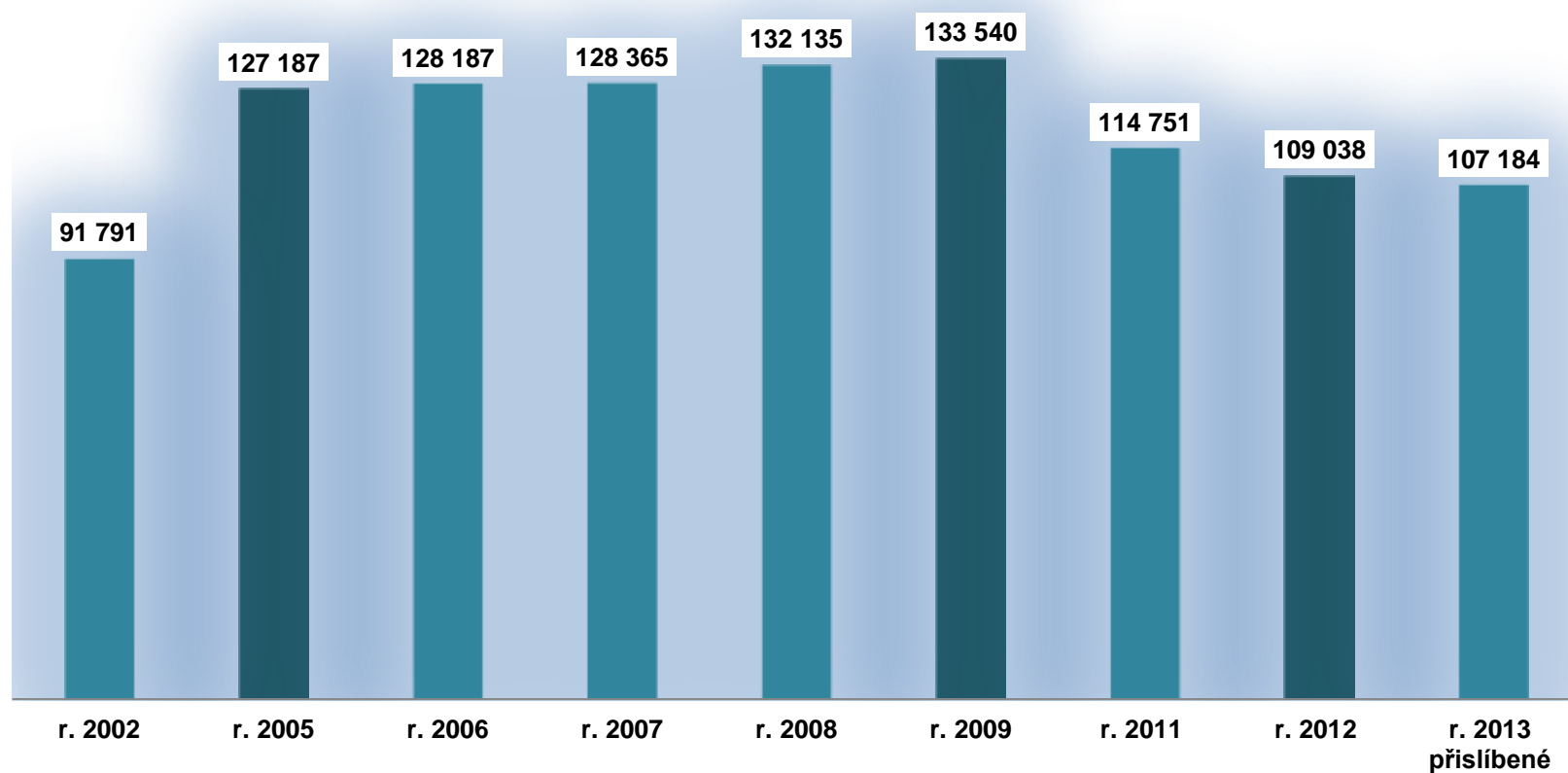
	PHA	SČ	JČ	PL	KV	ÚL	LB	HK	PA	VYS	JM	OL	ZL	MS	Ø ČR
■ v roce 2005	21%	4%	6%	4%	38%	16%	0%	16%	2%	3%	10%	16%	17%	23%	10%
□ v roce 2009	15%	3%	14%	6%	60%	10%	0%	20%	4%	2%	15%	17%	19%	35%	13%
■ v roce 2011	0%	4%	19%	6%	72%	6%	0%	21%	13%	0%	22%	16%	25%	34%	15%
□ v roce 2012	0%	5%	13%	1%	53%	14%	0%	20%	9%	0%	23%	14%	26%	38%	14%

Počet servisních akcí v jedné obslužené knihovně v letech 2005, 2009, 2011 a 2012

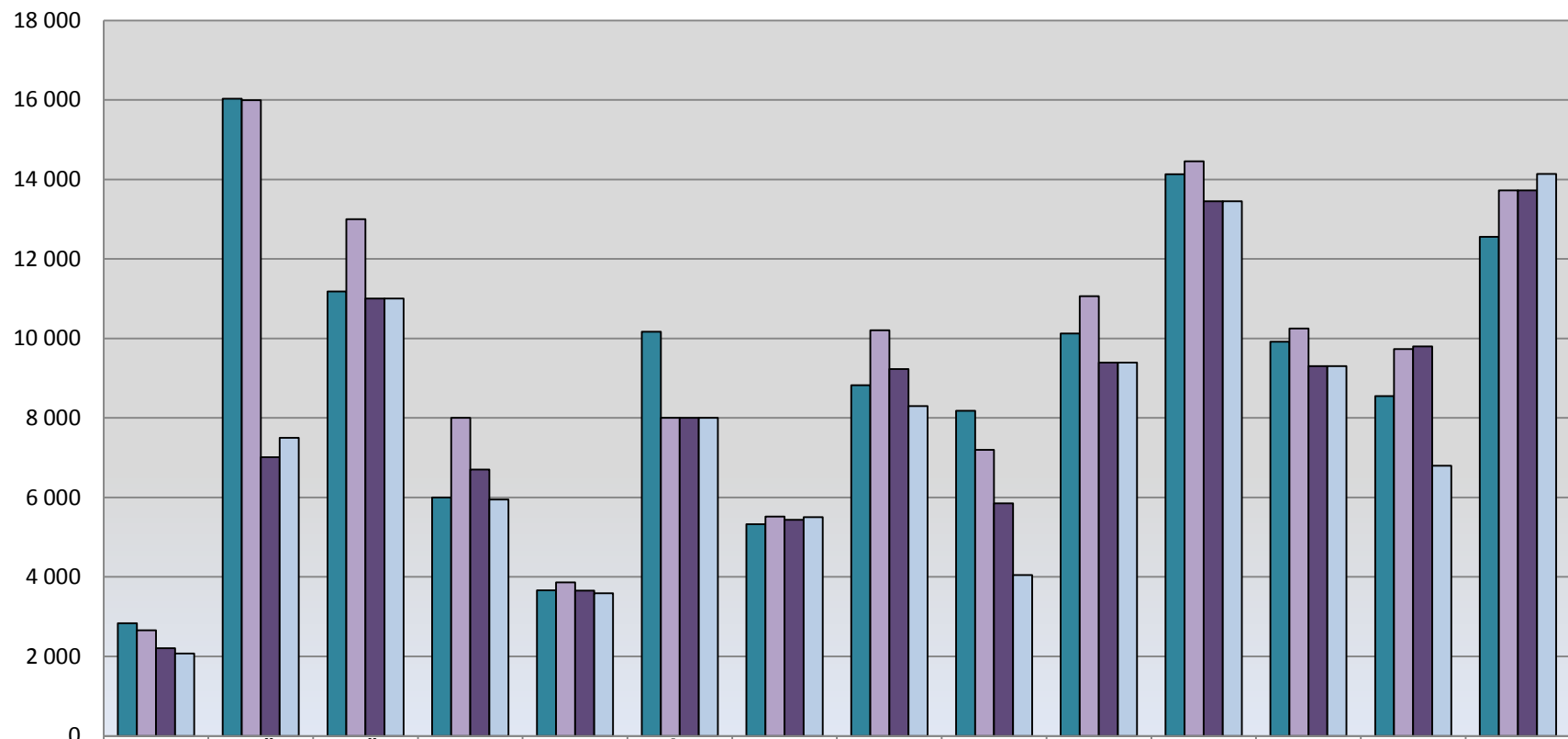

	PHA	SČ	JČ	PL	KV	ÚL	LB	HK	PA	VYS	JM	OL	ZL	MS	Ø ČR
■ v roce 2005	1,25	0,63	1,66	3,83	0,21	1,82	0,00	1,80	1,22	1,25	1,63	2,06	1,94	4,12	2,02
□ v roce 2009	1,17	1,43	1,20	2,04	0,82	2,41	0,00	1,81	1,60	1,33	1,40	1,73	2,44	3,87	2,03
■ v roce 2011	0,00	1,00	1,05	1,93	1,02	2,50	1,00	1,64	1,75	3,00	1,17	1,69	1,64	3,77	1,76
□ v roce 2012	0,00	1,00	1,05	1,00	1,05	1,71	1,00	0,99	2,19	3,00	1,16	1,84	2,06	3,08	1,71

**Vývoj financování RF kraji v letech 2002, 2005, až 2012
s výhledem na rok 2013 (za ČR celkem, v tis. Kč)**

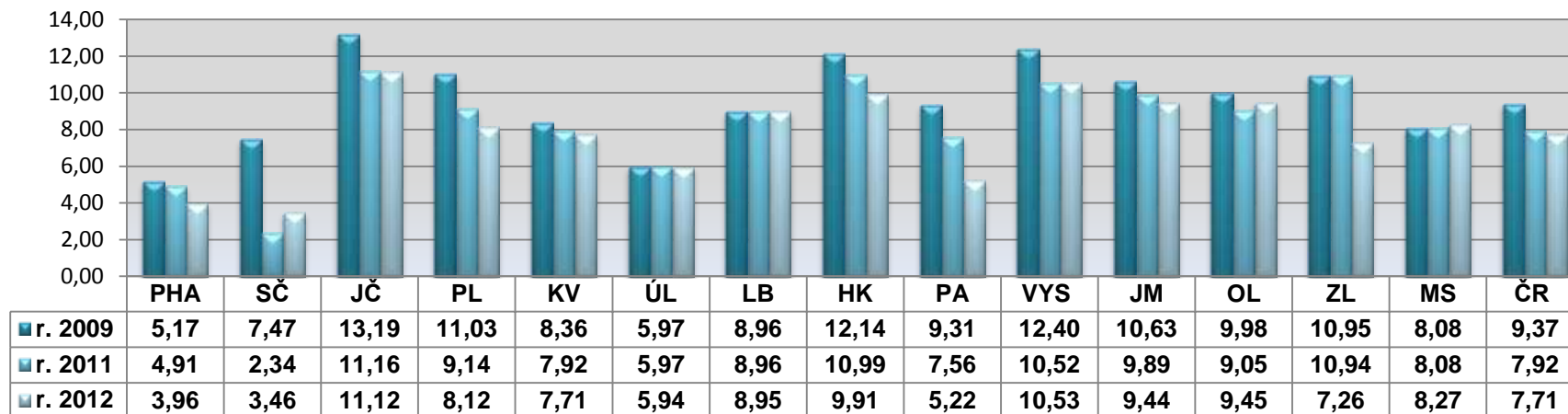

Čerpání krajských dotací na RF v letech 2005, 2009, 2011 a 2012 (v tisících Kč)

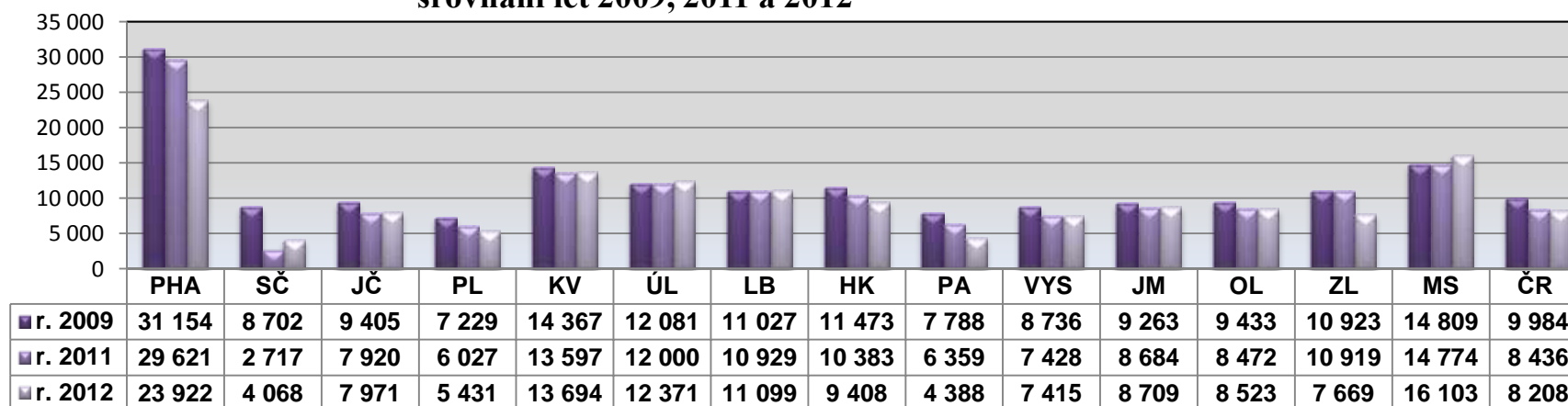

	PHA	SČ	JČ	PL	KV	ÚL	LB	HK	PA	VYS	JM	OL	ZL	MS
■ r. 2005	2 837	16 028	11 184	6 000	3 665	10 166	5 324	8 823	8 176	10 127	14 134	9 920	8 550	12 553
■ r. 2009	2 661	15 994	13 000	8 000	3 863	8 000	5 521	10 208	7 200	11 066	14 459	10 250	9 734	13 723
■ r. 2011	2 210	7 008	11 000	6 700	3 656	8 000	5 440	9 230	5 850	9 392	13 450	9 300	9 800	13 723
■ r. 2012	2 073	7 500	11 000	5 950	3 591	8 000	5 500	8 300	4 047	9 392	13 450	9 300	6 800	14 135

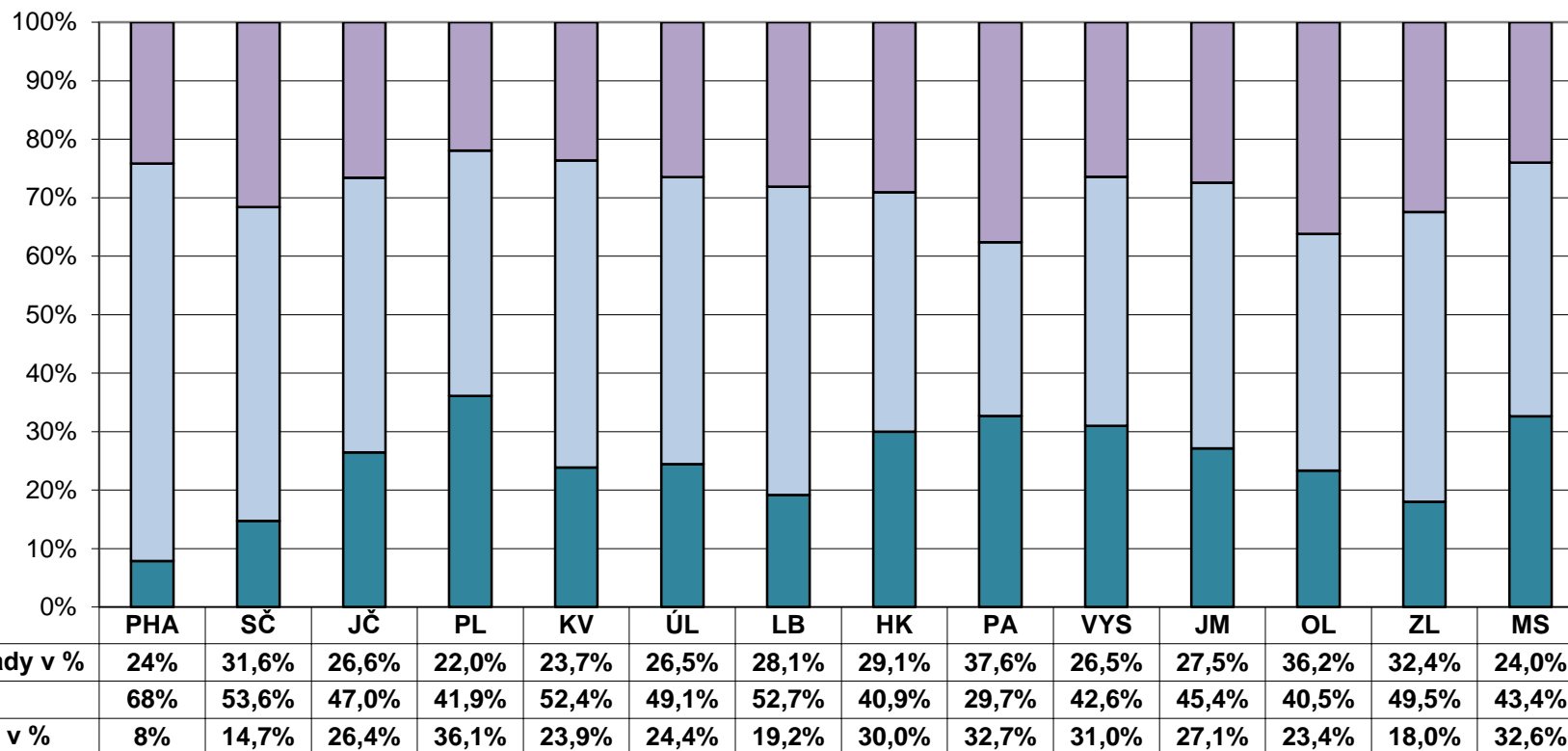
Částka na 1 obyvatele (z 55% krajské dotace) v Kč - srovnání let 2009, 2011 a 2012

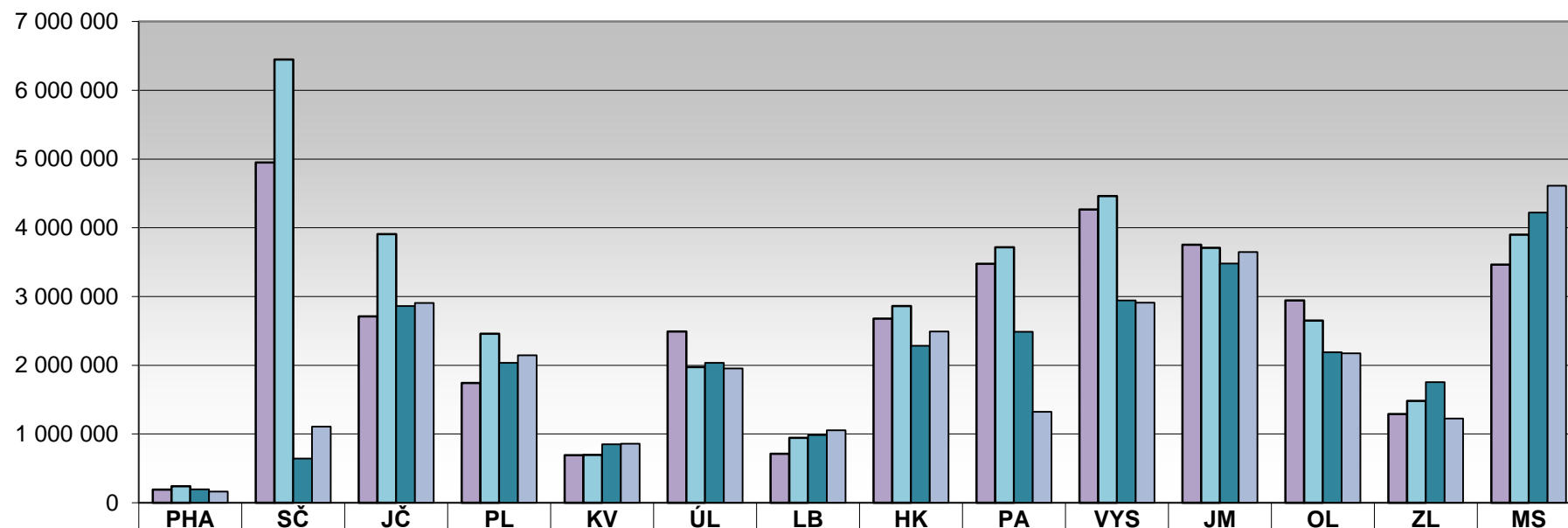
Částka na 1 obsluhov. knihovnu (z 45% krajské dot.) v Kč srovnání let 2009, 2011 a 2012

Struktura nákladů krajských dotací na RF v roce 2012

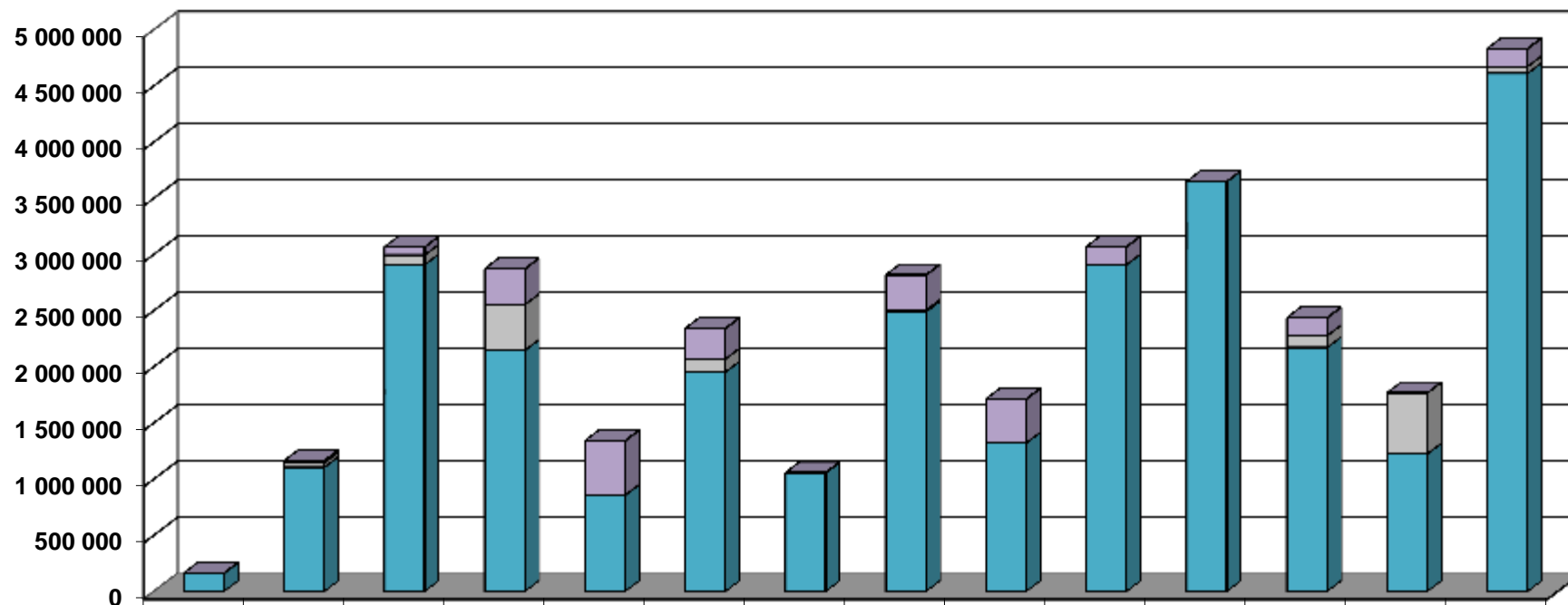

Náklady na nákup VF (z krajských dotací na RF) v letech 2005, 2009, 2011 a 2012 v Kč

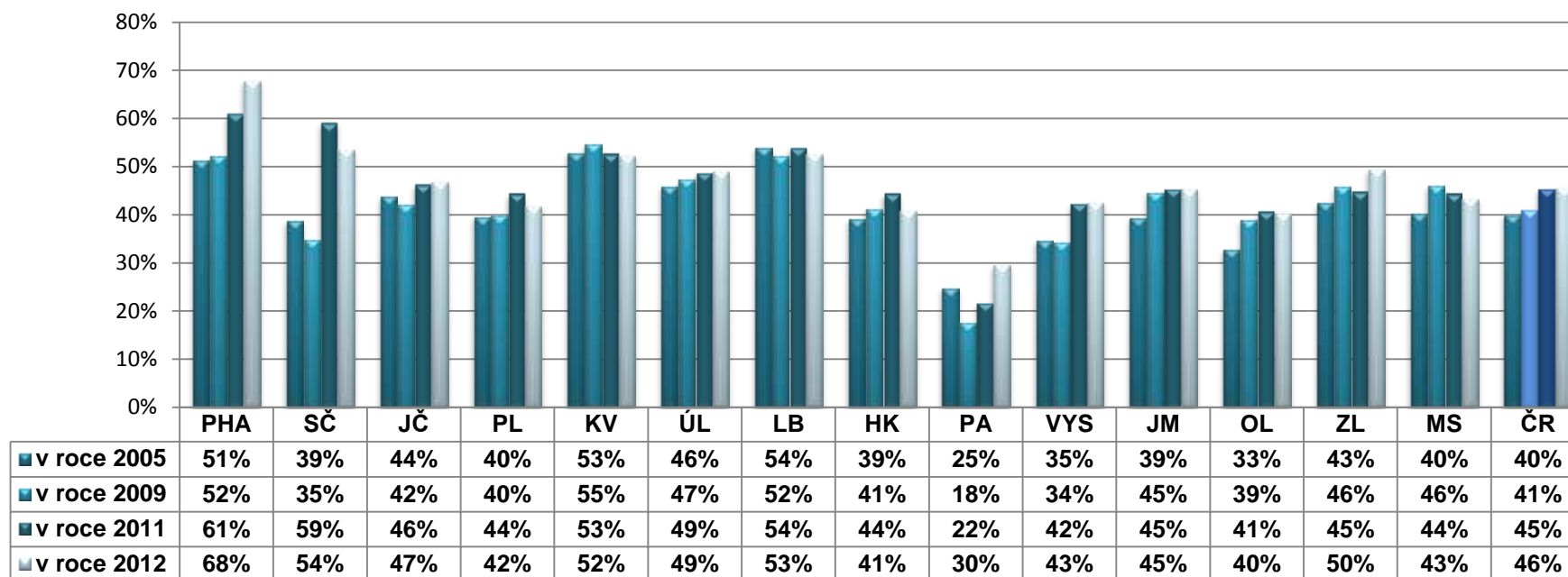
	PHA	SČ	JČ	PL	KV	ÚL	LB	HK	PA	VYS	JM	OL	ZL	MS
v roce 2005	190 679	4 947 40	2 710 54	1 744 06	693 443	2 490 20	712 667	2 679 93	3 477 76	4 266 43	3 753 52	2 941 62	1 292 35	3 465 75
v roce 2009	238 911	6 448 00	3 906 20	2 458 78	696 176	1 974 66	944 005	2 862 47	3 718 06	4 459 97	3 707 24	2 649 13	1 483 75	3 898 64
v roce 2011	196 818	642 779	2 860 12	2 035 20	849 057	2 035 97	984 039	2 285 10	2 487 23	2 941 84	3 480 10	2 188 65	1 753 91	4 221 68
v roce 2012	163 063	1 106 03	2 908 33	2 146 91	857 881	1 954 17	1 055 79	2 490 04	1 322 22	2 909 28	3 647 77	2 171 79	1 225 75	4 612 75

Doplnování VF podle finančních zdrojů v roce 2012 (v Kč)

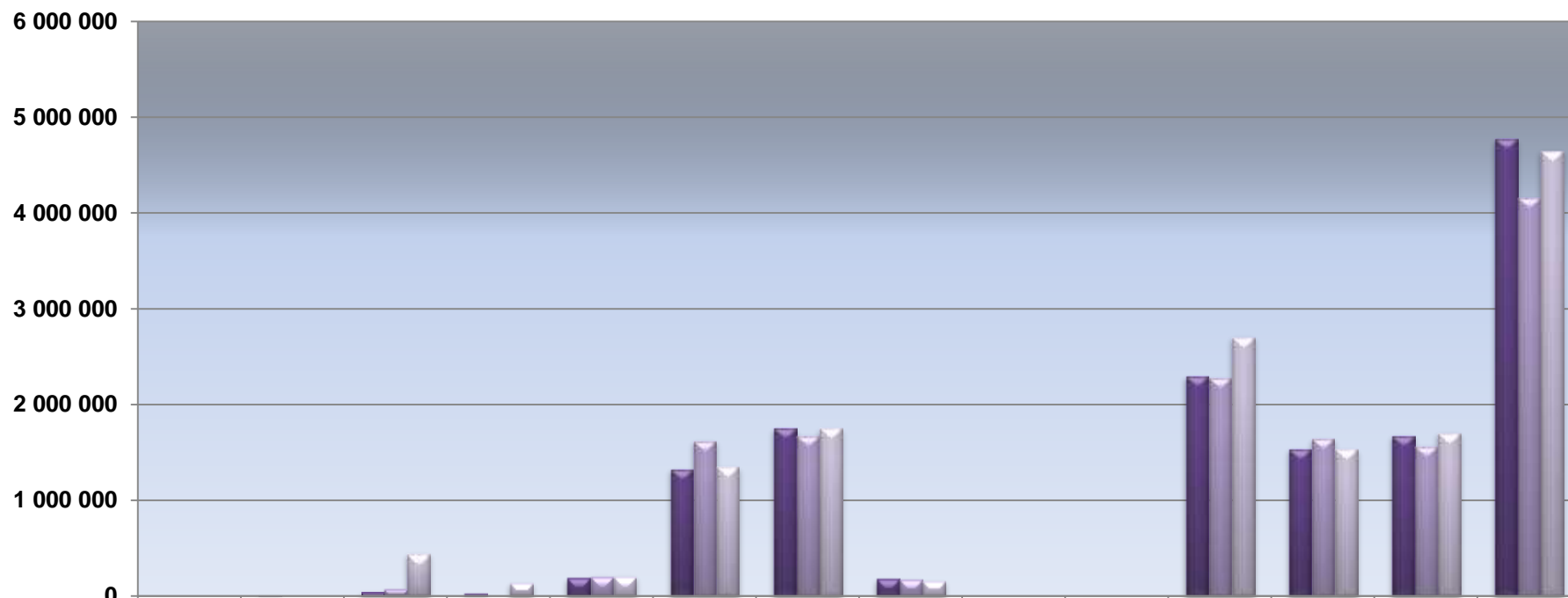

	PHA	SČ	JČ	PL	KV	ÚL	LB	HK	PA	VYS	JM	OL	ZL	MS
■ z prostředků obcí	0	17000	69435	316674	483190	270106	0	312455	390297	158147	0	159224	0	158854
■ z jiných zdrojů	0	39682	86607	406978	0	115986	1316	13800	0	0	0	104374	541092	60316
■ z krajské dotace RF	163063	1106034	2908331	2146915	857881	1954171	1055791	2490044	1322223	2909287	3647775	2171792	1225754	4612751

Mzdové náklady z celkové krajské dotace, vyjádřeno v procentech v letech 2009, 2011 a 2012

Příspěvky obcí na nákup a zpracování vlastních KF v letech 2009, 2011 a 2012 (v Kč)

	PHA	SČ	JČ	PL	KV	ÚL	LB	HK	PA	VYS	JM	OL	ZL	MS
r. 2009	0	17 000	55 512	34 592	196 477	1 331 3	1 755 4	183 210	0	0	2 303 7	1 541 7	1 678 7	4 780 8
r. 2011	0	0	77 604	0	209 200	1 625 3	1 678 6	182 140	0	0	2 281 2	1 646 5	1 567 3	4 160 6
r. 2012	0	0	446 478	143 115	209 200	1 350 8	1 757 4	163 738	0	0	2 707 2	1 537 9	1 705 3	4 654 3